

MAYMUNLAR GEZEGENİ

uzay serisi

7

PIERRE BOULLE

çeviri

reha pınar

MAYMUNLAR GEZEGENİ

PIERRE BOVLLE

Tercüme :

Reha Pınar

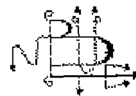
OKAT YAYINEVİ

Ankara Caddesi Güncer Han

45/4-5-6 P.K. 1017 — İSTANBUL Tel. : 27 65 22

OKAT YAYINEVİ UZAY SERİSİ

1. KİTAP : UZAYDA SUİKAST
2. KİTAP : UZAYDA BÜYÜK SIÇRAYIŞ
3. KİTAP : UZAYDA İSYAN
4. KİTAP : FAHRENHEIT 451
5. KİTAP : DÜNYA BATIYOR
6. KİTAP : ROBOT X - 81

OSMANBEY MATBAASI — 1971

1.

Jiny ve Phyllis, uzay denizinde, meskûn gezegenlerden uzaklarda dolaşarak rahat bir tatil geçiriyorlardı.

O günlerde gezegenler arası olduğu kadar, yıldızlar arası yolculuklar da günlük olaylardandı. Roket uzay gemileri Sirius'a turist getiriyor veya bankerleri, Arcturus ve Alderban'a mal takası yapmak üzere götürüyordu. Jinn ve Phyllis varlıklı ve işi gücü olmayan bir çift oldukları için, kendi âlemlerine dalmışlar, uzayın derinliklerine açılmışlar, yelkenli uzay gemisiyle başıboş dolaşıyorlardı. Bütün özellikleri, böyle yelkenli bir uzay gemisiyle dolaşmak ve birbirlerine bıkmadan şiirler okumaktı.

Yelkenli uzay gemisi, zarf içine sokulmuş bir küreyi andırıyordu. Son derece hafif yapılmış olan bu küre biçimi uzay yelkenlisi, ışık-radyasyon basıncıyla hareket ediyordu. Böyle bir gemi, ancak yerçekiminin az bulunduğu yerlerde, bir yıldızın civarından uzaklaşılmadığı takdirde kullanılabiliyordu. Düz bir hat üzerinde olmak şartiyle, daima yıldızdan uzaklaşarak hareket edebiliyordu, fakat Jinn ve Phyllis'in yaşadığı gezegenin üç güneşi bulunması ve bu güneşlerin, orantılı olarak birbirlerine yakın olması, ışığın üç eksen üzerinden alınmasına imkân veriyordu. Bunun için de Jinn, yelkenli gemisini büyük

bir rahatlıkla kullanabiliyordu. Yelkenli geminin istendiği zaman açılıp kapanabilen birtakım siyah renkli panjurları vardı. Bu panjurların, ışığın belirli bir bölümdeki yansıma gücünü değiştirmesi, ışık-basınç etkisinin değişmesine sebep oluyor ve gemi istenilen yöne götürülebiliyordu. Ayrıca, sonsuz elastikiyeti olan yelkenli gemi, yöneticinin arzusuna göre genleştirilip daraltılabiliyordu. Böylece, Jinn, hızını arttırmak istediği zaman, gemiye mümkün olan en geniş çapı veriyordu. Işık geniş bir yüzeye çarptığı için de, yelkenli gemi baş döndürücü bir hızla giderken birbirlerine sarılıyorlar, gözlerini uzayın esrarlı boşluğuna dikip büyüleyici manzarayı seyrediyorlardı. Diğer taraftan, yacaş gitmek istedikleri zaman, Jinn'in bir düğmeye basması yelkenli geminin büzülmesine ve sadece ikisini alabilecek kadar küçük bir küre halini almasına yetiyordu. Işık etkisi yok sayılabilecek kadar az olacağı için, kendi hareketine karşı direnç bu ufacık hava kabarcığı, sanki belli olmayan bir iple boşluğa asılmış gibi, hareketsiz görünüyordu.

Jinn'in daha başka ustalıkları da vardı. Örneğin, yön değiştirmek için gezegenlerin ve belirli peyklerin gölgelerini kullanıyordu. Bu ustalığını Phyllis'e de öğretmişti. Genç kadın şimdi gemiyi aynı ustalıkla kullanıyor, hatta daha cesaretli hareket edebiliyordu. Phyllis, dümen yekesini kullandığı zaman, borda roketlerini ateşliyor, ışık düzenini bozarak beşik gibi sallanmalarına sebep olacak manyetik fırtınayı umursamadan gemiyi yıldız sisteminin kıyılarına kadar sürüklüyordu. Böyle iki veya üç olayda şiddetli fırtınanın sallantısıyla uyanan Jinn, dümen yekesini onun elinden almak için epey uğraşmış ve tehlikeli bölgeden kaçabilmeleri için, zorunlu olmadıkları takdirde kullanılmasını kendi kendilerini onur meselesi yaparak yasakladıkları yedek roketleri çalıştırmak zorunda kalmıştı.

Bir gün Jinn ve Phyllis, geminin tam ortasına dünyayı umursamazcasına yan yana uzanmışlar, tatillerinin tadını çıkarmak için, vücutlarını üç güneşin kızgın ışınlarına terk etmişlerdi. Gözleri kapalı olan Jinn, yalnız Phyllis'e olan aşkkını düşünüyordu. Phyllis, yanlamasına uzanmış, her zaman yaptığı gibi gözlerini uzayın sonsuz boşluğuna dikmiş, boşluğun düzenli ve tatlı heyecanını duymaya çalışıyordu.

Phyllis, birden toparlandı, kaşlarını çatarak kalkıp oturdu. Boşlukta alışık olmadığı bir ışık görmüştü. Birkaç saniye bekledi, sonra güneş ışınlarının parlak bir cisme çarpmasıyla yansımasından doğan parlaklığı tekrar gördü. Uzayda yaptıkları bu yolculuklardan dolayı keskinleşen düzenli duygularının kendisini aldatmasına imkân yoktu. Gören Jinn de, Phyllis'in haklı olduğunu söyledi. Jinn'in böyle şeylerde yanılması söz konusu olamazdı. Üzerinde ışınları yansıtan, uzak olduğu için ne olduğunu söyleyemedikleri bir cisim boşlukta yüzüyordu. Phyllis omuzunun üzerinden eğilmiş bakarken, Jinn, bir dürbün alarak bu cisme doğru çevirdi ve mercekleri ayarladı.

— Büyük bir cisim değil, dedi. Camdan yapılmış gibi görünüyor... Hayır, biraz daha dikkatli bakmam gerekiyor. Gittikçe yakınlaşıyor .Bizden çok daha hızlı gidiyor. Bana öyle geliyor ki...

Gözlerinde sorgulu bir anlatım belirdi. Dürbünü gözlerinden çeker çekmez, Phyllis dürbüne sarıldı.

— Bu bir şişe, sevgilim.

— Bir şişe mi?

Phyllis, tekrar baktı.

— Evet, bir şişe. Açıkça görüyorum. Açık renkli camdan yapılmış ve ağzı mantarlı. Mantarı bile net görü-

yorum. Şişenin içinde, kâğıt olduğunu tahmin ettiğim bir şey var... Muhtemelen bir mesaj. Jinn, bu şişeyi muhakkak almalıyız!

Jinn de aynı fikirde olduğu için, küre biçimindeki gemiyi, usta manevralarla şişenin yolu üzerine getirdi, sonra hızını yavaşlatarak şişenin gemiye yetişmesini bekledi. Phyllis, uzay elbisesini giymiş, geminin altındaki kapaktan çıkmış, bir eliyle ipi yakalamış, diğer eline uzun saplı, ağdan yapılmış bir kepçe almıştı.

Şimdiye kadar uzaydan birçok öteberi toplamışlardı. Topladıkları bu şeyleri koleksiyonlarında saklıyorlardı. Phyllis, koleksiyonuyla iftihar ederdi. Fakat böyle bir şişeye ilk olarak rastlıyorlardı. Phyllis, sabırsızlığından tir tir titriyor, şişenin içindeki mesajı bir an önce okumak istiyordu.

Birden başlı telefonuna haykırdı.

— Daha yavaş, Jinn... Hayır, biraz daha hızlı, yanımızdan geçecek.... Sancak... Şimdi, ani iskele... Dur... Yakaladım!

Phyllis, gösterdiği başarıyı sevinç çığlıkları atarak belirtti.

İrice bir şişeydi ve ağzı sıkıca kapanmıştı. Şişenin içinde, bükülmüş bir demet kâğıt vardı.

Phyllis, ayaklarını sabırsızlıkla yere vurarak:

— Jinn, kır şu şişeyi, haydi çabuk- diye yalvardı.

Jinn, hiç acele etmeden şişenin ağzındaki mantarın çevresini kaplayan erimiş mum tabakasını parçaladı. Fakat mantarı açtığı zaman, şişenin içindeki kâğıdın, şişe kırılmadan çıkarılmasına imkân olmadığını gördü. Eşinin itirazlarına aldırmadan şişeyi bir çekiçle kırdı.

Çok sayıda, el yazması ince kâğıt vardı. Mesaj Dünya diliyle yazılmıştı. Jinn, öğreniminin büyük bir kıs-

mını Dünya'da yapmış olduğu için bu yazıyı rahatlıkla okuyabiliyordu.

Her nedense, böyle garip bir şekilde ellerine düşen bu kâğıtları okumaya başlamaktan çekiniyordu. Fakat Phyllis'in sabırsızlığı karar vermesine yetti.

Phyllis, Dünya yazısını okuyamadığı için yalvardı.

— Ne olursun, Jinn, haydi başla!

Küre'nin hızını düşürdü, önlerinde çarpacakları bir şey olmadığı kanısına varınca, Phyllis'in yanına oturdu ve okumaya başladı.

2.

Bu mesajı uzaya fırlatmaktaki amacım,insanlık neslini tehdit eden müthiş bir tehlikenin önüne geçebilmektir. Kendimi kurtarmayı düşünmüyorum. Tanrı bize acısın-...

Phyllis, şaşkınlıkla:

— İnsanlık nesli mi? dedi.

— Burada öyle yazıyor. Okumamı kesmeye başlama.

Jinn, okumaya devam etti.

Ben, Ulysse Merou, ailemle beraber uzaya açıldım. Birkaç yıl daha uzayda dolaşabiliriz. Gemimizde sebze ve meyve yetiştiriyoruz. Ayrıca, küçük bir kümesimiz de var. Hemen hemen her şeyimiz var sayılır. Belki bir gün bizi dostça karşılayacak bir gezegene rastlarız. Bu ümidimi zayıf gördüğüm için, söylemeye bile cesaretim yok. Fakat burada, başımdan geçmiş olan büyük macerayı dile getirmek istiyorum.

2500 yılında iki arkadaşımla beraber, en büyük yıldızlardan biri olan ve üstün bir yaşantının hüküm sürdüğü, Betelgeuse'a gitmek üzere uzaya çıktım.

Dünya'da eşine raslanılmayan, iyi bir gelecek vaat eden güzel bir tasarıydı. Betelgeuse -veya Alpha Orionis, astronomlarımızın verdiği isim- bizim gezegenden yakla-

şık olarak üç yüz ışık yılı uzaklıktadır. Birçok sebeplerden dolayı son derece ilginç bir yıldızdır. Önce, büyüklüğü; çapı, güneşimizin çapından üç veya dört yüz kere daha büyüktür; diğer bir deyimle, eğer bizim güneşimizle üst üste konacak olsa, çevresi Merih gezegeninin yörüngesine kadar uzanabilir. İkincisi, yıldızın parlaklığı; Orion burcunu en büyük ve Dünya'dan bakıldığı zaman, uzaklığo rağmen çıplak gözle görülebilecek en parlak yıldızıdır. Üçüncüsü, ışınlarının yapısı; en önemli etkileri meydana getiren, kırmızı ve turuncu renkli ışınlardır. Şöyle de söylenebilir: Değişik renklerde parlayan bir yıldızdır; renk değişimi sebeplere dayanır, çapındaki değişiklik en büyük sebeptir. Betelgeuse, titreyen bir yıldızdır.

Güneş sisteminin ve halen meskûn yıldızların keşfinden sonra, yıldızlar arası yapılacak ilk yolculuk için neden bu kadar uzak bir yıldız seçilmiştir? Bu kararı veren, tanınmış Profesör Antelle'dir. Uzaya açılacak olan geminin inşasına nezaret etmiş liderliği yapmış, yolu göstermiştir. Yolculuk sırasında bu seçimi neden yapmak istediğini açıklamıştı.

— Dostum Ulysse, dedi. Beletgeuse yıldızına gitmekle zor bir iş yapmıyoruz. En yakın yıldıza bile bu kadar kolaylıkla gidemezdik. Örneğin, Beletgeuse yıldızına gitmekle, Proxima Centauris yıldızına gitmek arasında büyük bir ayrım yoktur.

Profesörün böyle konuşması üzerine hemen itiraz ettim ve dikkatini daha önce yapılmış olan astronomik hesaplara çektim.

— Ayrım yok mu? Fakat Proxima Centauris bizden dört ışık yılı uzaklıkta, oysa Betelgeuse...

— Üç yüz ışık yılı uzaklıkta. Bunu çok iyi biliyorum. Betelgeuse yıldızına ulaşmamız iki yılı biraz aşacak, ama

Proxima Centauris'e gitmemiz de ancak bu kadar bir zamana ihtiyaç gösterecekti. İnanamıyorsun, çünkü, roketlemede ilk hızın önemli olduğunu, sonra geminin yavaşlayacağını düşünüyorsun, oysa, bizim hızımız diğer gemilerin hızından çok daha fazla. Gemimizin nasıl çalıştığı hakkında birkaç şey söylemenin zamanı geldi sanırım. Roketlerin üzerindeki değişiklikleri ben yaptırdım. Bu gemi, evrende görülmemiş bir hızla hareket etme yeteneğine sahiptir. Başka bir deyimle, geminin sürati, ışık hızı eksi epsilon'dur.

— Eksi epsilon mu?

— Yani demek istiyorum ki, geminin sürati çok küçük bir farkla ışık hızına ulaşabilir. Bin milyonda biri gibi küçük bir fark.

— Hah, şimdi anladım.

— Şunu da anlamalısın ki, bu hızda giderken, zamanımız Dünya'daki zamandan hissedilir derecede ayrım gösterecektir, ayrım da hızımızla orantılı olarak azalacak veya artacaktır. Şu dakikada, konuşmamız birkaç dakika sürdü, oysa bu zaman dünyada birkaç aydır. Son hızımızı aldığımız takdirde, zaman bizim için durmuş gibi olacaktır. Tabiî, biz bunun farkına varamayız. Benim ve senin için birkaç saniyelik olan kalp çarpıntısı, dünya zamanı ile birkaç yıldır.

— Bunu da anlıyorum. Gerçekte, ölmeden önce hedefimize ulaşabilmemizin nedeni de bu olmalı. Fakat bu takdirde, neden iki yıllık bir yolculuk? Neden birkaç gün veya saat değil?

— Ben de bunu söylemek üzereydim. Çok basit, çünkü organizmamızın, zamanı durduracak kadar büyük bir hıza alışması için bir yıla ihtiyacımız var. İkinci yıl ise, hızımızı düşürmemiş için kullanılacak. Şimdi uçuş plânımızı

kavrıyor musun? On iki ay sürat için, on iki ay hız kesme arasında geçecek zaman saat yerine dakikayla ölçülecekti. Uzaklık önemli sayılmaz. Yaşlandığıma göre belki ikinci bir yolculuğu yapacak kadar ömrüm kalmamış olabilir. Bu bakımdan, dünyamızdan çok daha değişik bir dünya bulabilmek amacıyla en uzak yıldızı seçtim.

Böyle konuşmalarımız saatlerce sürdü ve Profesör Antelle'in bilgisini bir kere daha takdir ettim. İncelemediği hiç bir bilim dalı yoktu ve böyle bir lidere sahip olduğumuz için kendi kendimi tebrik ettim.

Yolculuğumuz, Profesörün önceden tahmin ettiği gibi iki yıldan biraz daha uzun sürdü. Geçirdiğimiz iki yıllık zaman, dünyada üç buçuk asırlık bir zaman karşılığı olabileceğini düşündüm. Eğer geri dönebilirsek, kendi dünyamızı en azından sekiz asır daha yaşlı bulacağımızdan emindim. Fakat umurumuzda değildi. Hatta, Profesör çevresini saran dalkavuklardan kurtulduğuna seviniyormuş gibi görünüyordu. Zaten bunun böyle olduğunu sık sık tekrarlıyordu...

Phyllis, hayretle:

— Dalkavuk! dedi.

Jinn:

— Evet, dalkavuk, dedi. Mektupta da böyle yazıyor.

Jinn, tekrar okumaya başladı.

Uçuş süresinde ciddî bir olay geçmedi. Ay'dan haraket etmiştik. Dünya ve gezegenleri çok çabuk gözden kayboldu. Güneşin yavaş yavaş küçülmesini, sadece parlak bir yıldız halinde görünmesini seyrettik. Güneşi ancak Profesörün ustalığı ve bilgisi sayesinde fark edebiliyorduk.

Bir müddet sonra güneşsiz kaldık, ama gemimizde yeteri kadar ışık vardı. Canımız da sıkılmıyordu. Profesörün konuşması çok ilginçti. İki yıl süresinde, hayatım

boyunca öğrenemediğim şeyleri ondan öğrendim .Aynı zamanda, bir uzay gemisinin nasıl kullanılması geektiğini de öğrendim. Geminin kullanılışı son derece basitti. Elektronik âletleri emirler veren düğmelere dokunmak yeterli oluyordu. Bütün hesaplar bu âletler tarafından otomatik olarak yapılıyordu.

Gemide bir de bahçemiz vardı. Bu bahçenin gemideki önemi büyüktü. Profesör botanik ile son derecede ilgiliydi ve yolculuk süresinde uzayda yetiştirilebilecek bitkiler üzerinde deneyler yapıyordu. Sunî güneş ışınları sayesinde bahçenin bütün ürünlerinden yararlanabiliyorduk. Hareketimizden iki ay sonra, kimyasal gübrelerle oldukça değişik sebze yetiştirmiştik. Bahçenin bir kısmında çiçek yetiştiriyorduk. Bahçenin yanı sıra, kuş, kelebek gibi bazı hayvanlarda almıştık. Hektor adını verdiğimiz ve bizi çok eğlendiren küçük bir şempanzemiz bile vardı.

Profesör, aynı zamanda iyi bir antrop sayılmazdı. İlgisi yalnız insanlar üzerine değildi. İnsanlardan fazla bir şey beklemediğini sık sık tekrarlıyordu. Muhtemelen...

Phyllis, yine Jinn'in okumasını yarıda kesti.

— Antrop! dedi. İnsan nesli mi?

Jinn:

— Her saniye okumamı yarıda kesecek olursan, dedi. Sonunu getiremeyeceğiz. Sen de benim gibi yap ve anlamaya çalış.

Phyllis, mesajın sonuna kadar bir daha konuşmayacağına dair söz verdi ve sözünü de tuttu.

Jinn, kestiği yerden başladı.

... Muhtemelen, Profesörün gemiye sayısız hayvan almasının ve bitki doldurmasının sebebi de buydu. Gemide üç kişi vardı; Profesör Antelle, Profesörün genç asistanı fizikçi Arthur Levain ve Profesörle bir konuşmadan sonra tanışmış olan, ben, basit bir gazeteci, Ulysse Merou.

Ailem olmadığını ve santrancı iyi oynadığımı öğrenince beni de beraber götürmeye karar vermişti. Bu yolculuk benim gibi genç bir gazeteci için bulunmaz fırsattı. Yazdıklarım sekiz asırdan önce yayınlanamayacaksada, yayınlandığı zaman daha büyük ilgi göreceği muhakkaktı. Bu gerçeği daha işin başında kabullenmiştim.

Yolculuk sırasında çektiğimiz bütün sıkıntı, bir yıllık hız süresinde ve ikinci yıl, hız kesiminde vücudumuzun gösterdiği fiziksel tepkiydi. Ağırlığımızın, dünyadaki ağırlığımızdan bir buçuk misli daha fazla olmasına alışmıştık. Ağırlığımızın artması önceleri yorucu olmuştu, ama yerçekimi yoktu, fakat ancak birkaç saat sürdüğü için, üzerimizdeki etkisi uzun sürmemişti.

Nihayet bir gün, bu uzun yolculuktan sonra, Betelgeuse yıldızının uzayda parladığını gördük.

3.

Böyle bir görünüşten doğan şaşkınlık duyularının anlatılması kolay olmuyordu; dün sadece küçük bir ışık gibi görünen yıldız, bugün önümüze dev bir yıldız olarak çıkıyordu.

Gittikçe yaklaştığımız yıldızın rengi turuncudan kızıla doğru dönüyordu. Bizim için yeni bir güneş doğuyordu. Bu güneşin rengi daha kızıldı, ama sıcaklığını hissediyorduk.

Gemimizin hızı iyice kesilmişti. Betelgeuse yıldızına yaklaştıkça, yıldızın büyüklüğü karşısında şaşkına dönüyorduk. Antelle, geminin idaresini robot makinelere bıraktıktan sonra astronomi âletlerinin başına geçti ve yıldızı incelemeye başladı.

Kısa bir süre sonra, Antelle, yıldızın dört gezegeni olduğunu tespit etmiş ve uzaklıklarını hesaplamıştı. Bu gezegenlerden biri, geminin yörüngesine paralel bir yörüngede hareket ediyordu. Büyüklüğü, Dünya'nın büyüklüğüne çok yakındı; atmosferinde oksijen ve nitrojen vardı; Betelguese yıldızından uzaklığı ,dnyanın güneşten uzakdı Betelguese yıldızından uzaklığı dünyanın güneşten uzak lığının otuz misli olduğu halde, ısısı Dünya ısısına eşitti. Allahtan ki Betelguese yıldızı büyüklüğüne rağmen fazla ısı veren bir yıldız değildi. İlk hedefimiz olarak bu geze-

geni seçtik. Robot idaresine verilen çabuk emirlerden sonra, gemimiz gezegenin çevresinde yörüngeye girdi. Makineler durdurulduktan sonra gezegeni daha rahatlıkla incelemeye başladık. Teleskopla baktığımız zaman kıtaları ve okyanusları gördük.

Geminin iniş takımları yoktu, ama her ihtimali düşünerek gerekli tedbirleri almıştık. Geminin, bot adını verditimiz üç küçük roketi vardı. Bunlardan birini kullanacaktık. Yanımıza ölçü âletlerimizi ve Hector'u aldık. Küçük şempanze de bizim uzay elbisesi giymişti ve nasıl kullanılacağını biliyordu. Gemimiz yine yörüngesinde dönmeye devam edecekti. Arıca, yörüngesinden bir santim bile ayrılmayacağını biliyorduk.

Böyle bir gezegene küçük botla inmek çok kolaydı. Gezegenin kalın atmosferine girer girmez, profesör Antelle, hava örneği aldı ve tahlil etti. Gezegenin havasının, eş yükseklikte, Dünya havasıyla aynı olduğunu öğrendik. Yere çok çabuk yaklaşmakta olduğumuz için fazla sevinecek vakit bulamadım. yerden elli mil kadar yükseklikte bulunuyorduk. Küçük botun manevraları robot makineleri tarafından yapıldığı için, yaklaşmakta olan gezegeni seyretmekten başka yapacak işimiz yoktu.

Gezegen, garip bir şekilde Dünya'ya benziyordu. Gezegene yaklaştığımız her saniye bunu daha iyi anlıyorduk. Çıplak gözle bile kıtaların sınırlarını görmem mümkün oluyordu. Atmosfer parlaktı ve yeşile çalan rengi zaman zaman sarıya dönüyordu. Okyanusun rengi açık maviydi ve onun rengindede yeşil renkli bir karışım vardı. Yalnız karaların denizle birleştiği yerlerde bir gariplik vardı. Gezegenin topoğrafyası Dünya'nın topoğrafyasına hiç benzemiyordu.

Gezegen meskûndu. Bir şehrin üzerinden uçtuk; oldukça büyük bir şehirdi; geniş yollarının kenarlarında

ağaçlar vardı ve vasıtalar gidip geliyordu. Şehrin güzel mimarisine şöyle bir göz atabildim; caddeler genişti ve evler düz bir hat üstüne inşa edilmiş beyaz boyalı yapılardı.

Fakat bu şehrin çok uzaklarına inmek zorunda kalıyorduk. Önce sürülmüş, muntazam tarlaların, sonra Ekvator ormanlarını andıran, kırmızıya çalan kahverengi ağaçlı bir ormanın üzerinden geçtik. Şimdi çok alçak bir seviyede uçuyorduk. Bir yaylanın üzerindeki büyük düzlüğü görünce, başkanımız oraya inmeye karar verdi ve robotlara tekrar gerekli emir verildi. Fren roketleri çalıştığı zaman, balık görmüş bir martı gibi bir saniye kadar havada asılı kaldık.

Sonra, Dünya'dan ayrılışımızın ikinci yılı, yabancı bir gezegenin yüksek bir yaylasındaki çimenlik sahaya indik.

4.

Yere indikten sonra, bir müddet sesiz ve hareketsiz kaldık. Belki bu davranışımız garip görünebilirdi, ama şaşkınlığımızı gidermek ve enerjimizi toplamak için bu kadarcık olsun bir dinlenmeye ihtiyacımız vardı. Olağanüstü bir yolculuğun tamamlamış, kendi dünyamıza benzer bir dünyaya adım atmıştık. Uygar bir gezegende olduğumuzu, geçtiğimiz şehrin büyüklüğünden anlıyorduk, ama üzerinden aştığımız büyük ormanı dikkate alarak uygar toplumdan oldukça uzak olduğumuzu tahmin ediyorduk.

Nihayet, kendimize gelebildik. Küçük botun lombozlarından birini araladık. Havanın kaçmasından doğacak olan fısıltıyı duymadık. Demek ki dışardaki basınçla botun içindeki basınç birbirine eşitti. Düzlüğü çevreleyen orman bir duvar gibi yükseliyordu. Ormanda ne gürültü, ne de kımıldanma vardı. Isı yüksek olmakla beraber, dayanılmayacak kadar fazla değildi; yaklaşık olarak 25 dereceydi.

Hector'la beraber bottan indik. Profesör Antelle, atmosferi daha iyi bir metotla yeniden yahlil etmek istedi.

Sonuç cesaret vericiydi; havanın yapısı, içinde değişik oranda çok ender gazlar bulunmakla beraber, Dünya'nın havasıyla aynı yapıdaydı. Tenefüs edilebileceği kuskusuzdu. Böyle olduğu halde, kesinlikle emin olmak için önce şempanzenin başlığını çıkartarak denedik. Hector, çimenler üzerinde neşeyle yuvarlandıktan sonra ormana doğru koştu, arkasından bağırmamıza aldırmadan bir ağaca tırmanıp gözden kayboldu.

Uzay elbiselerimizi çıkarttığımız zaman daha serbest konuşabildik. Seslerimizi duyduğumuz zaman oldukça şaşırdık. Yerçekiminin ne olduğunu bilmediğimiz için önce birkaç dikkatli adım atarak denedik. İndiğimiz gezegen Dünya'nın ikiz kardeşiydi. Hayat vardı. Bazı ağaçların yükseklikleri kırk beş metriyi buluyordu ve usareleri Dünya ağaçlarınınkinden fazlaydı. Kısa bir zaman sonra hayvanlar krallığı göründü. Bazı büyük ve siyah kuşlar, Akbabalar gibi ağır ağır uçuyordu. Küçük kuşlar cıvıldaşarak birbirlerini kovalıyordu. Yere inişimizden önce gördüşümüz şehirden ötürü uygarlık olduğundan emindik, ancak bulunduğumuz yerin uygarlıktan uzak olduğunu biliyorduk. Akıllı yaratıklar - henüz insan demeye cesaretimiz yoktu - gezegenin yüzünü işlemişlerdi. Böyle olmakla beraber çevremizdeki ormanın meskûn olmadığı açıkça görülüyordu. Fakat buna hayret etmiyorduk, çünkü, Asyanın değişik yerlerinde feskûn olmayan ormanlar vardı.

Daha ileri bir adım atmadan bu gezegene bir isim vermemizin gerekli olduğunu düşündük. Dünya'ya benzemesi bakımından gezegene, Soror adını taktık.

Hiç vakit kaybetmeden inceleme yapmaya karar vererek ormana daldık ve doğal bir patikayı takip ederek yürüdük. Arthur Levain'le benim elimde tüfek vardı. Profesör ise, silâh yerine malzeme taşımayı tercih ediyordu. Çevik adımlarla yürüyorduk, kendimizi kuş kadar hafif

hissediyorduk, çünkü, yolculuğumuz süresinde artan ağırlığımız azalınca kendimizi on yaş daha gençleşmiş hissediyorduk.

Tek sıra halinde yürüyor, arada sırada Hector'a sesleniyorduk. Önde yürüyen genç Levain, durdu ve eliyle dinlememizi işaret etti. Uzaklardan doğru, akan su sesini andıran, bir uğultu işitiliyordu. O tarafa doğru yürüyünce, ses daha kuvvetli duyulmaya başladı.

Sesin geldiği yer bir şelâleydi. Şelâleye yaklaşırken çevrenin güzel manzarası karşısında üçümüz de şaşkına döndük. Billur kadar berrak su, geniş bir yüzeyde dağılarak metrelerce yüksekten, doğal bir göle dökülüyordu. Gölün suyu da çok duruydu ve Betelguese'un yeşilimtrak rengini yansıtıyordu. Kıyı tamamen kumsaldı. Sağda solda küçük, sivri kayalar göze çarpıyordu.

Suyun görünümü, havanın sıcaklığından ötürü hem beni, hem de Levain'i kışkırtıyordu. Elbiselerimizi çıkardık ve göle dalmaya hazırlandık. Fakat Profesör Antelle, gezegenin yabancısı olduğumuz için daha dikkatli davranmamız gerektiğini söyleyerek bizi engelledi. Bu suyun son derece tehlikeli yabancı bir sıvı olması muhtemeldi. Profesör, gölün kıyısına gitti, eğilip baktı, sonra dikkatle parmağını dokundurdu. Nihayet, avcuna biraz su alıp kokladı ve dilinin ucuyla kontrol etti.

Kendi kendisine konuşuyormuş gibi:

Sudan başka bir sıvı olamaz, diye mırıldandı.

Elini suya daldırmak için tekrar eğildiği zaman, birden vücudunun kasıldığını fark ettik. Şaşkınlıkla bağırdı ve kumda gördüğü bir şeyi parmağıyla işaret etti. Hayatımdaki en vahşi hissin tadını tatığımı söyleyebilirim. Başımızın üstünde kırmızı büyük bir balon gibi duran Betelguese'un aydınlığında, kumsalın üstünde ki bir insan ayağının izini açıkça gödebiliyorduk.

5.

Arthur Levain:

— Bir kadın ayağı, dedi.

Arthur'un sesi boğuluyormuş gibi çıkmıştı, ama hiç hayret etmedim. Ben de onun fikrindeydim. Bu muntazam, ince ve küçük kadın ayağı izi beni tahmin edilemeyecek kadar rahatsız etmişti. İnsan ayağının şeklinde kimsenin yanılmasına imkân yoktu. Ayak izinin, bir çocuğa, veya ufak tefek bir erkeğe ait olması da mümkündü, ama daha çok - bütün kalbimle arzu ediyordum - bir kadının ayak izine benziyordu.

Profesör Antelle:

— Demek ki Soror'da insan varmış, diye mırıldandı.

Sonra obuz silkerek, bizimle beraber kumsalda daha başka izler aramaya başladı. Aynı yaratık tarafından bırakıldığı muhakkak olan başka izlere de rastladık. Bizden biraz önde yürüyen Levain, kumsalın kuru kısmını işaret etti. Buradaki ayak izi hâlâ ıslaktı.

Genç adam heyecanla:

— Kadın beş dakika önce buradaymış, dedi.

— Kadın yüzüyordu, geldiğimizi duydu ve kaçtı.

Daima kadından söz ettiğimiz için, ayak izlerinin bir kadına ait olduğunu hepimiz kabul etmiştik. Dikkatle çevremize bakındık, gözlerimizle ormanı araştırdık, fakat en küçük bir şey göremediğimiz gibi, herhangi bir ses de duyamadık.

Profesör yine omuz silkerek:

— Vaktimiz bol, dedi. Mademki bu suda bir insan yüzmüş, bizim için de bir tehlike söz konusu olamaz.

Profesör hemen soyundu ve sıska vücudunu serin sulara bıraktı. Uzun bir yolculuktan sonra, gölün serin suyu, son keşfimizi bize hemen hemen unutturmuştu. Yalnız Levain, düşüncelerine kapanmış gibi görünüyordu. Suratının asılmasıyla alay edeceğim sırada, suyun göle döküldüğü yerde duran kadını gördüm.

Kadının görünüşünün üzerimde bıraktığı etkiyi imkânı yok tarif edemem. Betelguese'un kan kırmızısı ışınları altında, üzerine düşen su damlacıklarına aldırmadan duran Soror'lu güzel yaratık karşısında bir an için nefes almadan durdum. Evet, bir kadındı - oldukça genç bir kızdı, tabiî Soror'lu bir Tanrıça değilse... Dev güneşin altında kadınlığını saklamaya lüzum görmeden duruyordu. Omuzlarına kadar dökülen saçlarından başka üzerinde hiç bir şey yoktu, kadın çırılçıplaktı. Evet, iki yıllık bir ayrılıktan sonra, kadına hasret kalmıştık, ama böyle bir mucizenin kurbanı olabileceğimizi hiç düşünmemiştik. Suyun kenarında bir heykel gibi kımıldamadan duran kadının, Dünya'da eşi görülmemiş bir güzelliğe sahip olduğu muhakkaktı. Vücudunun mermerden oyulmuş bir heykel gibi güzel ve muntazam olduğu da gözümüzden kaçmıyordu. Levain ve ben nefes almaya bile cesaret edefeden duruyorduk. Öyle sanıyorum ki Profesör de kadının güzelliği karşısında şaşkına dönmüştü.

Dizlerini bükerek öne doğru eğilmiş, çıplak göğüsleri bize doğru, omuzlarını geriye atarak kollarını atlamaya hazırlanan bir yüzücü gibi biraz arkaya almış olarak duran kadın da bizi seyrediyordu ve bakışlarında şaşkın bir anlatım vardı. O da bizim kadar meraklanmıştı. Uzun zamandan beri ona baktığım için, öylesine büyülenmiştim ki, yüz hatlarını açıkçl göremiyordum; vücudu bütün olarak beni hipnotize etmişti. Ancak birkaç dakika sonra kadının beyaz ırktan olduğunu anlayabildim. Teninin rengi bronzdan çok altın sarısıydı. boyu oldukça uzun sayılabilirdi; balık etinde bir kadındı. Sonra yüzünün saf anlatımını fark ettim. Nihayet, kadının gözlerine baktım.

Sonra daha dikkkatli oldum, bakışlarım keskinleşti ve vücudumun kasıldığını hissettim, çünkü gözlerinin anlatımında benim için yeni olan bir gariplik vardı. Bu garipliği tahlil etmem veya garipliğin doğal sebebini kesinleştirmem mümkün değildi. Sadece, bizim nesilde olmayan temel bir ayrım gözettiğini düşünebiliyordum. Gariplik gözlerinin renginden ötürü değildi; bizim ırkımızda bulunmayan grimsi veya alacalı bir rengi vardı. Anormallik gözlerinin buğulu olmasından ileri geliyordu; bana evvelce tanımış olduğum deli bir kadının boş bakışlarını hatırlatıyordu. Fakat hayır! Bu bakışlarda, bir delinin bakışlarıyla karşılaştırılabilecek çılgın bir anlatım yoktu.

Meraklı bakışlarımıza hedef olduğunu anlayınca-daha doğrusu bakışlarımız karşılaşınca - sanki büyük bir sarsıntı geçirmiş gibi, ürkek bir hayvan tavrıyla başını birden yana çevirdi. Bakışlarımızdan utandığı için böyle davranmadığı belliydi. Gözlerini kaçırması, aşırı heyecanından ötürüydü. Göz göze geldiğimiz zaman, bakışlarımın keskinliğine her nedense dayanamamıştı. Başını

çevirmiş olduğu halde, göz ucuyla yine bizi süzüyordu.

Genç Levain:

— Size söylediğim gibi, kadın! diye fısıldadı.

Levain'in sesi titrek ve fısıltı halinde çıkmıştı; fafat genç kadın fısıltılı sesi duydu ve duyduğu sesin etkisi çok garip oldu. Birden sıçradı, fakat hareketi öylesine hafif ve çabuk olmuştu ki, kaçmaya hazırlanan bir hayvan gibiydi. Mamafih, geriye doğru bir iki adım attıktan sonra tekrar durdu. Kayalar vücudunun büyük bir kısmını saklıyordu. Şimdi yalnız başının bir kısmını ve hâlâ bize bakan tek gözünü görebiliyordum.

Kadının kaçmak üzere olduğunu gördüğümüz için nefes almaktan bile çekinerek kımıldamadan durduk. Birkaç dakika sonra kadın yine cesaretlendi, tekrar eski durduğu yere geldi. Fakat Levain, dilini tutamayacak kadar heyecanlıydı.

— Hayatımda hiç bu kadar ..., diye başlayacak oldu.

Birden sustu, çünkü kadın tekrar kayanın arkasına kaçmıştı. Sanki insan sesi bu kadını dehşete düşürüyordu.

Profesör Atelle, susmamız için eliyle işaret ederek, sanki kadının varlığı bir şey ifade etmiyormuş gibi, serbest kulaçlarla yüzmeye başladı. Bizim de profesörü taklit etmememizin faydası büyük oldu. Kadın tekrar meydana çıkmakla kalmadı, hareketlerimize karşı aşırı bir ilgi duyduğunu belli eden hareketler yaptı. Davranışları büsbütün meraklanmamıza sebep oluyordu. Sahibi yüzerken kıyıda kalan küçük bir köpek yavrusunun hareketlerini hiç seyrettiniz mi? Sahibinin arkasından suya atlamak ister, fakat cesaret edemez. Bir oraya, bir şuraya koşar, suyun kıyısına kadar gelir, tekrar geri geri kaçar, havlar ve tekrar sağa sola koşmaya başlar. İşte bu kadı-

nın hareketleri de küçük bir köpek yavrusunun hafeketlerini andırıyordu.

Birden kadının sesini duyduk; fakat çıkardığı ses, hayvansal davranışlarını biraz daha pekiştiriyordu. Şimdi, suya dalacakmış gibi tam kenarda duruyordu. Dans edermiş gibi koşmaktan vazgeçmişti. Ağzını açtı. Bir kenarda durmuş, fark ettirmeden onu seyretmek imkânını bulmuştum. Konuşacağını, bağıracağını düşünüyor, bir haykırış bekliyordum. En garip bir lisanla konuşacağını umuyordum, ama gırtlağından çok garip bir ses çıkracağını tahmin etmizdim. Çıkan sesin ağızla veya dille ilgisi yoktu; doğrudan doğruya gırtlaktan gelmişti ve çok sevinen hayvanların çıkardıkları gırtlaktan gelde sesleri andırıyordu.

Çok şaşırdığımız halde ilgilenmeden yüzmeye devam edişimiz, onun bir karara varmasına sebep olmuş gibi göründü. Kayanın üzerinden sarktı ve taşların çıkıntılarına tutuna tutuna bize doğru inmeye başladı. Gösterdiği başarı olağanüstüydü. Altın rengi vücudu, dökülen suların meydana getirdiği incecik perdenin altında güneşin ışıklarını rengârenk kırıyordu. Küçük, düz bir kaya parçasının üstüne inince birkaç saniye bizi izledi, sonra, balıklama suya dalarak bize doğru yüzmeye başladı.

Bizimle oynaşmak istediğini fark ettik. Şimdi garip bir oyun başlamıştı. Bize doğru yüzüyor, duruyor, dokunulacak kadar yaklaştığı zaman birden dalıp öbür tarafımızdan çıkıyordu. Çocukça bir oyundu, ama bu güzel yabancıyı kendimize alıştırabilmek için başka türlü hareket etmemiz imkânsızdı. Profesör Antelle'in de bu oyuna severek katılması gözümden kaçmıyordu.

Oyun uzadıkça yoruluyor, sık sık nefes almaya başlıyorduk, ama hiç birimizin oyunu bırakmaya niyeti yoktu. Bu zaman süresinde güzel yabancı bir kere olsun

gülümsememişti. Bir müddet sonra neden olduğunu bilmediğim halde huzursuzluk hissetmeye başladım. Sebebini kavrayınca epey rahatladım; güzel kadın gülmüyor, kahkaha atmıyordu, ama bizimle oynadığı için duyduğu zevki gırtlağından çıkan hayvanî seslerle anlatıyordu.

Bir tecrübe yapmaya karar verdim. Köpekleme yüzerek bana yaklaştığı zaman, bakışlarını kaçırmasına fırsat vermeden gözlerinin içine bakarak gülümsedim.

Sonuç hayret verici oldu. Birden durdu, göğüs hizasına gelen suyun içinde ayağa kalktı, kendisini korumak istermiş gibi ellerini yüzüne doğru kaldırdı, sonra ters yöne dönerek sahile doğru yüzmeğe başladı. Sudan çıktığı zaman durdu, yarı döndü, ürkek bir hayvan gibi soran bakışlarla yüzüme baktı. Tebessümüm dudaklarımda donup kaldığı, tekrar ona aldırmadan yüzmeye başladığım zaman, bize karşı beslediği güven duygusu belki yine kurulacaktı, ama başka bir olay bunu engelledi. Ormanda bir ses duyduk. Baktığımız zaman daldan dala seke seke gelen doctumuz Hector'u gördük. Hector, ağaçtan atlayıp dört ayak üstüne düştü ve bize kavuştuğu için garip sesler çıkarmağa başladı. Küçük şempanzeyi gören kadının tepkisi çok değişik oldu. Büyük bir düşman görmüş gibi sırtını kamburlaştırdı, parmaklarını pençe gibi açtı ve yavaş yavaş kayalara doğru çekilmeye başladı. Yüzünde büyük bir kinin izleri vardı.

Hector, kadının farkına bile varmadan yanından geçerken, kadın birden atıldı. Vücudu yay gibi gerilmişti. Ellerini zavallı hayvanın gırtlağına geçirdi ve küçük vücudunu bacaklarının arasına aldı. Saldırısı öylesine ani olmuştu ki, ona engel olmak fırsatını bulamamıştık. Maymun çırpınamadı bile, birkaç saniye sonra hareketsiz kaldı. Kadın, tekrar ayağa kalktığı zaman Hector

çoktan ölmüştü. Yolculuğumuz sırasında görmüş olduğumuz çok parlak bir yıldız olan Nova'dan ilham alarak «Nova» diye isimlendirdiğim bu güzel vücutlu kadın, zararsız ve evcil bir hayvanı elleriyle öldürmüştü.

Geçirdiğimiz büyük sarsıntıdan kurtulup Hector'a doğru koştuğumuz zaman çok geç kalmış olduğumuzu biliyorduk.

Nova, kendisini korumak stermiş gibi bize doğru döndü; vahşi bir hayvan gibi dudaklarını aralayarak dişlerini gösterdi. Olduğumuz yerde kaldık. Nova, cırtlak bir sesle son bir defa haykırdı. Bu haykırışı, bir zafer haykırışı olabilirdi. Sonra birden geri döndü, çevik adımlarla ormana koştu ve sık ağaçların arasına dalıp gözden kayboldu. Etrafımıza çöken sessizlik içinde şaşkınlıkla duruyorduk.

6.

— Dişi bir vahşi, dedim. Yeni Gine ve Afrika ormanlarında bulunan ilkel kabilelere benzer bir kabileden olmalı, değil mi?

Böyle söylemekle beraber, söylediklerime kendim de inanmıyordum. Arthur Levain, sinirli bir tavırla, ilkel kabilelerde böylesine güzel bir kadına rastlanıp rastlanamayacağını sordu. Yüzde yüz haklı olduğu için verecek cevap bulamadım. Düşünceleri arasında kaybolmuş gibi görünen Profesör, konuşmamızı muhakkak duymuştu.

Nihayet:

— Dünya'mızdaki en ilkel kabilelerin bile kendilerine özgü dilleri vardır, dedi. Bu kız konuşamıyor.

Yabancı kadını bulmak için çevreyi o kadar araştırdığımız halde, en küçük bir ize dahi rastlayamadık, sonunda küçük düzlükteki botumuza dönmek zorunda kaldık. Profesör Atelle, daha uygar bir bölgeye gitmemizi istiyordu, ama genç fizikçi hiç değilse burada yirmi dört saat kalarak bu vahşi kızı bulmaya çalışmamızı teklif etti. Ben de Levain'in teklifini destekledim. Hiç birimiz, bu bölgede kalmamızın sebebini, o kadını bir kere daha görmek arzusuna bağlamak istemiyorduk.

Öğleden sonra olaysız geçti; fakat havanın kararmasından sonra, çevremizdeki ormanın canlandığını, ve görünmez gözlerin bizi izlediğini hissetmeye başladık. Dalların zaman zaman kırılmasından doğan sesleri duyuyorduk. Mamafih, gecemiz de olaysız geçti. Küçük botumuzun içine kapandık ve sabaha kadar sırayla nöbet tuttuk. Hava ağarırken yine gözlediğimizi hissettik ve nöbetim sırasında Nova'nın haykırışlarına benzeyen çığlıklar duyduğumu zannettim. Fakat umduğumuz olmuyor, ormanın sakinleri olarak nitelendirdiğimiz kimseler ortaya çıkmıyordu.

Ertesi gün tekrar şelâleye gitmeye karar verdik. Bir gün önce geçtiğimiz patikayı izleyerek yürürken kendilerini göstermek istemeyen ilkel kabile halkının gözlerini üzerimizde hissediyorduk. Oysa, bir gün önce, Nova bize yaklaşmak istemişti, ama bugün ortada kimse görünmüyordu.

Arthur Levain:

— Belki de onları ürküten giyimlerimiz, dedi.

Bu açıklama şeklini hemen kabullendik. Çünkü, bir gün önce Nova, küçük maymunumuzu boğduktan sonra kaçarken, elbise yığınımıza rastlamış ve ürkek bir hayvan gibi kenara sıçrayarak elbiselerden uzaklaşmıştı.

— Yakında bunu da anlarız.

Soyunup hemen göle daldık ve bir gün önceki oyunumuzu tekrarladık. Düşüncemizde yanılmamıştık. Göle girişimizden birkaç dakika sonra Nova'nın yine aynı kayanın yanında durduğunu gördük. Gelişini hiç duymamıştık. Fakat kadın bu sefer yalnız değildi. Yanında yine kendisi gibi çırılçıplak bir adam vardı. Adamın yüz hatlarına biraz dikkat edince Nova'ya çok benzediğini fark ettik. Muhtemelen Nova'nın babasıydı. Adam da bizi ilgiyle süzüyordu, onun da üzerinde ürkek bir hayvan hali vardı.

Başkalarını da gördük. Ormandan gruplar halinde çıkıyorlar ve gölün çevresinde altın vücutlardan yapılmış bir duvar çeviriyorlardı. Arada sırada, haykırışlar duyuluyordu. Bu haykırmaların, şaşkınlıktan doğduğunu anlamamak imkânsızdı. Gölün kıyısını çeviren kalabalık büyük bir merakla hareketlerimizi izliyordu. Hepsi, sağlıklı insanlardı. Vücutlarının altın rengi, güneşin ışınları altında pırıl pırıl yanıyordu.

Maymunun gırtlaklanmasını hatırlayarak huzursuzlanmaya başladık. Fakat tutumları tehdit eder gibi değildi, sadece sudaki hareketlerimizle ilgileniyormuş gibi görünüyorlardı.

Nihayet, Nova usulca suya kaydı, onu diğerleri izledi. Bir gün önce yaptığımız gibi birbirlerini kovalayarak yüzmeye başladılar. Şimdi çevremiz bu vahşi yaratıklarla dolmuştu.

On beş dakikalık oynaşmadan sonra yavaş yavaş yorulmaya başladım. Bunca yolu katederek Betelgeuse'a okul çocukları gibi sularda oynaşmaya mı gelmiştik? Profesör Atelle'in diğerlerinin oyununa katılarak neşeyle oynaştığını görünce, böyle düşündüğüm için kendimden utandım. Fakat başka ne yapabilirdik? Konuşmasını, hatta gülmesini bilmeyen bu vahşi yaratıklarla nasıl anlaşabilirdik? Elimden geldiği kadar gayret gösterdim. Arada bir ellerimi çırparak, Çinliler gibi eğildim, parmaklarımın ucuyla öpücükler gösterdim, fakat hiç biri işe yaramıyordu. bu yaratıkların yüzlerinde, anladıklarına dair en küçük bir ifade yoktu. Bakışları her nedense donuktu.

Yolculuğumuz süresinde, yabancı bir yıldızda karşılaşacağımız yaratıkların insana benzemeyeceklerini düşünür ve bu konuda tartışırdık. Oysa, Soror gezegeninde, gerçek tamamen tersine dönmüş gibi görünüyordu; çünkü kendi ırkımıza benzeyen insanlarla karşılaşmıştık,

ama bu insanlar kendi dünyamızda rastlayamayacağımız kadar vahşi bir kabileye aitti. Nova'nın üzerimde yarattığı etki, diğer kabile halkının görünmesiyle çok güçlenmişti. Bu insanlar zekâdan yoksundu.

Yalnız oyunla ilgili görünüyorlardı. Oyunları bile son derece ilkeldi. Kavrayabilecekleri bir şey yapabilmek amacıyla, el ele tutuşup bir daire çevresinde dönmeye başladık. Bu arada kollarımızı indirip kaldırıyorduk. Bu hareketimizi gördükleri zaman kimisi yanımızdan uzaklaştı, kimisi dikkatle bizi seyretti. Yüzlerindeki ifade öylesine anlamsızdı ki, aptallar gibi davrandığımızı hissettik.

Şaşkınlığımızın kuvvetli olması trajediye sebep oluyordu. Yetişkin üç adamın el ele tutuşmuş çocukça bir oyuna kalkması, hele içimizden birinin de değerli bir bilgin olması, muhakkak ki garipti. Yaptığımızın farkına vardığımız zaman kendimizi tutamayarak kahkahalarla gülmeye başladık.

Gürleyen kahkahalarımızın bizi seyredenler arasında bir tepki uyandırması muhakkaktı, ancak tepkileri bizim umduğumuz gibi olmadı. Gölün yüzü bir anda karıştı. Her yöne yüzen insanlar adeta birbirleriyle yarış ederek kıyıya çıkmaya çalışıyordu. Başka bir zaman olsa onların bu hareketlerine gülerdik, ama içinde bulunduğumuz koşullar bize saçma gelen bu kaçışa gülmemizi engelliyordu. Birkaç dakika sonra suyun içinde üç kişi baş başa kalmıştık.

Kaçışan kalabalık kıyıda tekrar toplandı; çığlığı andıran haykırışlarla yumruklarını bize doğru öfkeyle sallamaya başladılar. Tavırları öylesine tehdit eder gibiydi ki, korkmamak elimizde değildi. Levain ve ben hemen silâhlarımıza koştuk, ama profesör, saldırıya uğramadığımız takdirde silâh kullanmanın akıllıca bir davranış olmadığını fısıldadı.

Gözlerimizi kalabalıktan ayırmadan aceleyle giyindik. Fakat pantolon ve gömleklerimizi henüz giymiştik ki, kalabalık arasındaki karışıklık birden arttı. Görünüşe göre, giyimli insanlara tahammül edemiyorlardı. İçlerinden kimi kaçtı; kimi kollarını ileriye uzatmış, parmaklarını pençe gibi açılmış bize doğru yürüdü. Hemen tüfeğimi kaldırdım. Bu hareketin anlamını kavramış gibi hemen ormana daldılar, ağaçların arasında kayboldular.

Acele adımlarla botun bulunduğu düzlüğe doğru yürüdük. Yol boyunca bize görünmeden bizi izlediklerinden emindik. Kaçışımızı sessizce seyrettikleri gerçekti.

7.

Düzlüğe yaklaştığımız zaman saldırıya uğradık. Saldırı öylesine ani olmuştu ki silâhlarımızı bile doğrultmak fırsatını bulamadık. Soror'un bütün erkekleri çevremizi sardı.

Gariptir ki, saldırıları bize karşı değildi. Zaten kısa bir süre sonra yanılmadığımızı anladık. Soror'lu erkekler üzerimizdeki elbiselerin ve elimizdeki malzemenin peşindeydiler. Üzerimize uzanan eller önce silâhlarımızı ve cephanemizi alıp bir kenara savurdu, sonra üstümüzdeki elbiseleri parçalayarak çıkartmaya başladı. Öfkelenmelerinin sebebini anlayınca kendimi vahşi ellerin hareketine bıraktım. Bu arada vücudumun birkaç tırnak yarasıyla berelenmesine aldırmadım. Göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir zamanda kalabalık arasında çırılçıplak kaldık. Soror'lular kadınlı erkekli, el ele tutuşmuşlar kaçmamıza imkân vermeden etrafımızda dönüp duruyorlardı.

Şimdi düzlüğün kenarında en azından yüz kişi vardı. Uzakta bulunanlar birden bota saldırdılar. Ellerine geçeni parçalıyorlardı. Anladığım kadaryla bu insanların, elbiselere ve aletlere karşı müthiş kini vardı. Bir

aleti ellerine aldıkları zaman hemen kırıyorlar, büküyorlar, parçalıyorlar, sonra da güçlerinin yettiği kadar uzağa fırlatıp atıyorlardı.

Onların hareketlerini, ölü gibi görünen ve yine de çok tehlikeli olan büyük bir fareyle oynayan kedinin hareketlerine benzettim. Başka bir gerçek daha vardı. Bize saldırdıkları zaman ellerinde sopa dahi yoktu.

Çaresizlikle botun tahrip edilmesini seyrettik. Bütün hassas aletleri, göstergeleri, hemen hemen her şeyi parçalayıp bir kenara atıyorlardı. Nihayet botun madenî kısmına bir şey yapamayacaklarını anlayınca yanımıza gelip arkadaşlarının arasına karıştılar ve bizi de kendileriyle beraber sürükleyerek ormana götürdüler.

Durumumuz çok hassaslaşıyordu. Çırılçıplak, silâhsız ve yalınayak kalmıştık. Onların yürüyüş temposuna ayak uydurmakta zorluk çekiyorduk, ama derdimizi hiç bir şekilde anlatmamıza imkân yoktu. Konuşmamız öylesine öfkeli haykırışlara sebep oluyordu ki susmak zorunda kalıyorduk.

Aralarına karıştığımız yaratıklar da bizim gibi insandı. Kadınların hemen hemen hepsi çok güzeldi, ama hiç biri Nova'nın güzelliğiyle boy ölçüşemezdi.

Nova hemen peşimizden yürüyordu. Arada sırada nöbetçilerimiz tarafından dürtüldüğüm zaman başımı çevirip ona bakıyordum, ama daima bakışlarımdan kaçınıyordu.

Yürüyüş birkaç saat sürdü. Yorgunluktan bitkin bir haldeydim. Ayaklarım parçalanmış kanıyordu. Dallara sürtünen çıplak vücudumun hemen hemen her tarafı sıyrık içindeydi. Soror'lular en sık çalılıkların arasından bile yılan gibi süzülüp geçiyorlardı. Vücutlarına dikkat

ettiğim zaman en küçük bir sıyrık bile göremedim. Arkadaşlarımın durumu da benimkinden parlak değildi. Hele Profesör ayakta duramayacak kadar bitkin görünüyordu. Nihayet, çimenlik bir düzlüğe geldik.

Çevremizi saran Soror'lular birden dağıldılar ve koşmaca oynamaya başladılar eğlenmekten başka bir şey bilmediklerini anlamıştık.

Olduğumuz yere çöktük ve hafif sesle konuştuk. Hava kararmak üzereydi. Bundan yararlanarak kaçabilirdik, ama sonra ne olacaktı? İlk indiğimiz düzlüğe ulaştığımızı kabul bile etsek, botumuzu tekrar kullanamazdık. En iyisi olduğumuz yerden ayrılmadan bu adamların güvenini kazanmaktı.

Ayağa kalktık ve ürkek birkaç adım attık. Kimsenin bize aldırdığı yoktu, ama Nova bizi unutmamış görünüyordu. Birkaç adım arkamızdan bizi takip ediyordu ve başımızı çevirip baktığımız zaman gözlerini daima kaçırıyordu.

Çevremizi araştırdık, fakat Afrika ormanlarındaki gorillerin yaptıkları yuvalara benzeyen yuvalardan başka bir şey göremedik. Yuvalardan çoğu doluydu. Erkekler ve kadınlar - onlara başka isim bulamıyorum - birbirlerine sarılmış yatıyorlardı. Uyuyan bu insanlara baktığım zaman onları, anasına sokulmuş köpek yavrularına benzettim. Bazı yuvalarda sağlıklı oldukları belli olan çocuklar da vardı.

Beslenme problemine henüz bir çare bulamamıştık. Nihayet, bir ağacın altına oturmuş yemeye hazırlanan bir aile gördük, ama yiyecekleri pek iştah açıcı değildi. Herhangi bir alet kullanmadan geyiği andıran bir hayvanı parçalıyorlardı. Tırnakları ve dişleriyle kopardıkları parçaları çiğ çiğ yiyorlardı. Çevrede ateş olmadığı-

na da dikkat etmiştik. Etin çiğ olarak yenmesi midemizi bulandırmıştı, fakat onlara biraz yaklaştığımız zaman, yiyeceklerini bizimle paylaşmak niyetinde olmadıklarını hemen anladık. Yaklaşmamız üzerine hayvan hırlamasını andıran hırıltılar yükselmeğe başlamıştı.

Yardımımıza yetişen, Nova oldu. Araba aç olduğumuzu anladığı için mi yardım etmek istemişti? Gerçekten, kavrama diye bir yeteneği var mıydı? Yoksa yardım etmesi kendi açlığından ötürü müydü? Her neyse, bir ağacın yanına gitti, bacaklarını ağacın gövdesine sararak tırmandı ve sık yaprakların arasında kayboldu. Birkaç dakika sonra muza benzeyen meyvaların yere düştüğünü gördük. Boraz sonra Nova ağaçtan indi, yerdeki meyvalardan ikisini aldı ve gözlerini bizden ayırmadan yemeye başladı. Bir dakikalık tereddütten sonra hemen meyvalara saldırdık ve iştahla yemeye başladık. Meyvalar oldukça lezzetliydi, tıka basa karnımızı doyurduk. Küçük bir kaynaktan suyumuzu da içtikten sonra gecemizi geçirmek üzere hazırlığa başladık.

Her birimiz otların üstünde kendimize birer köşe seçtik ve kabile halkının yaptığı gibi, yatacak yer hazırlamaya başladık. Nova, yaptığımız işe de ilgi gösterdi, hatta bazı dalları kırmama yardım bile yardım etti.

Genç Levain, Nova'nın bu hareketine küsmüş gibi yere uzandı, sırtını döndü ve hemen uykuya daldı. Profesör Antelle ise çoktan uyumuştu.

Nova'nın izleyen bakışları altında yatağımı yapmak için oyalandım. İşimi bitirip yaptığım yuvaya uzandığım zaman, Nova, tereddüt ederek durdu; sanki karar veremiyormuş gibi görünüyordu. Sonra, bana doğru birkaç ürkek adım attı. Onu ürkütmemek için yerimden kımıldamadan bekledim. Gelip yanıma uzandı. Yine kımılda-

madım. Nihayet, bana iyice sokuldu. Yanımda yatan kadının son derece güzel olduğunu kabul etmekle beraber onu kadın olarak nitelendiremiyordum. Tavırları, sahibinden ilgi görmek isteyen bir hayvanın tavırlarına benziyordu. Vücudunun sıcaklığı hoşuma gittiği halde, onu arzulamadığımı hayretle fark ettim. Nihayet, yorgunluk ağır bastı, gözlerim kapandı ve derin bir uykuya daldım.

8.

Uyandığım zaman hava ağarmak üzereydi. Nova, hâlâ mışıl mışıl uyuyordu. Sessizce onu seyrettim ve maymunu boğuşunu hatırlayınca içimi çektim. Bizi kabile halkına göstermekle burada bulunuşumuzun sebebi de Nova'ydı. Böyle güzel vücutlu bir kadına kızmak insanın içinden gelmiyordu.

Nova, birden kımıldadı ve başını kaldırdı. Gözlerinde korkulu bir bakış belirdi. Ürkek bir tavırla yerinden fırlamak istemiş gibi doğruldu. Yerimden kımıldamadığım için yüz adeleleri gevşedi. Hatırlamış olduğu muhakkaktı. İlk olarak bakışlarıma karşılık verdi. Fakat bu ancak bir dakika sürmüştü. Ona karşı sağlamış olduğum başarıyı düşününce, korktuğunu bildiğim halde gülümsedim.

Gülüşüme karşı tepkisi eskisi gibi olmadı. Titreyerek kasıldı, fakat yerinden kımıldamadı. Bu hareketinden cesaret alarak gülümsememi genişlettim. Tekrar titredi, bu defa hareketleri daha sakindi. Yüzünde bir hayret ifadesinin belirdiğini hissettim. Nova'yı kendime alıştırmış mıydım? Hiç tereddüt etmeden elimi omzuna koydum. Yine şiddetle titredi, ama kımıldamadı. Gösterdi-

ğim başarıdan ötürü seviniyordum, oysa beni taklit etmeye çalıştığını fark edince şaşkınlığım büyük oldu.

Evet doğruydu. Gülümsemeğe çalışıyordu. Güzel yüzünün adelelerini çalıştırmaya gayret ettiğini biliyordum. Birkaç kere denedikten sonra dudaklarını biraz germeyi başardı. Kendimi sakat bir çocuğun karşısında hissettim. İnsanların normal davranışlarından biri olan gülümsemeyi bile başaramayan bu kıza acıyordum. Omzuna koymuş olduğum elimin basıncını arttırarak yüzümü Nova'nın yüzüne iyice yaklaştırdım. Bu hareketime karşılık olarak burnunu burnuma sürttü ve yanağımı dilinin ucuyla yaladı.

Şaşırmıştım ve tereddüt ediyordum. Onun hareketlerini taklit ettim. Nihayet, Betelgeuse'da bir yabancıydım ve onların törelerine göre hareket etmek zorundaydım. Memnun olduğunu bakışlarından anlıyordum. Bu davranışımın nasıl sürmesi gerektiğine karar verememiştim. Dünya'lı gibi davranıp, onu öpmemek için kendime güçlükle hakim oluyordum. Aniden duyulan gürültüyle kendimize geldik.

Kendimi bencil tutumumla unutmuş olduğum arkadaşlarımın yanında buldum. Kabile halkı sağa sola koşuşuyor, gırtlaklarından garip sesler çıkıyordu. Onların gerçekten korkuya kapılmış oldukları açıkça belliydi.

Ormandan doğru, davul seslerini andıran sesler geliyordu. Çıplak kabilenin korkusuna sebep de bu davul sesleriydi. Sürek avına çıkan avcılar için tilkileri kaldırmak üzere çalınan trampet seslerine benzeyen bu sesler, insanın kanını dondurmaya yetiyordu.

Sabahın ilk ışıkları altında kaynaşan çıplak insanların hali gerçekten çok acıklıydı. Yüzlerinde büyük bir korku ifadesi sağa sola koşuyorlar, birbirlerine çarpıyorlardı. Kimi ağaçların arasında kayboluyor, kimi ağaçla-

ra tırmanarak yaprakların arasında saklanmaya çalışıyordu. Yaşlılardan bazıları durmuş ormana doğru kulak kabartmıştı. Davul sesleri çok ağır yaklaşıyordu. Davul seslerinin arasından tek tük haykırışlar duyuluyordu.

Kabilenin yaşlıları bir karara varmış göründüler. Emir anlamını taşıyan haykırışlardan sonra davul seslerinin aksi yönde koşmaya başladılar. Kabile halkı da yaşlıların arkasından koşmaya başladı. Çevremizden ürkmüş geyik sürüsü gibi sıçrayarak geçiyorlardı. Nova da kaçmak üzereydi, ama birden bize döndü - daha çok benimle ilgiliydi - ,ağlamaklı sesler çıkardı, sonra bir ceylan gibi sekerek kabile halkının arkasından koştu.

Sesler gittikçe artıyordu. Arada sırada, kırılan bir dal sesi kulağıma kadar geliyordu. Kendime güvenimi kaybetmiş olduğumu itiraf etmeliyim. İçgüdüm olduğum yerde kalarak, gelenleri karşılamamamı söylüyordu, ama bir gün önceki olayın ve Nova'nın korkak hareketlerinin üzerimdeki etkisi büyüktü. Düşünmek için durmadım; hatta arkadaşlarımın fikrini almak için dahi beklemedim; ağaçların arasına dalarak genç kızın peşinden koştum.

Mümkün olduğu kadar hızla birkaç yüz metre koştuğum halde Nova'ya hâlâ yetişememiştim. Birden Levain'in peşimden geldiğini fark ettim. Profesörün yaşı dikkate alınacak olursa, bizim kadar hızla koşamayacağı muhakkaktı. Levain, soluk soluğa yanımda koşuyordu. Birbirimize baktık, Profesörü bıraktığımız için utanmıştık. Durup bize yetişmesini beklememizi teklif edeceğim sırada başka seslerin duyulmasıyla paniğe kapıldık.

Yanılmama imkân yoktu. Duyduğumuz sesler, ormanın içinde yankı yapan tüfek sesleriydi. Bir, iki, üç, sonra birkaç el daha silâh sesi... Bu sesler belirsiz aralıklarla duyuluyordu. Bazen tek, bazen de çift silâh sesi

ortalığı çınlatıyordu. Silâh sesleri ön taraftan, yani kabilenin kaçtığı taraftan geliyordu.

İçgüdümün verdiği davranışla, çalıların arasına sinesine koşmaya bişladım. Arkadaşımda beni yakından izliyordu. Nihayet, tümek seslerinin duyulduğu bölgeye ulaştık yavaşladım, sonra sürünerek seslerin duyulduğu yere doğru dikkatle yaklaştım Levain de peşimde olduğu halde küçük bir tümseği sürünerek tırmandım ve tümseğin üstünde durdum. Önümde birkaç ağaçtan ve kısa çalılardan başka bir şey yoktu. Başımı bile kaldırmadan sürünerek ilerledim .Gördüğüm manzara karşısında gözlerime inanamayarak olduğum yere çakılıp kaldım.

9.

Dikkatimi ilk çeken, benden otuz adım kadar uzaklıkta duran ve bulunduğum yere doğru bakan şekil oldu.

Hayretimden haykırmamak için kendimi güçlükle tuttum. Evet, korkuma rağmen, içinde bulunduğum durumun kötülüğüne rağmen - silâhlarla davulcular arasında kalmıştım - avını bekleyen yaratığı gördüğüm zaman şaşkınlığımdan ne yapacağımı şaşırdım. Çünkü bu yaratık, iri bir gorildi. Kendi kendime aklımı kaçırdığımı tekrarlayıp durdum, çünkü yanılmam mümkündeğildi; gördüğüm yaratık gorilden başka bir şey olamazdı. Soror gibi bir gezegende gorille karşılaşacağımı düşünemezdim. Gördüğüm goril, normal bir insan gibi giyinmişti. Ayrıca, giyimli olmasını sadece biz garip karşılıyorduk. Tutumuna dikkat edilecek olursa, hareketlerinin bir insanın hareketleri kadar serbest olduğu anlaşılıyordu. Nova'ya çıplak gezmek ne kadar doğalsa, bu maymun için de giyimli olmak o kadar doğaldı.

Yüksek kişilerle ava çıkmaya alışkın bir insan gibi giyinmişti; yani son derece şık giyimliydi. Koyu kahverengi ceketi Paris'li modacıların elinden çıkmış kadar şıktı; ceketin altındaki kareli gömlek sporcuların giydiği

cinstendi. Ütülü pantolonunun çizgileri bile bozulmamıştı. Fakat benzerlik burada bitiyordu, çünkü ayakkabı yerine kalın, siyah eldivenler giymişti.

Size söylüyorum, gördüğüm bir gorildi! Gömleğinin yakasından, kalın bir ense gibi görünen başı görünüyordu. Başının üst kısmı siyah kıllarla kaplıydı. Burnu yamyassı, çenesi çıkıtı. Uzunca elleriyle kavradığı tüfeği hazır tutarak, hafifçe öne doğru eğilmiş bekliyordu. Yüzü bana dönüktü ve bulunduğum tarafa dikkatle bakıyordu.

Birden doğruldu. Sağ tarafımdaki çalılardan doğru gelen hafif gürültüyü benim gibi o da duymuştu. Yana doğru döndüğü zaman silâhını omuzlamaya hazırlandı. Yattığım yerden, kaçmakta olan bir yerlinin yıldırım gibi geldiğini gördüm. Gorilin amacını bildiğim için neredeyse haykırıp zavallıyı uyaracaktım. Fakat haykırmak için ne vaktim ne de gücüm vardı. Adam, bir dağ keçisi sür'atiyle düzlükte koşuyordu. Düzlüğün henüz yarısını bulamadan tüfeğin gürültüsü duyuldu. Koşmakta olan adam havaya doğru sıçradı ve külçe gibi düştü, birkaç çırpınıştan sonra hareketsiz kaldı.

Dikkatim hâlâ gorilin üzerindeydi. sesi duyup dikkat kesildiğimden beri onu izliyordum, bunun için de bazı gerçekleri fark ettim: Bir, avını kıstıran avcının merhametsiz tutumu; iki, avını vurmadan önce duyduğu zevki ve hepsinin üstünde, yüzündeki insan karakterini veren anlatım. Oysa, bu hayvanî gözlerde gördüğüm ifadeyi, aralarına katıldığımız insanların gözlerinde aramış, fakat bulamamıştım.

İçinde bulunduğum zor ve tehlikeli durum, sersemlikten kurtulmama yardımcı oldu. Tüfek sesini izleyerek baktığım zaman yerdeki insanın son debelenmesini gördüm. Sonra korkuyla düzlüğe baktım. Düzlük şimdi başka insanlarla doluydu. Tüfek sesleri birbirini kovalıyordu. İlk

gördüğüm görilden yüz adım kadar açıkta başka bir goril daha vardı. İnsanların hayvan gibi avlanmalrına tanık oluyordum. Bu insanların arasında ben de vardım. Çırılçıplak vücutla kana bulanmış çırpınıp duruyordu.

Düzlükteki katliamı görmemek için başımı çevirdim. Sonra gözlerimi tekrar, yolumukapamış olan gorile diktim. Goril şimdi bir adım yana çekilmişti. Arkasından başka bir maymun daha vardı. Efendisinin peşinden yürüyen bir uşak gibi... Bu maymun benç bir şempanzeydi. O da efendisi gibi giyinmişti. Goril, elindeki boş tüfeği şempazeye vererek başka bir tüfek aldı. Genç şempaze, belindeki fişeklikten boş doldurdu ve sabırla efendisini bekledi.

Bütün bunları birkaç saniye içinde görmüştüm. Gördüklerimin tahlilini yapmak isterdim, ama vaktim yoktu. Yanımda korkuyla yatan Levain, bana yardım edecek durumda değildi. Her geçen saniye tehlikenin artmasına sebep oluyordu. Davulcular arkamızdan doğru gittikçe yaklaşıyordu. Gürültü kulakları sağır edecek kadar fazlaydı. Kapana kıstırılmış vahşi hayvanlara benziyorduk. Çevremiz koşuşan çıplaklarla doluydu. Hepsi ölümlerine doğru hızla koşuyorlardı.

Kendimi zorlayarak, kendime olan güvenimi arttırmaya çalıştım. Yatmakta bulunduğum yerden kaçan çıplakların hareketlerini inceledim. Kaçışları sırasında dal parçalarını kırıyorlar ve gorillerin dikkatini çekiyorlar, sonuç olarak da hapvan gibi vuruluyorlardı. Daha tecrübeli olanlar, sindikleri yerde bekliyorlar, goril avcının dikkatini başka yere verdiği zaman fırlayıp düzlüğü aşıyorlar ve ormana dalıyorlardı. Ölüm düzlüğünü başarıyla geçenler çoktu.

Muhtemelen ormanda kurtuluş ümidi fazlaydı. Levaine' beni takip etmesini işaret ederek, yolumuzun üstün-

deki son çalı demedine doğru süründüm. Bir insanın, maymunun üstesinden gelebilmesi için, bu durumlara girmesi gerekir miydi? Yerimden kalkıp, maymuna doğru yürümek ve onu bir güzel pataklamak isteğine zorlukla mani oldum.

Davul çalanlar çok yaklaşmışlardı. Onlardan birinin çalıların arasından çıktığını gördüm. Çok iri bir gorildi. Elindeki kalın copu sağa sola sallayarak gırtlağını parçalarcasına nağra atıyordu. Görünüşü, eli tüfekli gorilden çok daha korkunçtu. Levain, yaprak gibi tepeden tırnağa titremeye başladı. Ben, gözümü önümdeki gorilden ayırmadan çıkabilecek fırsatı kolluyordum.

Biçare dostum düşüncesizce hareketiyle bilmeden hayatımı kurtardı. Aklını tamamen yitirmişti. Hiç bir tedbire lüzum görmeden yerinden fırladı ve avcıların atış alanı içinden ormana geçmek istedi. Daha ileri gitmek fırsatını bulamadı. Tüfek ateşiyle ikiye bölünürmüş gibi oldu ve yerdeki cesetlerin arasına kapaklandı. Ölümüne ağlamakla geçirecek vaktim yoktu, zaten ne yapabilirdim? Gorilin, elindeki tüfeği uşağına vereceği anı bekledim. Goril tüfeğini uşağına uzatırken ayağa fırladım ve ormana doğru koşmaya başladım. Avcının tüfeğini doğrultmaya çalıştığını hayal meyâl gördüm. Goril tüfeğin dipçiğini daha omuzuna dokundurmadan ağaçların arasına dalmıştım. Avcının, avını kaçırmasından ötürü, üzüntüsünü anlatan bir ses duyduğumu zennettim, ama işin aslını araştıracak vaktim yoktu.

Onun üstesinden gelebilmiştim. İnsan olmanın verdiği avantajdan yararlanmıştım. Son hızımla koşmaya devam ettim. Artık avcıların sesi veya davulların gürültüsü duyulmuyordu. Nihayet kurtulmuştum.

Kurtulmak mı, Sorar gezegenindeki maymunların kindarlığını unutmuştum. Yüz metre kadar koşmamıştım

ki, çalıların arasına saklı bir şeyin içine balıklama daldım. Bu şey, çalıların arasına gerilmiş, büyük cep şeklindeki zincirleme ağlardan biriydi. Bu ağlara yakalanan yalnız ben değildim. Düzlüğü aşarak vurulmadan geçebilenler ağaçların arsına gerili bu ağlara yakalanmışlardı. Ağın içi kurtulmaya çabalayan çıplak insanlarla doluydu.

Böyle hayvan gibi yakalandığım için öfkem büyük tü. Hırsımdan doğru düşünemez olmuştum. Ben de diğerlerini taklit ederek ağdan kurtulmaya çabaladım, fakat kurtulmaya çabaladıkça ağa biraz daha gömüldüğümü fark ettim; ama artık çok geçti, çünkü maymunların yaklaştıklarını duyuyordum. Yaşantımız tamamen maymunların arzusuna kalmıştı.

10

Maymunların grup halinde haklaştıklarını görünce büyük bir korkuya kapıldım. Onların acımadan nasıl öldürdüklerine tanık olduğum için hepimizin geniş bir katliama kurban gideceğimizi düşünüyordum.

Hepsi avcı olan goriller önden yürüyordu. Tüfeklerini uşaklarına vermiş olduklarını görünce içim ümit doldu. Avcıların arkasından diğer goriller ve şempanzeler geliyordu. Görünüşlerine göre avcılar aristokrat zümreye aitti. Kendi aralarında neşeyle konuşuyorlardı...

Gerçekte, bu gezegene öylesine alıştım ki, yazdıklarımın saçmalıkla nitelendirilebileceğini düşünmüyorum. Ama gerçeği yazıyorum! Gorillerin tutumları aristokrat olduklarını belli ediyordu. Garip bir dille konuşuyorlardı, fakat yüzlerinin anlatımı insanlarınkinden farklı değildi. Oysa, bu anlatımı Nova'nın ve kabilesindeki insanların yüzlerinde görememiştim. Heyhat! Nova ne olmuştu? Kana bulanmış meydanı düşününce titredim. Şempanzemizi gördüğü zaman neden öyle davranmış olduğunu şimdi çok iyi anlıyordum. İki ırk arasında sonsuz bir kin vardı. Bunu anlamak için, gorillerin yaklaştığını gören çıplak insanların, çılgınlar gibi ağızları köpürerek ipleri kemirmeye çalıştıklarını görmek yeterliydi.

Avcı goriller, çıplak insanların çırpınışlarına aldırmadan uşaklarına bazı emirler verdiler. Ağların hemen arka tarafına üzerlerinde büyük kafesler olan, bildiğimiz sirk arabalarını andıran, arabalar getirildi. Onlar, on beşer kişilik gruplar halinde bu arabalara yükleniyorduk. İş epey uzun süreceğe benziyordu, çünkü esirlerin çırpınmaları ve kaçmaya uğraşmaları, esirleri ağlardan kurtarıp arabaya tıkan iri yarı iki gorilin işini zorlaştırıyordu. Uşaklardan iki goril, ısırmalara karşı ellerine kalın, deri eldiven giymişler, ağlardan kurtardıkları esirleri fırlatıp kafesli arabaların içine atıyorlardı. Avcılar, bu çalışmaları bastonlarına dayanmış ilgisiz gözlerle seyrediyorlardı.

Bana sıra geldiği zaman dikkati çekmek amacı ile konuşmak istedim. Fakat ağzımı açar açmaz gorillerden biri, hareketimi yanlış anlamış olduğu muhakkaktı, eldivenli elini ağzıma tıkadı, beni zorla susturduktan sonra beni bir çuval gibi, bir düzine kadar kadın ve erkeğin bulunduğu kafeslerden birine attı. Kafesteki insanlar öylesine heyecanlıydılar ki bana aldırış bile etmediler.

Ağa yakalananların hepsi arabalara yüklenince uşaklardan biri arabalardaki kafeslerin kilitlerini teker teker kontrol etti ve efendisine bildirmek üzere uzklaştı. İşaret üzerine ormanı motar gürültüsü kapladı ve arabalar ağır ağır hareket etti. Her arabanın önüne bağlanmış olan traktörü bir maymun kullanıyordu. Peşimizden gelen arabanın traktörünü kullanan maymunu şöyle böyle görebiliyordum. Bir şempanzeydi. Zaman zaman alaylı sözlerle bize saldırmaktan geri kalmıyordu. Bir ara motorların gürültüsü hafifleyince onun bir melodi mırıldandığını duydum.

İlk durağımız öylesine kısa olmuştu ki, kendimi toparlamaya fırsat bulamadım. On beş dakika kadar süren kısa bir yolculuktan sonra, konvoy, taş bir binanın önünde durmuştu. Bina ormanın hemen kıyısındaydı ve

ötesindeki ovanın baştan başa ekili olduğunu görüyordum. Eğer yanılmıyorsam,. tarlalardaki ekinler yulaftı.

Kırmızı kiremitli, yeşil panjurlu binanın önündeki tabelaya bakılacak olursa, burasının bir han olduğu tahmin edilebilirdi. Durumu hemen kavradım. Burası avcıların buluşma yeriydi Dişi-maymunlar eşlerini burada bekliyorlardı. Leydi goriller, palmiye ağaçlarına benzeyen ağaçların gölgesindeki koltuklarda tatlı tatlı konuşuyorlardı. Bunlardan biri bardağındaki içkisini uzun bir kamışla içiyordu.

Arabalar park eder etmez çevremizi meraklı bir kalabalık sardı. Bütün dişiler erkeklerinin yaptıkları avla ilgileniyorlardı. Avlanan iki vagon dolusu insan, önlerine lâstik birer önlük takmiş olan iki goril tarafından boşaltılıyor ve cesetler ağaçların altına taşınıyordu.

Klâsik bir av sahasıydı. Maymunlar burada da metotlu çalışmalarını sürdürüyorlardı. Kanları akan cesetleri sırt üstü ve sırayla yatırıyorlardı. Dişi maymunlar, sırt üstü yatırılan cesetlerin kollarını yanlarına uzatıyor, ayaklarını, bacaklarını düzeltiyor, özellikle kadınların saçlarını omuzlarına yayıyor ve cesetlere mümkün olduğu kadar canlı bir hava vermeye çalışıyorlardı.

Korkarım ki bu sahnenin üzerimdeki etkisini yeteri kadar anlatamadım. Bu maymunların, gözlerinin anlatımı dışında, tavırlarının tamamen insana benzediklerini söyledim mi? Dişi-gorillerin modern insanlar gibi giyindiklerinden söz ettim mi? İçlerinden birinin çantasından çıkardığı küçük br makasla, kumral bir kadının saçından bir tutam kesip şapkasına süs diye takdığını anlattım mı?

Cesetler üç sıra halinde dizilmişti. Kadınların ve erkeklerin bronz rengindeki tenleri güneşin altında sarı parıltılarla yanıyordu. Ölü oldukları halde kadınların göğüslerinin diktiği belli oluyordu Dişi-maymunları, kadınların

dik memelerine kıskançlıkla baktıkları gözümden kaçmıyordu. Bir şempanzenin düzlüğe doğru yürüdüğünü gördüm. Elinde bir fotoğraf makinesi vardı. Demek ki zaferlerinin anılarını fotoğraflarla tespit ediyorlardı. Avcılardan bazıları ,ayaklarını cesetlerin üzerine dayayarak resim çektiriyorlardı. Duyduğum dehşetin büyüklüğünü anlatabilecek kelime bulamadığımı söylemeliyim. Dişi-goriller de cesetlerin önünde poz poz resim çektirdikten sonra gösterinin bitmiş olduğunu anladım.

Öfkeden kudurduğumu hissediyor, fakat elimden bir şey gelmeyeceğini biliyordum. Kanım kaynıyor, kuduracak gibi oluyordum. Hele, zavallı şanssız dostum Levain' in çocuksu yüzünü cesetlerin arasında görünce artık kendimi tutamadım ve çılgınlar gibi kahkahalarla gülmeye başladım.

Kafesteki arkadaşlarımı hiç düşünmemiştim. Zaten düşünecek durumda değildim! Onların da maymunlar kadar tehlikeli olabilecekleri aklıma bile gelmemişti. Kahkahalarımdan ürken arkadaşlarım hırıltılı seslerle ellerini bana doğru uzattılar. Kahkahalarıma engel olamadığım için başımı kollarımın arasına gömdüm. Eğer, nöbetçi goriller ellerindeki ucu çivili sopalarla düzeni sağlamamış olsalardı, belki kendi kafes arkadaşlarım tarafından linç edilecektim.

Goriller küçük gruplar halinde neşeli neşeli konuşarak taş binaya doğru yürüdüler. Fotoğrafçı birkaç resim daha çektikten sonra onların arkasından yürüdü.

Biz insanlar unutulmamıştık. Anladığım kadarıyla bize gereken ilgi gösterilecekti. Nitekim, tam kapıya yaklaştıkları zaman içlerinden bir goril dönerek adamlarından birine bir şeyler söyledi. Konuştuğu gorilin kâhya olduğu anlaşılıyordu. Kâhya goril de kendi adamlarına emirler yağdırınca, işçi goriller büyük tepsiler içinde yiyecek ve kovalarla su getirdiler. Yiyecek bir çeşit yulaf

unundan yapılmış lapaydı. Aç olmamakla beraber gücümü kaybetmemek için yemeye kararlıydım. Birkaç esirin etrafına çökmüş olduğu tepsiye doğru ürkek bir tavırla uzandım. Bazı homurtular olmakla beraber fazla ileri gitmediler. Lâja, tahmin ettiğim gibi yulafla yapılmıştı ve tadı fena değildi.

Av bitmiş olduğu için, davullar çalarak insanları ürkütüp kaçıran ve tüfeklerin atış sahasına kovlayan bu maymunların bize karşı tutumları da yumuşamıştı. Nöbetçi maymunlar kafeslerin önünde dolaşırken, arada sırada kafeslere meyva atıyorlar ve esirlerin kapışmalarını seyrederek eğleniyorlardı. Hatta çok ilginç bir sahneye tanık oldum. Maymunlardan birinin atmış olduğu bir parça meyvayı küçük bir çocuk kapmıştı. Aynı kafesteki bir adam çocuğun kaptığı meyvayı almak üzere saldırınca, nöbetçi maymun elindeki mızrakla adamı iterek uzaklaştırdı ve çocuğun eline bir parça daha meyva verdi. Bundan da anlıyordum ki, bu maymunlarda merhamet diye bir duygu vardı.

Yemek bitiği zaman, takım başkanı ve yardımcıları bazı esirlerin kafeslerini değiştirerek yeniden bir düzen kurmaya başladılar. Görünüşe göre bir seçim yapıyorlardı, ama bu seçimin hangi esasa dayandığını tahmin etmek mümkün değildi. Kendimi son derece yakışıklı erkeklerin ve kadınların arasında bulunca, maymunların bana da önem verdiklerini anlamış oldum.

Yeni kafes arkadaşlarımın arasında Nova'yı görünce sevincimden çılgına döndüm, ve Betelgeuse tanrısına teşekkür ettim. Cesetleri araştırmam da zaten Nova'nın onların arasında olup olmadığını anlamak içindi. Bir kere daha kendimi kaybederek kollarımı açtım ve Nova'ya koştum. Hareketim çok anlamsızdı ve Nova'nın dehşete düşmesinden başka işe yaramadı. Yoksa, bir gegce önceki davranışlarımızı unutmuş muydu? Böylesine güzel bir vü-

cudun taşıdığı kafada bir parçacık olsun zekâ ve anlayış yok muydu? Yaklaşmam üzerine köşesine büzüldü, parmaklarını pençe gibi gerdi ve eğer ısrar etmiş olsaydım boğazıma sarılacağına hiç kuşku yoktu.

Fakat, olduğum yerde durunca hemen sakinleştiğini gördüm. Kafesin bir köşesine uzandığımı görünce içimi çekerek ben de yanına uzandım. Diğer esirler de bizi taklit etmişlerdi. Hepsi, kaderlerine razı olup kabuklarına çekilmiş hayvanlar gibi duruyorlardı.

Dıoşarda, maymunlar konvoyun hareket hazırlıklarını tamamlıyorlardı. Kafesimizin üzerine bir brenda attılar ve kafesi yarı yarıya örttüler. Kısa kısa verilen emirlerden sonra, kaderimize doğru uçarcasına yol almaya başladık. Soror gezegeninde beni bekleyen bişki olaylar olup olmadığını dehşetle düşünmekten kendimi alamadım.

11.

Son derece bitkindim. İki günün olayları, beni hem fizikî hem de zihnî bakımdan etkilemişti. Şu dakikaya kadar arkadaşlarımın kaybolmasından ötürü bir üzüntü duymamıştım. Aslında üzülecek vakit bulamamıştım

Kafesin yarı karanlık olmasını memnunlukla karşılıyor, tanık olduğum olayları değerlendirebilmek için beynimi zorluyordum. Kendi kendime, dünyadan gelme bir insan olduğumu, bilinçli düşünebildiğimi ispatlamak zorunluğunu duyuyordum. Yüksek gelişim yapmış maymunlar tarafından avlanmamızın sebebini bilinç yoluyla çözmeye çalışıyordum.

Tanık olduğum gerçekleri zihnimde sıralamaya çalıştım. Genel olarak dişi ve erkek maymunların, goril olsun şempanze olsun, davranışları hiç de saçma değildi. Daha önce de söylemiş olduğum gibi, bu maymunlar insan kılığına girmiş ,veya insanları taklit eden maymunlar değildi. Dünya üzerinde, dişi bir maymuna giydirilecek şapka komik görünebilirdi, ama Sorar'da bunu hiç de saçma ve komik karşılamamak gerekirdi. Kamışla içkisini yudumlayan dişi-maymunun hareketleri, gerçek bir soylu kadının hareketlerinden farksızdı. Avcı meymunlardan birini de, cebinden çıkartmış olduğu piposunu temizlerken gördüğümü hatırladım. Bu maymunun hareketleri öylesine doğaldı ki, şaşırmam için bir sebep bulamamıştım.

Bütün bu olayların görünüşte bilinçsiz ve çelişik, fakat gerçeğe uygun olduğuna karar vermeden önce çok iyi düşünmem lâzımdı. Yakalandığımdan beri ilk defa Profesör Antelle'in yanımda olmadığına üzüldüm. Üstün zekâ ve buluşlariyle bu duruma muhakkak bir çözüm yolu bulacaktı. Acaba Profesör ne olmuştu? Vurulmuş olan kurbanların arasında olmadığından emindim. Acaba yakalananlar arasında mıydı? Mümkün olabilirdi, çünkü yakalananların hepsini görmemiştim. Yakalanmamış olması ihtimalini korka korka düşünmekten kendimi alamadım.

Kısıtlı buluşlarımla bir çare aradım, ama sonuç hep olumsuz çıkıyordu. Bu gezegen sakinlerinin maymunları eğitmiş olmaları mümkün müydü? Nihayet, Dünya'da da bazı becerikli şempanzeler görmüştüm. konuştukları dilin de düşündüğüm kadar garip olmaması mümkündü. Bu konuda bir mütahassısla yaptığım tartışmayı şimdi hatırlıyorum. Birçok bilginlerin ilkel yaratıklara konuşmasını öğretmek için ömürlerinin yarısından fazlasını verdiklerini söylemişti. O bilginlerin iddialarına göre, maymunların yapısı konuşmalarına elverişli olduğu halde konuşmak istemiyorlardı. Soror gezegenin sakinleri, maymunları konuvturma başarısını göstermişler miydi? İnsanların vahşi hayvan gibi avlanmaları bilinç dışı kalıyordu.

İnsanlar! Acaba bu maymunlar, kendilerini eğiten insanları öldürüp onların yerine mi geçmişlerdi?

Bana doğru sürünen birisinin varlığı, düşünce zincirimin kopmasına sebep oldu. Dikkatle baktığım zaman bu tereddütten sonra, bir gece önce yaptığı gibi bana iyice insanın Nova olduğunu gördüm. Nova, birkaç saniyelik tereddütten sonra sokuldu. Bu hareketinin dostlukla bir ilişkisi olup olmadığını anlamak için yüz ifadesini okumaya çalıştım, fakat Nova, başını çevirip gözlerini kapadı. Onun yanızlığından duyduğum zevkle ben de gözlerimi yumdum ve yarını düşünmeye çalışarak derin uykuya daldım.

12.

Uyandığım zaman hava ağarmak üzereydi. Nova da uyanmış, biraz uzaklaşmış, beni süzüyordu.

Arabanın yavaşladığını hissedince baktım ve bir şehire girmek üzere olduğumuzu gördüm. Kafesteki diğer insanlarda uyanmış parmaklıkların arasından geçtiğimiz yerlere merakla bakıyorlardı.

Oldukça geniş bir cadde üzerinde gidiyorduk. Kaldırımlardaki yaratıklar maymundu. Dükkânını açmak üzere olan yaratık dönüp merakla geçişimizi izlediği zaman onun da maymun olduğunu gördüm. Yanımızdan gelip geçen arabaların şoförleri de, insanlar gibi giyinmiş maymunlardı.

Şehirde insanlarla karsılasacağımı düşünmüştüm, ama gördüklerim karşısında ümidimin boş olduğunu kavradım. Arabamız biraz daha yavaşlayınca konvoyda sadece iki araba kalmış olduğunu anladım. Muhtemelen diğer arabalar konvoydan ayrılıp başka bir yere götürülmüştü. Nihayet, büyük bir bahçe kapısından geçerek durduk. Burasının geniş bir avlu olduğunu gördüm. Avlunun çevresinde yüksek binalar vardı. Genel görünüş, bu binaların hastane olduğu kanısını yaratıyordu. Vagonları karşılamaya gelen maymunların sırtında, doktorların giydiği

beyaz gömlekleri de görünce tahminimde yanılmadığımı daha iyi anladım.

Hepsi maymundu; goril ve şempaze... Bizimle beraber gelen nöbetçilerin arabaları boşaltmalarına yardım ediyorlardı. Kafesten teker teker çıkartılıyor, büyük torbalara konuyor ve binaya taşınıyorduk. Beyaz gömlekli iki gorilin beni çuvala tıkmalarına hiç karşı koymadım. Etrafımı göremediğim halde, uzun koridorlardan geçtiğimizi, merdivenlerden çıktığımızı hissediyordum.

Nihayet, içinde bulunduğum çuval yere bırakıldı; ağzı açıldığı zaman koğuş gibi bir yerde olduğumu anladım. Kafeslerin hepsi tek kişilikli ve döşemelerine otlar yerleştirilmişti. Kafesin kapısını kilitleyen gorilin çok dikkatli olduğu gözümden kaçmamıştı.

Bulunduğum yer, iki tarafına kafesler sıralanmış uzunca bir salondu. Kafeslerin çoğunda çıplak insanlar vardı. Kafeslere yeni kapatılmış insanlarla, evvelce yakalanmış olanlar arasındaki ayrım hemen belli oluyordu. Yeni gelenlerin, kendim de dahil olmak üzere, tekil kafeslere kapatılmış oldukları dikkatimi çekti. Oysa, diğer kafeslerde hep ikişer kişi vardı. Koridorun son tarafındaki büyük kafesin içinde bir sürü cocuk bulunuyordu. Çocuklar, diğerlerinin tam tersine yeni gelenleri neşeyle karşılıyordu.

İki goril başka bir çuvalla geldiler. Çuvalın içinden Nova'nın çıktığını görünce sevindim. Nova, her zamanki gibi iki gorili tırmalayıp ısırmak isteyerek direniyordu. Nihayet onu da karşımdaki kafese kapattılar. Nova, bu sefer demirlere saldırıp sarsmaya, iniltili sesler çıkarmaya başladı. Birkaç dakika sonra beni fark etti. Şaşırmış bir hayvan gibi boynunu biraz çarpıtarak bana baktı. Gülümseyerek elimi salladım ve hareketlerimi tekrarlamaya çalıştığını gördüm.

Dikkatimi yine koğuşa giren iki goril çekti. Ellerindeki kaplarda yiyecek ve su vardı. Yiyecek verileceğini anlayan esirlerin sesleri birden kesildi.

Sıra bana geliyordu. Gorillerden biri nöbet beklerken diğeri kafesime girdi ve içinde lapa olan bir kapla, küçük bir kova su bıraktı. Gezegende uygar olarak sadece bu maymunlar olduğu için onların dikkatini üzerime çekmek yapılacak en akıllıca hareket olacaktı. Yiyeceğimi veren goril sempatikti. Benim sessiz duruşum hoşuna gitmiş olacak ki. dostça bir tavırla omuzunu okşadı. Gözlerinin içine bakarak elimi göğsüme koydum ve yerlere kadar eğilerek onu selâmladım. Başımı kaldırıp tekrar doğrulduğum zaman yüzündeki şaşkın ifadeyi gördüm. Yüzümün ifadesini mümkün olduğu kadar yumuşatarak tatlı tatlı gülümsedim. Kafesten çıkmak üzereyken durdu ve hayretini belirten bir ses çıkardı. Nihayet dikkati üzerime çekmeyi başarmıştım. Bu başarımı pekiştirmek amacıyla aklıma gelen ilk şeyi söyledim.

— Nasılsınız? Dünya'dan gelen bir insanım. Uzun bir yolculuktan sonra buraya kadar gelebildim.

Sözlerimin anlamı önemli değildi. Sadece gerçek kişiliğimi gösterebilmek amacıyla konuşmuştum. Muhakkak ki, istediğimi başarmıştım. Öyle sanıyorum ki, şimdiye kadar bir maymunun böylesine aptallaştığı görülmemisti. Ağzı bir karış açık, nefes almaya bile cesaret edemeden karşımda duruyordu. Biraz sonra iki goril baş başa vererek konuşmaya başladılar, ama sonuç umduğum gibi olmadı. Bana kuşkulu son bir bakış fırlattıktan sonra goril kafesimden çıktı ve kapıyı eskisinden çok daha dikkatle kapadı. İki goril. bir iki saniye bakıştılar, sonra kahkahalarla gülmeye başladılar. Gözlerinden oluk gibi yaş boşalırcasına gülüyorlardı. Hattâ birisi cebinden çıkardığı mendille gözlerini kuruladı.

Uğradığım hayal kırıklığı öylesine büyüktü ki, bir-

den öfkelendim. Kafesin demirlerine saldırıp bildiğim bütün lisanlarla küfürleri birbirleri peşine sıraladım. Küfür dağarcığım tükendiği zaman, haykırmaya başladım. İki gorilin tepkisi omuz silkmekten ileri gitmedi.

Böyle olmakla beraber onların dikkatini üzerime çekmeyi başarmıştım. Uzaklaşırlarken, sık sık arkalarını dönerek bana bakıyorlardı. Nihayet sâkinleştiğim zaman, gorillerden biri cebinden çıkardığı not defterine birşeyler karaladı. Kafesin üstüne baktığı için, kafes numarasını yazmış olduğunu düşündüm.

İki maymun koğuştan çıktı. Öfkemden ötürü haykırmam, diğer esirleri de heyecanlandırmıştı. Sakinleştiğimi görünce tekrar yemeklerini yemeye başladılar. Karnımı doyurup dinlenmekten başka yapacak işim yoktu. İnsan olarak değerimi göstermek için başka bir fırsatın çıkmasını beklemek zorundaydım. Tam karşımdaki kafesinde sakin sakin yemeğini yemekte olan Nova, arada sırada durup bana bakıyor, sonra tekrar yemeğinin üzerine eğiliyordu.

13.

Günün geri kalan kısmını yalnız geçirdik. Akşam yemeğini veren goriller ışıkları söndürerek gittiler. O gece çok az uyudum. Uyuyamayışımın sebebi, kafesin rahatsız oluşu değildi; yerde yeteri kadar, yatak olabilecek ot vardı; maymunlarla nasıl bağıntı kurabileceğimi düşünüyor. çıkar yol arıyordum. Bir daha sinirlenmemeye karar verdim. Elime geçen her fırsatı değerlendirmeye çalışacak, bilinçli hareket edecektim. Muhtemelen hareketlerimin anlamını değerlendiremeyecek kadar düşük seviyedeki maymunlarla konuşmaya çalışmıştım.

Ertesi günü, iki goril hakkında yanılmamış olduğumu anladım. Bir saatten beri uyanıktım. Diğer kafesteki insanların çoğu, kafese kapatılmış vahşi hayvanlar gibi aşağı yukarı dolaşıyorlardı. Hiç farkında olmadan onları taklit ederek dolaşmakta olduğumu utanarak anladım. Hemen yere oturdum ve sabırla bekledim.

Kapı birden açıldı ve iki gardiyanımızla beraber koğuşa başka biri girdi. Sırtında beyaz bir gömlek olan dişi bir şempanzeydi ve iki gardiyanın biraz geriden yürümeleri, tesiste önemli bir yeri olduğunu belli ediyordu. Benim hakkımda bilgi vermiş olacaklar ki, gardiyan gorillerden biriyle kısaca konuştu. Gardiyan parmağıyla benim ka-

fesimi gösterdi. Bunun üzerine dişi şempanze bana doğru yürüdü.

Bana doğru yaklaşan dişi maymunu dikkatle inceledim. Sırtında kısa kollu, beyaz bir gömlek varsı. Beline kalın bir kemer takmıştı. Kıllı kolları oldukça uzundu. Beni asıl etkileyen dişi maymunun yüzündeki anlatımdı. Bakışları ve yüzünün ifadesi son derece zeki olduğunu gösteriyordu. Hayvansal beyaz burnunun etrafındaki, maymunlara özgü kırışıklıklara rağmen oldukça genç bir şempanze olduğu belliydi. Elinde deriden yapılmış, küçük bir evrak çantası vardı.

Kafesimin önünde durarak beni incelemeye başladı. Bu arada çantasından küçük bir not defteri çıkartmıştı.

Yerlere kadar eğilerek:

— İyi günler, Madam, dedim.

Sesimi mümkün olduğu kadar yumuşatmıştım. Dişi maymun yüzüne şaşkın bir ifade geldi, fakat otoriter tavrını kaybetmemişti. Elinin bir hareketiyle, kıkırdamaya başlayan iki gorili susturdu.

Dişi maymunun bu hareketinden cesaret alarak:

— Madam veya Matmazel, dedim. Sizi böyle bir şekilde karşılamak zorunda kaldığım için özür dilerim. Çıplak gezmek alışkanlığında olmadığım için...

Kibar tutumumu bırakmamaya çalışarak aklıma geleni söylüyordum. Konuşmamı bitirip, tatlı bir tebessümle noktaladığım zaman yüzündeki şaşkın anlatımın derinleştiğini gördüm. Gözlerini kırpıştırırken alnının kırışıkları gözle görülecek kadar artmıştı. Zor bir problemi çözümlemeye çalışır gibi bir tutumu vardı. Bana gülümseyince, gerçeğin bir kısmını kavramış olduğunu düşündüm.

Dişi maymunla konuştuğum sürede, diğer kafeslerdeki insanlar dikkatle bizi dinliyorlardı. Eskisi gibi sesimin onları ürkütmediğini hayretle gördüm. Tutumlarında me-

raklandıklarını belli eden bir anlatım vardı. Parmaklıklara iyice sokulmuşlar hareketlerimizi izliyorlardı. Nova müthiş sinirli görünüyor ve sâkin durmuyordu.

Dişi maymun cebinden çıkardığı dolma kalemle not defterine birkaç satır karaladı. Sonra, başını kaldırıp bana baktı ve tekrar gülümsedi. Bu hareketi bana yine cesaret verdi. Kolumu parmaklıkların arasından uzattım ve avucumu açarak elimi gösterdim. Goriller birden harekete geçtiler ve aramıza girmek istermiş gibi yürüdüler. Fakat önce kaçmak arzusuna kapılan dişi şempaze, bu arzusunu engelleyerek durdu ve birkaç kelime ile gorilleri de durdurdu. Benim hareketimi tekrarlayarak hafifçe titreyen kıllı kolunu uzattı. Hiç kımıldamadım. Biraz daha yaklaşıp uzun, kıllı parmaklarının ucuyla bileğime dokundu. Bu dokunuşun onu titrettiğini fark ettim. Onu kaçırmamak için kımıldamamaya çalışıyordum. Elimi tuttu, kolumu okşadı, sonra başarısının verdiği sevinçle gardiyan gorillere dönüp baktı.

Büyük bir ümitle nefesimi tutuyor ve nihayet soylu bir kişi olduğumu kavramaya başladığını düşünüyordum. Gorillerden birine aceleyle söylediği birkaç kelimeden sonra, benden özür dileyerek kafesimi açacakları gibi bir ümide kapıldım. Hayır, böyle bir şey olmadı Gardiyan goril cebini karıştırdı ve küçük, beyaz bir şey çıkartarak dişi maymuna uzattı. Dişi maymun tatlı bir tebessümle bu şeyi avucuma koydu. Küçük bir şeker parçası!

Küçük bir şeker parçası! Bu hareketinden ötürü öylesine sinirlenmiştim ki, şekeri kafasına fırlatmamak için kendimi zor tuttum. Son anda, verdiğim kararı hatırlayarak taşkınlık yapmadan bekledim. Sonra, yüzüme çapkın bir ifade vermeye çalışarak şekeri ağzıma attım.

İşte, Zira ile karşılaşmam böyle olmuştu. Dişi maymunun isminin Zira olduğunu kısa zamanda öğrendim.

Bulunduğum şubenin şefiydi. Hayal kırıklığımın büyük olmasına rağmen, Zira ile anlaşabileceğimi düşündüm. Zira'nın gardiyan gorillerle uzun uzun konuşmasından benim için emirler verdiğini tahmin ettim. Kafesimin önünden ayrılan Zira, diğer kafesleri de teker teker dolaştı ve bazı notlar aldı.

Kafesleri dolaştığı zaman benden başka kimseye dokunmadığını gördüm. Eğer bana gösterdiği ilgiyi onlara da göstermiş olsaydı, muhakkak ki kıskanacaktım. Nihayet çocukların kafesi önünde durdu ve onlara bol bol şeker verdi. Nova, dişi maymuna dişlerini gösterip, birkaç hırlayıştan sonra arkasını bana dönerek yere oturdu.

14.

İkinci gün de birinci gün gibi geçti. Gardiyanlarımız bizi rahatsız etmiyorlar, sadece yiyeceklerimizi veriyorlardı.

Üçüncü günü birtakım deneylerden geçirildik. Bugün bile o deneyleri düşündüğüm zaman şaşkınlığıma engel olamam, ama o deneyler hiç değilse dikkatlerini çekmeme yardımcı olmuştu.

Gorillerden biri kafesime yaklaştı. Bir elini arkasına saklamıştı, diğer elinde bir düdük vardı. Dikkatimi çekmek için elini salladı, sonra düdüğü ağzına koyarak arka arkaya çaldı. Sonra diğer elini arkasından çıkardı ve çok lezzetli bulmuş olduğum muzu gösterdi. Gözlerini benden yırmadan muzu uzattı.

Elimi uzattım, ama muza yetişemedim, foril de daha yakına gelmedi. Başka bir hareket yapmamı bekliyormuş gibi şaşırdığımı anladım. Bir dakika sonra muzu tekrar sakladı ve düdüğü çaldı Maymunun .bu hareketinden sinirlenmiştim; hele muza tekrar yetişemeyince hırsımdan yüzümün kızardığını hissettim. Sinirlerime hâkim olarak bekledim ve ne yapmamı istediğini kavramaya çalıştım. Goril, aynı hareketi beş veya altı defa tekrarladıktan sonra vazgeçti ve yanımdaki kafese yürüdü.

Yanımdaki kafeste bulunan adama muzun verildi-

ğini gördüm. Hemen hemen hepsi ilk denemede muzu alıyorlardı. Karşı sıradaki kafeslerde de aynı denemeyi yapan diğer gorilin hareketlerini incelemeye başladım. Bu sırada denemeyi Nova'nın kafesinde yaptığı için, Nova'nın hiç bir hareketini kaçırmadım. Düdüğü çaldı ve muzu gösterdi. Nova'nın heyecanlandığını ve çenesini oynattığını gördüm.

Birden durumu kavradım. Muzun ilk görünüşünde Nova'nın ağzı sulanmış, adeta köpürmüştü. Şeker verileceğini anlayan bir köpek de ancak onun gibi davranabilirdi. Gorilin beklediği de buydu. Nova'nın arzu ettiği muzu verdi ve ikinci kafese geçti.

Anladığımı söylüyor ve bundan utanıyorum. Pavlov'un bana yabancı olmadığını da ekleyebilirim. Burada, Pavlov'un köpekler üzerinde yaptığı denemeyi insanlar üzerinde yapıyorlardı. Düdük çalınacak, muz gösterilecek ve gösterilen muz ağzın sulanmasına sebep olacaktı. Daha sonra sadece düdük çalınarak ağız köpürmesi sağlanacaktı.

Buluşumdan ötürü kendi kendimi tebrik ederken, bu buluşumu kendi yararıma nasıl kullanacağımı aceleyle düşündüm. Denemeyi yapan goril kafesimin önünden geçerken, dikkatini çekmek için elimi salladım, kafesin demir parmaklıklarına vurdum. Sonra ağzımı köpürterek ne yapmak istediğimi anlatmaya çalıştım. Ben, Ulysse Merou, düdüğün ilk çalınışında ağzımı sulandırarak muza uzandım. Her fırsatta zekâmı göstermek benim için hayatî bir önem taşıyordu.

Gerçekten de hareketimi şaşkınlıkla karşılayarak arkadaşını çağırdı ve uzun uzun konuştular. Biraz önceki deneyde tepki gösteremeyen bir insanın, birden isteni̇leni anlaması onları oldukça şaşırtmıştı. Bir insanın gösterdi-

ği bu ani tepkiyi anlayamayacak kadar aptal olmalarına elimde olmayarak üzüldüm. Zira'nın onlardan çok daha zeki olduğunu ve davranışlarımı değerlendireceğine inanıyordum.

Gayretim beklediğim sonucu vermemişti. Muzu bana vermeden koğuştan çıktılar. Arzu edilen sonuç, deney yapılmadan alınabildiği için muzu vermenin gereksiz olduğunu düşünmüş olmaları muhtemeldi.

Ertesi gün başka bir deney yapıldı. Gorillerden birinin elinde küçük bir çıngırak vardı, diğeri, küçük bir jeneratörü andıran bir âlet taşıyordu. Daha deneye başlamalarından önce ne yapmak istediklerini anlamıştım.

Nova'nın komşusu, iri yarı, aptallığı yüzünden belli olan adamla deneye başladılar. Gardiyanların her görünüşünde parmaklıkları tutarak onların hareketlerini izlemek alışkanlığında olan bu adamın kafesi önünde duran gorillerden biri elindeki çıngırağısalladı. Diğer goril jeneratörün kablosunu demir parmaklıklara tutturdu, ve kolu çevirdi. Adam bir çığlık atarak geri sıçradı.

Ellerindeki muzu göstererek adamın tekrar demirlere yanaşmasını sağlayan goriller bu deneyi birkaç kere tekrarladılar. Gayelerinin, çıngırağın sesi duyulur duyulmaz insanın geriye sıçramasını temin etmek olduğu açıkça belliydi. Bu da başka bir refleks deneyiydi. Sonucu aynı gün almaları mümkün olamazdı, çünkü, deney yaptıkları adamların zekâları geriydi.

Diğer taraftan sabırla sıramın gelmesini bekliyordum. Onlara refleksle zekânın ne demek olduğunu gösterecektim. Çıngırağın sesiyle beraber demirleri bıraktım ve kafesin ortasına çekilerek durdum. Aynı zamanda yüzüme alaylı bir anlatım vermeye çalışarak gülümsedim ve onlara baktım. Gorillerin kaşları çatıldı. Artık benim tutumuma gülmekten vazgeçmişlerdi ve ilk olarak onlarla alay edip etmediğimi düşündüklerini tahmin ettim.

15.

Her ne olursa olsun deneyi ikinci defa tekrarlamaya karar verdikleri zaman, koğuşa giren üçlü gruba baktıkları için dikkatler ibiraz dağılmıştı. Zira, dişi şempanze ve başka iki maymun bize doğru geliyordu. İçlerinden birinin önde yürümesinden, onunn başkan olduğunu sezdim.

Bu maymun, Soror gezegeninde gördüğüm ilk orangutandı. Gorillerden daha kısa boylu, omuzları daha yuvarlakçaydı. Kolları oldukça uzun olduğu için yürürken elleri arada sırada yere dokunuyordu. Öyle ki, bu maymunu uzaktan gören birisi, onun koltuk deynekleriyle yürüdüğünü düşünebilirdi. Saç diyebileceğim, başındaki uzun kıllar omuzlarına kadar uzamıştı. Yüzündeki ve gözlerindeki anlatım donuktu. Onun aptal görünüşlü olduğunu düşünmemek imkânsızdı. Giyimi de diğer maymunlardan farklıydı. Sırtında, düğmeleri parlak kırmızı yıldız şeklinde kuyrukla bir ceket vardı. Pantolonu, uzun siyah-beyaz çizgiliydi.

Orangutanın arkasından, elinde ağır siyah bir çanta olan genç dişi bir şempanze yürüyordu. Maymunun tutumu dikkate alınırsa, dişi şempanzenin sekreter olduğu düşünülürdü. Bu maymunlar arasındaki önemli tutum-

dan. Onların gelişleri, maymunlar arasında gerçek bir hiyerarşi bulunduğu kanısını daha da güçlendiriyordu. yani; amir ve silsilesi dünya'da olduğu gibi burada da hüküm sürüyordu. Zira; kendisinden yüksek rütbede olan orangutana elinden gelen saygıyı gösteriyordu. Gardiyanlık yapan iki goril, yeni gelenleri görünce, hemen onlara doğru yürüdüler ve orangutanın önünde yerlere kadar eğildiler. Orangutan elinin basit bir hareketiyle selâmı kabullendiğini belirtti.

Hep beraber benim bulunduğum kafesin önünde durdular. Burada bulunan vahşi insanların arasında en ilginç olanı bendim.

Orangutana gülümseyerek baktım ve gür sesle:

— Azizim orangutan, dedim. Nihayet anlayışlı ve zeki bir maymunla karşılaştığıma sevindim. Anlaşacağımızdan son derece eminim. Sen ve ben.

İhtiyar maymun sesimi duyunca birden irkildi. Sanki garip bir koku hissetmiş gibi burnunu kafesime doğru kaldırdı ve kulaklarını dikti. O zaman Zira, not defterini çıkardı ve hakkımda tuttuğu notları okumaya başladı. Dişi maymunun, elinden geldiği kadar gayret ettiği belli oluyordu, ama ihtiyar orangutan tatmin olmuş görünmüyordu. Bir, iki cümle söyledi, başını salladı, omuzlarını silkti ve ellerini arkasına koyarak dolaşmaya başladı. Bu arada kafesime doğru kaçamak bakışlar fırlatıyordu. Diğer maymunlar saygıyla orangutanın vereceği kararı bekliyormuş gibi görünüyorlardı.

İki gorilin saygısı sadece gösterişti, çünkü orangutan arkasını dönünce hemen alaya başlıyorlardı. Orangutanın bana karşı tutumuna da hayret ediyordum. Zekâmın çalıştığını ona da ispatlamam gerekiyordu. Ben de kafeste dolaşmaya başladım. Adımlarımı onun adımlarına uydurmuş, omuzlarımı çökertmiş ve ellerimi belimin üs-

tünde kavuşturmuştum. Yüzümde düşünceli bir adamın ifadesi vardı.

Goriller kahkahalarını ellerinin içinde boğdular, Zira gülmemek için kendisini zor tuttu ve sekreter, hayvansal burnunu çantasına gömdü. Orangutanı taklit ettiğimden ötürü kendi kendimi tebrik ediyordum, ama bunun çok tehlikeli olduğunu birden kavradım. Kendisini taklit ettiğimi gören orangutan çok şaşırmış göründü ve birkaç sert cümleyle gülüşmeleri engelledi. Sonra kafesimin önünde durarak sekreterine yazdırmaya başladı.

Kollarımı parmaklıkların arasından doğru uzattım ve tatlı bir sesle:

— Mi Zaius, dedim.

Konuşmaları sırasında, diğer üç maymunun ona daima bu iki kelimeyle hitap ettiklerine dikkat etmiştim. Başkanın ismi Zaius'tu ve «Mi» kelimesi de «Sayın» anlamına geliyordu.

Maymunlar şaşırmışlardı. Özellikle Zira, parmağımla onu işaret ederek «Zira » dediğim zaman nereye bakacağını, ne yapacağını şaşırdı. Zaius, yine başını sallayarak dolaşmaya başladı. Henüz bir karara varmamış olduğu yüzündeki ifadeden anlaşılıyordu.

Bir karara varmış gibi durarak, daha önce uygulanmış deneylerin tekrar edilmesini istedi. İstenildiği gibi davrandım. Düdüğün sesini duyar duymaz ağzımı sulandırdım. Çıngırak sesini duyunca geriye doğru sıçradım. Son hareketimi belki on defa tekrarlattı, bu arada sekreterine bir şeyler yazdırıyordu.

Sonunda sıkılmıştım. Goril çıngırağı çaldığı sırada, jeneratörün kablosunu parmaklıktan kurtarıp attım ve ellerimle demirleri tutarak bekledim. Bu hareketimi fark etmeyen diğer goril zararsız hale soktuğum jeneratörün kolunu bütün gücüyle çevirmeye çalışıyordu.

Karşılarında duran insanın bilinçli olduğunu ispatlayan bu davranışımdan ötürü kendi kendimi tebrik ettim. Gerçekte, bu hareketimi gören Zira, son derece etkilenmişti. Dikkatle bana baktığı zaman beyaz, hayvansal burnunun pembeleştiğini gördüm. Daha sonra, şempanzelerde görülen duygululuk halinin burnun pembeleşmesiyle belli olduğunu öğrenecektim.

Orangutanı kandırabilmem mümkün değildi. Zira'nın sürekli konuşmasına rağmen başını şiddetle iki yana sallıyor, dolaşıyor, arada sırada bana bakarak sekreterine bir şeyler yazdırıyordu. Anladığım kadarıyla, metotlara bağlı bir bilim adamıydı ve böyle saçmalıkları şiddetle reddediyordu. Gorillere verdiği bir emirle deneyleri tekrarlattı, fakat bu sefer iki deneyi bir arada yaptırdı.

Bu numarayı da biliyordum. Bazı laboratuvarlarda köpeklere uygulandığını görmüştüm. Amaç, deneyin yapıldığı sırada, hayvanın şaşırtılmasıydı. İki tepkinin bir arada olması, genellikle hayvanın kavramı üzerinde etkin olurdu. Gorillerden biri ,vaat edilen meyvanın verileceğini bildiren düdüğü çalarken, diğeri, cezalandırmayı haber veren çıngırağı çalıyordu. Böyle bir deneyi yapan bir biyologun vardığı sonuç aklıma geldi: Bu hareketlerin tekrarıyla, insanlarda görülen sinir hastalığını hatırlatan, garip bir duygu düzensizliği meydana getirilir ve hatta, devamlı olarak uygulandığı takdirde hayvanı çıldırtabilir, demişti.

Bu tuzağa düşmemek için çok dikkat ettim; fakat, düdüğün sesini duyunca kulaklarımı gözle görülebilecek gibi oynattım, sonra çıngırak sesini duyunca da gorilleri ortalayarak yere oturdum ve elimi çenemin altına getirip düşünen bir adam pozu aldım. Zira, bu hareketimi alkışlamaktan kendisini alamadı. Zaius, cebinden çıkardığı mendiliyle terleyen kaşlarını kuruladı.

Terfliyordu, fakat inatçılığından kurtulamıyordu. İnatçı olduğunu, dişi şempanze ile konuşmasından ve yüzündeki ifadeden anlıyordum. Orangutan Zaius, sekreterine birkaç not daha yazdırdı, Zira'nın hoşuna gitmediğini anladığım bazı emirler verdi, sonra bana son bir bakış fırlattı ve arkasını dönüp kapıya doğru yürüdü.

Zira, gorillerle konuştu. Beni rahat bırakmalarını söylediğini tahmin ettim. Goriller koğuştan çıkınca kafesin önünde durdu ve beni dikkatle incelemeye başladı. Bir müddet sonra dostça bir tavırla elini uzattı. İsmini mırıldanarak elini sıktım. Hayvansal burnunun pembeleşmesinden çok duygulanmış olduğunu hissettim.

16.

Birkaç gün sonra Zaius, tekrar geldi. Bu gelişi, koğuşun yeniden düzenlenmesi sırasında yapılan işi kontrol etmek içindi. Fakat daha önce, maymunların gözünde kendimi nasıl yükseltmeye çalıştığımı söylemeliyim.

Orangutanların ilk ziyaretinden sonra yeni deneyler bir çığ gibi üzerimize çöktü. İlk deney öğle yemeğinde yapıldı. Zoram ve Zanam — nihayet iki gardiyanın ismini öğrenmiştim — yemeklerimizi her zaman yaptıkları gibi kafese koyacakları yerde, bir sepetin içine koyarak kafesin tavanına astılar. Aynı zamanda, her kafese dörder adet oldukça büyük, odundan yapılmış küp parçaları koydular. Sonra, geri çekilerek bizi seyretmeye başladılar.

Komşu kafeste olanların hali görülmeye değerdi. Sıçrayıp sepetlere yetişmeye çalışıyorlar, fakat kafesin tavanına kadar yetişemiyorlardı. Kimi kafesin demirlerine tırmanıp uzanmaya çalışıyor, fakat sepet tam ortada asılı olduğu için, oraya kadar uzanamıyordu. Bu adamların aptallıkları karşısında utandığımı hissettim. Bu problemi hemen çözmüş olduğumu söylemeye lüzum görmüyorum. Dört küpün üst üste konması bu iş için yeterliydi. Önemli bir çözüm olamamasına rağmen onla-

ra akıllı olduğumu göstermek için dört küpü üst üste koydum, sepete yetiştim, kapağı açıp yemeğimi aldım. Zoram'la Zanam'ın bana takdirle bakışları içimi sevinçle doldurdu.

Yaptığım hareketi dikkatle kontrol eden diğer esirlerin gözü önünde yemeği rahat rahat yerken, onların böylesine aptal olmalarına kızıyordum. Nova bile o gün beni taklit edemedi, ama onun hatırı için hareketimi tekrarladım. Denemedi değil, ama küpleri muntazam koymadığı için dengesini bulmakta zorluk çekiyordu. Dengesi bozulup yere düşünce, fazla gürültü çıktığı için korkarak kafesin bir kenarına çekildi. Fakat diğerlerinden daha yetenekli olduğunu ispat ederek iki gün içinde beni taklit ederek yemeğini alıp yemeyi başardı.

O sabah Nova'nın durumuna çok üzüldüm ve meyvalarımdan en iyi ikisini kafesin parmaklıklarından ona attım. Bu hareketim, o sırada koğuşa girmiş olan Zira tarafından görüldü. Zira'nın kıllı eli saçlarımı okşamak için uzandığı zaman Nova'nın ulamayı andırır seslerle demirlere saldırdığını gördüm.

Başka deneylerde de kendimi gösterdim; fakat biraz gayret edip, dikkatle dinleyerek hayvanlara ait dilin birkaç kelimesini öğrendim. Zira, kafesimin önünden geçerken telâffuz etmeye çalışıyordum. Gün geçtikçe Zira'nın şaşkınlığı artıyordu. Zaius'un ikinci ziyaretinde oldukça ilerleme kaydetmiştim.

Zaius, geldiği zaman yanında yine sekreteri vardı, ama beraberinde kendisi gibi giyinmiş, gururla başını dikmiş başka bir orangutan vardı. İki orangutan yanyana yürüyor ve çene çalıyordu. Yanılmıyorsam, benim durumumu tartışmak için sınıf arkadaşlarından birini getirmişti. İki orangutan kafesimin önünde durup Zira'yla uzun uzun konuştular. Dişi maymun uzun süre hararetle ko-

nuştu. Konuşması sırasında beni de gösterdiği oluyordu. Fakat Zira'nın konuşması sırasında beni de gösterdiği oluyordu. Fakat Zira'nın konuşması umduğum sonucu vermemiş olmalıydı çünkü iki bilgin orangutanın alayla sırıttıklarını görüyordum.

Başarı ile yapabildiğim deneylerin bir kere daha tekrarlanmasını istediler. Son deney, dokuz değişik sistemde kapatılmış olan bir kutunun açılmasıydı. Dünya'da, yanılmıyorsam Kinnaman adında bir bilgin aynı deneyi maymunlar üzerinde uygulanmıştı. Bu deney, maymunlara uygulanan en karışık ve çözümlenmesi en zor deneydi. Zira'yı memnun edebilmek için hiç tereddüt etmeden, süratle kutuyu açtım. Sonra kutunun içindeki muzu alıp Zira'ya uzattım. Zira, kızardı ve teşekkür ederek muzu aldı. Bu sefer, öğrenmiş olduğum kelimeleri kullanarak öteberinin isimlerini peş peşe sıraladım.

Artık benim gerçek kişiliğim hakkında hiç tereddüt edemeyeceklerini düşünüyordum. Heyhat, orangutanların böylesine salak olabileceklerini tahmin edemezdim! Orangutanlar yine alayla gülümsediler, Zira'nın sözlerine kulak asmadılar ve tartışmalarına devam ettiler. Beni bir papağanı dinlermiş gibi dinlediler. Hareketlerimi ve mimiklerimi, içgüdüsü yüksek bir hayvanın davranışları ile karşılaştırdıkları muhakkaktı.

Hırsımdan dudaklarımı kemiriyordum. Zira'nın kaçamak bir bakışını yakalamamış olsaydım, haykıra haykıra küfür edecektim. Dişi maymunun, orangutanların, özellikle benim önümde böyle konuşmalarını hoş karşılamadığı açıkça belliydi.

Zauis, arkadaşının gidişinden sonra, koğuşu dolaştı ve her kafesin önünde durarak Zira'ya yeni emirler verdi. Hareketlerinden, koğuşta bazı değişiklikler olacağı anlaşılıyordu. Kafasında tasarladığı plânın ne olduğunu anla-

makta gecikmedim. Bazı belirli erkeklerle kadınların karakteristiklerini öğrenmek istiyordu.

Yanılmıyordum. Şimdi Zanam ve Zonam, Zira'nın verdiği emirleri uygulamaya başlamışlardı. Kafeslere çift olarak yerleştirildik. Bizi kafeslere çift olarak koymakla nasıl bir deney yapmak istiyorlardı? Biz insanları böylesine incelemelerindeki sebepler neydi? Biyoloji lâboratuvarlarında görmüş olduğu incelemeler bana tek cevap veriyordu: Çiftlerin cinsel ilişkilere karşı gösterecekleri davranışların ne olduğunu öğrenmek istiyorlardı.

Bu şeytanlar bizi kullanmak istiyorlardı. Diğer insanların arasına katılmış olan beni, bir tecrübe hayvanı gibi kullanacaklardı. Erkek ve dişilerin birberlerini nasıl yanaşacaklarını merak ediyorlardı. Bizim cinsel davranışlarımızın ne olacağını anlamak istiyorlardı. Cinsel birleşme şekli hakkında bilgi almak istiyorlardı. Muhtemelen daha önceki vahşi insanlarla benim aramdaki ayrımın ne olacağını merak ediyorlardı. Onların gözünde diğerlerinden daha gelişmiş bir hayvandan farkım yoktu.

Plânlarının ne olduğunu kavrar kavramaz, insancıl yönüm ağır bastı ve kendimi böylesine düşüreceğime ölmeyi tercih edeceğime dair yemin ettim. Mamafih, kafesime konmak üzere ayrılan kadının kim olduğunu görünce öfkem yavaş yavaş dağılmaya başladı. Kafesime konan dişi, Nova'da başkası değildi Zaius denen orangutana karşı duyduğum öfkeye rağmen Zoram ve Zanam'ın Nova'yı kafesime koymalarına karşı durmadım. Zoram, Nova'yı belinden kavrayıp kafesime atmış, Zanam ise, beni iterek kafesime konan peri kızının ayaklarının dibine yuvarlamıştı.

17.

Koğuşta yapılan değişiklikleri izleyen haftalar süresinde, kafeslerin iç;inde geçen olayları anlatmayacağım. Tahmin ettiğim gibi, maymunlar, insanların cinsel davranışlarını incelemek istiyorlar ve incelemeyi kendi anlayışlarına göre yapıyorlardı. Hareket olmayan kafeslerdeki çiftleri ellerindeki sopalarla dürtüyorlar, itiyorlar ve çiftlerin birleşmelerini sağlamaya çalışıyorlardı.

Bir gün Dünya'ya dönecek olursam gördüklerimi yazmaya kararlı olduğum için bazı incelemeler yapıyordum, ama kısa zamanda kafeste geçenleri seyretmekten usandım, çünkü, onların da cinsel birleşmeleri çok normaldi. ancak dişilerine yaklaşma şekilleri Dünya'daki erkeklerin davranışlarına benzemiyordu.

Erkeklerin dişilerine yaklaşma şekli, bazı kuşların hareketlerini andırıyordu. Bir çeşit dans yaparmış gibi, ileri, geri ve yana doğru adımlar atarak dişilerinin etrafında dolaşıyorlardı. Erkeğin, kadının çevresinde çizdiği daireler gettikçe ufalıyordu. Bu arada kadın yerinden kımıldamadan erkeğin hareketlerini izliyordu. Çiftleşme usullerine gelince, ilk gördüğüm zaman hayret etmiş olduğumu saklayacak değilim. Fakat bir müddet sonra bu ilkel insanların davranışlarından sıkılmaya başlamıştım.

Çevremdeki kafeslerde geçenleri tekrarıamaya yemin etmiş olduğum için durumum çok ilginç bir problem yaratıyordu. Goriilerin, ellerindeki sopalarla beni kışkırtmaya kalkışlarına şiddetle karşı koyuyordum. Goriller beni öylesine sıkıştırmaya başlamıştı ki, eğer o sırada Zira gelmemiş olsaydı, başıma neler gelebileceğini bilmiyordum.

Zira, uzun müddet düşündü, sonra, zeki bakışlı gözlerini bana dikti ve ensemi okşamaya başladı. Sanki şöyle demek istiyordu:

— Zavallı adam, ne kadar garipsin! Senin ırkından kimse şimdiye kadar böyle davranmamıştı. Çevrendekilere bak. Yapmanı istediğimiz şeyi yaparsan mükâfatlandırılacaksın.

Zira, cebinden çıkardığı bir şeker parçasını bana uzattı. Çaresizlik içinde olduğum için muhtemelen beni de diğerleri gibi bir hayvan olarak görüyordu. Hiddetle başımı salayarak kafesin bir köşesine çekilip oturdum. Nova, ne yaptığımı merak edermiş gibi şaşkın bakışlarını dikmiş bana bakıyordu.

Zauis, verdiği emirlerin sonuçlarını öğrenmek üzere gelmiş olacak ki, tutumum karşısında şaşkınlığını saklamadı. Her zaman olduğu gibi önce benim tutumumun ne olduğunu öğrenmek istedi. Zira'nın birkaç kelime ile durumu açıklaması üzerine, ellerini arkasında kavuşturarak dolaştı, sonra bir karara varmış gibi başka bir emir verdi. Zoram ve Zanam, kafesimi açtılar, Nova'yı dışarı aldılar ve daha yaşlı bir kadını getirip kafesime koydular. Salak Zauis, başka bir kadınla tutumumun ne olacağını görmek istiyordu.

Onların istedikleri gibi davranmamakla kötü bir duruma düşeceğimi bilemezdim. Şaşkın bakışlarım altında Nova'yı, kafesimin tam karşısındaki kafeste bulunan dü-

şük omuzlu adamın yanına koydular. Adam hiç vakit geçirmeden aşk dansına başladı.

Bu vahşinin ne yapmak niyetinde olduğunu anlar anlamaz, verdiğim kararı hemen unuttum. Kendimi bir kere daha kaybettim ve bir deli gibi davrandım. Gerçekten de çılgına dönmüştüm. Ağzımdan köpükler saçarak parmaklıklara atıldım, haykırdım, demirleri sarsmaya çalıştım. Zauis, bu tutumum karşısında gülümsedi. Benden beklediği ilk davranışı göstermiştim. Teorisi doğru çıkıyordu. Zira'nın teklifini kabul edecek kadar memnundu. Emrini değiştirerek Nova'nın yine kafesime konmasını söyledi. Nihayet, Nova tekrar kafesime kapatıldı. Maymunlar gurubu bir köşeye çekilerek hareketlerimi izlemeye başladılar.

Daha başka ne söyleyebilirim? Nova'ya duyduğum sevgi bütün karşı koyma isteğimi çökertmişti. Bana ait olmasını istediğim bir kadının başka erkeğe verilmesini hiç bir zaman kabul edemezdim. Zaius'un alaylı bakışları altında, tereddütle aşk dansına başladım.

Evet, ben, yaratıkların en ileri sayılanı, güzel kadınımın çevresinde aşk dansına başladım. Maymunların sabırsız bakışları altında, sekreterine notlar yazdıran orangutanın kendinden emin gülümseyerek bize bakan dişi şempanzenin, kıkır kıkır gülen gardiyan gorillerin gözleri önünde, ben, Ulysse Merou, tavuğun çevresinde dönen horoz gibi, Nova'nın etrafında daireler çizerek onunla birleşmek üzere harekete geçtim.

BÖLÜM İKİ

1.

Şimdi itiraf etmeliyim ki, kafesimdeki ilkel yaşantı şekline alışmıştım. Maymunların görüşüyle çok iyi kcşullar altında yaşıyordum. Her arżum hemen yerine getiriliyor, en küçük isteklerim bile dikkate alınıyordu. Akşamları küçük kafesimi bütün evrenin en güzel yaratıklarından biriyle paylaşıyordum. İçinde bulunduğum duruma öylesine alışmıştım ki, aradan bir aydan fazla zaman geçtiği halde utanma veya pişmanlık hissi duyarak, davranışlarıma bir son vermeyi düşünüyordum. Hayvansal dilden yeni tek kelime dahi öğrenmeye çalışmıyordum. Zira'yla anlaşabilmek çabasından da vazgeçmiştim. Belki evvelce benim bir insan olduğumu düşünen Zira, şimdi beni bir hayvan zannediyor olmalıydı.

Gardiyan gorilleri şaşırtan davranışlarımdan vazgeçtiğim halde, diğer esirlere karşı üstünlüğüm bütün koğuş tarafından kabul ediliyordu. Zoram ve Zanam bana karşı dostça davranıyorlar, gülümsememi ve birkaç kelime söylememi neşeyle karşılıyorlardı. Klâsik deneyleri ban auygulamaktan bıktıkları için yeni buluşlar yapmaya çalışıyorlardı. Porblemleri rahatlıkla çözümlediğim

zaman hep beraber kahkahalarl gülüyor, eğleniyorduk. Ufak tefek yiyecekler getirmeyi hiç bir zemen unutmuyorlardı. Bana verilen her şeyi Nova'yla paylaşıyordum. Diğer çiftlerden üstünlüğümüzü her zaman ispatlıyorduk. Nova da, yaptıklarımı taklit etmeye çalışarak zekâsının üstünlüğünü ortaya koyuyordu.

Haftalardan sonra bir gün, bir çeşit iğrenti duydum. Nova'nın gözlerinde gördüğüm duygusuz bakışlardan ötürü mü böyle hissediyordum? Yoksa Zira'nın her gün verdiği şekerden acı bir tat mı almıştım? Gerçekte ise, tutumumdan ötürü utanmaya başlamıştım. Eğer Profesör Antelle halen sağsa ve beni bu durumda bulursa ne derdi? Bu düşünceyle öylesine doldum ki, artık uygar bir insan gibi davranmaya karar verdim.

Teşekkürlerimi bildirmek bahanesiyle Zira'nın kolunu okşarken elinden not defterini ve kalemini çekip aldım. Kafesin bir köşesine çekilip otların üstüne oturdum ve Nova'nın resmini yaptım. İyi resim yaptığım için Nova, kâğıt üzerinde birden canlandı. Birkaç düzeltmeden sonra kâğıdı Zira'ya uzattım.

Bu hareketim Zira üzerindeki etkisini hemen gösterdi. Hayvansal burnu pembeleşti; bana bakarken hafifçe titrediğini fark ettim. Yerinden kımıldamadığı için bu sefer not defterini hiç çekinmeden aldım, o da not defterini almamı engelleyecek bir hareket yapmadı. Böylesine basit bir çözüm yolunu neden daha önce düşünmemiştim? Okul derslerini kafamda canlandırmaya çalışarak Pisagor teoremini gösteren geometrik şekli çizdim. Bu teoremi seçişim gelişigüzel değildi; başka dünyadaki ruhlarla konuşmayı sağlamak isteyen bir bilginin bu teoremi kullanmış olduğunu bazı kitaplarda okumuştum. Ayrıca, yolculuğumuz sırasında Profesör Atelle, Öklit teoreminin hatalı olmasından ötürü Pisagor teoreminin daha olumlu kabul edildiğini söylemişti.

Her neyse, çizdiğim şeklin Zira üzerindeki etkisi olağanüstüydü. Hayvansal burnu birden morardı ve şaşkınlıkla haykırdı. Zoram ve Zanam, durumda bir gariplik sezinleyerek yanımıza gelene kadar da şaşkınlıktan kurtulamadı. Sonra, şaşırmak sırası bana gelmişti. Çünkü, Zira, not defterini aceleyle sakladı. Gorillere birkaç kelime söyleyerek onları gönderdi. Sonra not defteri ile kalemi elime tutuşturdu. Şimdi benimle anlaşmak isteyen kendisiydi.

Pisagor'a içimden teşekkür ederek tekrar geometrik şekillerime döndüm. Not defterinin bir sayfasına, bütün bilgimi kulanarak eksenleri ve merkezleri olan üç konik kesit çizdim: Bir elips, bir parabol ve bir hiperbol. Sonra, karşıt sayfaya, doğru bir dairesel koni çizdim. Elipsi gösteren bir sembol yazdıktan sonra, çok şaşırmış olan dişi şempanzeye birinci sayfadaki birinci diyaframları gösterdim.

Not defterini elimden çekerek aldı ve başka bir açı gösteren bir koni çizdi, uzun kıllı parmağıyla parabolü işaret etti. Öylesine heyecanlanmıştım ki, gözlerim yaşararak elini kavradım. Nova, kafesin karşı köşesine geçmiş kıskançlıkla ağlamaklı sesler çıkarıyordu. Kadınlık içgüdüsüyle Zira ile aramda kurulmuş olan duygusal bağı hissediyordu. Gerçekte, Zira ile aramda geometri yoluyla ruhsal bir bağıntı kurulmuştu. Ellerimizin birbirine dokunması hemen hemen cinsel bir tatmin hissi duymama sebep olmuştu. Zira'nın da aynı duygularla şaşkına döndüğünü anlıyordum.

Zira, birden çekip elini kurtardı ve koşarak koğuştan çıktı. Zira'nın koğuştan ayrılışı birkaç saniye sürmüştü. Bu zaman süresinde Nova'ya bakamıyor, ondan utanıyordum. Zaten Nova da, hırıltılı bir ses çıkartarak sırtını bana dönmüştü.

Zira, koğuşa döndüğü zaman, bir resim tahtası üzerine gerilmiş geniş bir sayfa uzattı. Bir, iki saniye düşündükten sonra, son darbeyi vurmaya karar verdim. Sayfanın bir köşesine Betelgeuse güneş sistemini çizdim. Soror gezegeninin durumunu işaretledim; gezegeni Zira'ya işaret ettim, sonra parmağımla onu gösterdim. Bu hareketimi birkaç kere tekrarladım. Zira, anladığını işaretle bildirdi.

Sayfanın diğer köşesine kendi güneş sistemimizi çizdim. Dünya'yı göstererek kendimi işaret ettim.

Bu sefer Zira, işaretimin anlamını çabuk kavrayamadı. O da Dünya'yı işaret ederek gökyüzünü gösterdi. Olumlu bir işaret yaptım. Çok şaşırmıştı ve şaşkınlığı gözlerinden okunuyordu. Dünya ile Soror arasında küçük bir roket yaptım ve geminin Soror çevresindeki yörüngesini işaretledim. Zira'nın gözleri parıldadı. Gerçek kişiliğimi anladığından emindim. Tam bana yaklaşmak üzereydi ki, peryodik kontrolunu yapan Zaius kapıda göründü.

Dişi şempanzenin gözlerine korkulu bir bakış geldi. Orangutanın yanımıza gelmesinden önce kâğıdı avucunun içinde buruşturdu venot defterini aceleyle cebine soktu. Bu arada parmağını dudaklarına götürerek susmamı işaret etti. Gerçek kişiliğimi Zaius'a göstermeme her nedense engel oluyordu. Zira'nın esrarlı tavırlarının anlamını bilmeden ona itaat ettim. Hemen zeki bir hayvan durumumu takındım.

2.

O günden sonra Zira'nın yardımıyla hayvansal dünya ve dilleri hakkındaki bilgim oldukça genişledi. Hemen hemen her gün beni yalnız görüyor, kendi dilini öğrettiği gibi, benim dilimi de büyük bir süratle öğreniyordu. İki aydan önce, değişik konularda tartışabilecek kadar konuşmaya başladık. Soror gezegenini yavaş yavaş tanımaya başlıyordum. Şimdi bu garip uygarlığın karakteristiklerini tarif etmeye çalışacağım.

Zira ile anlaşmaya başlar başlamaz, konuşmayı merakımın temel prensibine doğru sürükledim: Gezegendeki bilinçli yaratıklar sadece maymunlar mıydı?

Zira:

— Sen ne düşünüyorsun? dedi. Maymun, hiç kuşku yok ki gezegendeki bilinçli yaratıktır. Bilginlerimizin en materyalist olanları bile, hayvansal zihnin esasının olağanüstü ileri olduğunu tanımlıyorlar.

Böyle deyimler, durumumun ilginç olmasına rağmen beni şaşırtıyordu.

— Peki, Zira, şu halde insanlar nedir?

O zaman Fransızca konuşuyorduk, çünkü, daha önce de söylediğim gibi benim konuştuğum dili, onun konuş-

tuğu dili öğrendiğimden çok daha çabuk öğrenmişti. İlk önceleri «İnsan» kelimesiyle «Maymun» kelimesinin anlamları arasındaki farkı kavrayamıyorduk, ama daha sonra Zira, maymun dediği zaman zihnimde yüksek zekâlı yaratıklar canlanmaya başlıyordu. İnsan kelimesini kullandığı zaman maymunlardan daha düşük zekâlı yaratıklardan söz ettiğini anlıyordum.

Zira, kesinlikle:

— Esas temeller ilmindeki kayda değer ilerlemeyi yapalı ancak bir asır oluyor, dedi. Evvelce, cinslerinin değişmez olduğu, çok güçlü bir Tanrı tarafından yaratılmış oldukları düşünülürdü. Fakat hepsi şempanze olan büyük düşünürler dizisi, bu konu hakkındaki görüşlerimizi tamamen değiştirdi. Bugün cinslerinin değişebileceğini ve muhtemelen genel bir kaynakları olduğunu biliyoruz.

— Şu halde maymunlar muhtemelen insanlardan meydana gelmiş olamazlar mı?

— Kimimiz böyle düşündü, fakat söylediğin gibi değil. Maymunlar ve insanlar genel olarak bir notadan gelişmiş iki ayrı gruptur. Maymunlar zihnen gelişmiş, fakat insanlar hayvansal durumearını korumuşlardır. Mamafih, birçok orangutanlar hâlâ bu kadar açıkça belli olan gerçeği inkâr yoluna gidiyorlar.

— Büyük düşünürler dizisinin şempanzeler mi olduğunu söylüyordun, Zira?

Zira, ateşli bir tavırla:

— Bütün büyük buluşlar daima şempanzeler tarafından yapılmıştır, dedi.

— Maymunlar arasında değişik sınıflar var mı?

Fark etmiş olabileceğin gibi kendilerine özgü karakter taşıyan üç sınıf vardır. Şempanzeler, goriller ve

orangutanlar. Evvelce var olan ırkî engeller ortadan kaldırılmış ve onların itirazları halledilmiştir. Bütün bunlar için, şempanzelerin yürüttüğü kampanyalara teşekkür borçluyuz. Bugün, prensip olarak, aramızda ırk farkı gözetilmiyor.

İsrar ettim.

— Fakat büyük buluşların çoğu şempanzeler tarafından yapılmış.

— Doğrudur.

— Peki, goriller?

Zira, alayla:

— Onlar et yiyenlerdir, dedi. Hepsi güç sağlamak peşinde koşarlar. Örgütlemekten ve emir vermekten hoşlanırlar. Avlanmayı ve açık havayı severler. En fakirleri fiziksel gücün gerektiği işlerde çalışırlar.

— Orangutanlar?

Zira, bir dakika kadar yüzüme baktı, sonra kahkahayla güldü.

— Resmi bilim dalında rol alırlar, dedi. Halen bunu biliyor olmalısın ve bilgini doğrulamak fırsatını bulacaksın. Daha çok kitaplardan öğrenirler. Hepsi süslüdürler. İçlerinden bazılarına kuvvetli bir bellek gerektiren daracık ve özelleştirilmiş bir alanda, yol gösteren olarak bakılır. Bütün bunların dışında...

Zira, karşısındakini küçük gören bir el hareketi yaptı. Konu üzerinde israr etmemekle beraber, daha ilerde bu konuya tekrar değinmeye karar verdim. Konuşmalarımızı daha genel bir alana doğru çektim. Talebim üzerine maymunların bir soyaçekim ağacının şemasını çizdi. Maymunların soyaçekim şemasının, insanlarınkinden pek farkı yoktu. Tek bir kökten birçok dallar ayrılıyor, bu dallardan bazısı belirsiz bir şekilde sonuçlanıyordu. Bitkiler, tek hücreli organizmalar, koelenterata ve ekino-

dermler; balıklar, sürüngenler ve nihayet memeli hayvanlar. Ağaç, insanların antropoidlerine benzer bir sınıfı da içine alıyordu. Bu sınıfta yeni bir kol vardı: İnsanlar. İnsanlar dalı çok kısaydı. Ağacın kendisi yukarılara doğru uzanıyor ve üçe ayrılıyordu: Şempanzeler, goriller ve orangutanlar. İşte, soyaçekim ağaçları böylesine basitti.

Zira:

— İnsanların beyni gelişim kaydetmedi, ama maymunların beyni büyük gelişimler kaydetti, dedi.

— Peki, Zira, hayvansal beyin neden böyle gelişti?

Dilbilgisi muhakkak ki temel bir faktördü. Fakat neden maymunlar konuşabiliyorlardı da insanlar konuşamıyorlardı? Bu noktadaki bilimsel görüşler çok değişikti. Kimi insan yapısının buna elverişli olmadığını söylüyor, kimi de maymunların kullanışlı dört elleri olduğu tezini savunuyordu.

Zira:

— İki elleri olduğuna ve parmakları da fazla gelişmediğine göre, muhtemelen doğuşta bir özür olmalı, dedi. Ellerinin gelişmediği gerçek olduğuna göre beyinlerinde bir gelişme beklemek yersiz olurdu. Zaten bu sebeple âletleri doğru dürüst kullanmıyorlar. Oysa biz âletleri çok daha rahat kullanabiliyoruz. Tabiî,, bazı denemeler yapıldı ve zekâ kırıntıları bulundu. Eğer böyle bilgilerle ilgiliysen seni bir gün Cornelius'la tanıştırabilirim. Bu konularda benden çok daha yetkili olarak konuşabilir.

— Cornelius mu?

Zira, kızararak:

Nişanlım, dedi. Çok büyük, gerçek bir bilgin.

— Şempanze mi?

— Tabiî... Her neyse, ben de dört elin önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Her şeyden önce ağaçlara

tırmanma imkânımız var. İnsanlar ağaç üstünde kalamayacakları için uzayı iyice görmeleri mümkün olamaz. Ayrıca, âletleri de son derece ustalıkla kullanmasını biliyoruz. İşte bütün bunlar bizim zekâca üstün olmamızı sağlamıştır.

Dünya'da insanların üstünlüğünü başka şekillerde anlattıklarına tanık olmuştum. Zira'nın anlattığı sebepleri dinledikten sonra, Dünya'da söylenenlerin doğru olup olmadıklarını düşündüm.

Konuşmayı mümkün olduğu kadar uzatmak ve binlerce sual sormak istiyordum, fakat akşam yemeğimizi getiren Zoram ve Zanam konuşmamızı yarıda kesti. Zira, aceleyle iyi geceler dileyerek ayrılmak zorunda kaldı.

Nova'yla kafeste yalnız kaldık. Akşam yemeğimizi bitirdik. Goriller giderken, kapının önündeki ışıktan başka bütün ışıkları söndürmüşlerdi. Nova'ya baktım ve Zira'yla yaptığım konuşmada öğrendiklerimi düşündüm. Zira'ya aldırmadığı ve konuşmalarımızla ilgilenmediği belliydi. Önceleri her zaman yaptığı gibi yerinde sıçrayıp ağlamaklı seslerle itiraz etmiş, Zira ile arama girmeye çalışmış ve yerden aldığı otları Zira'nın yüzüne savurmuştu. Onun sesini kesmek için bir şeyler yapmam gerekmişti. Güzel yüzüne yediği birkaç şiddetli tokattan sonra, sakinleşmiş ve bir kenara oturup bizi seyretmekle yetinmişti. Hiç düşünmeden ona vurmuştum, ama sonradan pişmanlık duymuştum; fakat dayak yemesinden ötürü bana diş bilemediğini açıkça görüyordum.

Hayvansal teorileri kafamdan geçirirken oldukça yorulmuş olduğumu fark ettim. Nova'nın eskisi gibi sürünerek bana yaklaştığını görünce memnun oldum, fakat Soror ggezegenindeki insanların vahşi olması beni üzüyordu.

3.

Benim için kızıl harflerle yazılan bir gündü. Israrlı ricalarıma karşı koyamayan Zira, beni Yüksek Biyolojik Araştırma Enstitüsünden -bulunduğumuz yerin adı- çıkartarak şehri gezdirmeye karar vermişti.

Fakat bu kararı oldukça tereddütle vermişti. Nihayet gerçek kişiliğimi kabul etmesi benim için çok zor olmuştu. O zamana kadar, yanımda olduğu zaman söylediklerimi kabul ediyor, fakat yanımdan ayrıldıktan sonra tereddüte düşüyordu. Kendimi onun yerine koymaya çalıştım. Dünyadaki nisanlarla mahmunların durumunu anlattığım zaman çok şaşırdı. Daha sonra, söylediğine göre, beni bir şarlatan zannetmişti. Fakat verdiğim gerçekler öylesine güçlüydü ki, zamanla tekrar özgürlüğümü kazanabilmem için bana yardımcı olmaya karar vermişti. Ancak, özgürlüğümü tekrar kazanmamın zorluğunu anlatmış ve şimdilik şehri gezdirmek üzere söz vermişti.

O gün öğleden sonra beni almak üzere geldi. Tekrar açık havaya çıkabileceğim düşüncesiyle çok heyecanlıydım. Fakat boynuma takacakları bir tasmayla beni gezdirebileceğini anlayınca beynimden vurulmuşa döndüm.

Goriller, beni kafesimden aldılar ve kafesin kapısını Nova'nın yüzüne çarparcasına şiddetle kapadılar, sonra boynuma, ucunda sağlam bir zincir olan deri bir tasma geçirdiler. Nova'nın ağlamaklı haykırışları arasında, Zira, zincirimden tutarak beni koğuştan çıkardı. Kapıdan çıkarken elimi Nova'ya sallayınca Zira, asık suratla zincirimden çekiştirdi. Benim de bir maymun beyni taşıdığıma inandığından beri Nova'ya karşı gösterdiğim sevgiye kızıyordu.

Karanlık ve tenha koridora çıktığımız zaman Zira'nın öfkesi hemen dağıldı.

Bir kahkaha atarak:

— Dünyadaki insanların böyle maymunlar tarafından zincirle götürülmeleri söz konusu olamaz, değil mi? diye sordu.

İnsanların böyle bir şeye alışık olmadıklarını söyledim. Zira, özür dileyerek açıkladı. Böyle serbestçe dolaşabilen birkaç terbiye edilmiş insan vardı. Benim de onlar gibi zincirle çıkarılmam dikkati çekmeyecekti. Ayrıca, dışarı çıktığımız zaman serbest olursam, diğer maymunların hayret etmelerine sebep olabileceğimi sözlerine ekledi. Eğer zararsız olduğum kanısını uyandırabilirsem, beni zincirsiz çıkarabileceğini söyledi.

Durumumu ekseriya unutur bana akıl vermeye kalkışırdı. Bu sefer de, yolda yürürken nelere dikkat etmem gerektiğini anlatmaya başladı.

— Geçenlere dönüp bakmamaya, yanına gelebilecek çocukları tırmalayıp dişlerini göstermemeye dikkat et. Sana burunluk takmak istemedim, ama...

Birden sustu ve kahkahalarla gülmeye başladı.

— Özür dilerim, özür dilerim! diye haykırdı. Senin de maymunlar kadar zeki olduğunu hep unutuyorum.

Sözle özür dilemesini güçlendirmek istermiş gibi omuzuma dostça bir anlatımla dokundu. Küskün tavrımı görünce neşesi birden kayboldu. . Zira'nın kahkahalarını duymak hoşuma gidiyordu. Kimi zaman Nova'nın neşesini böyle kahkaha ile anlatamadığını düşününce üzüntüyle içimi çekiyordum. Dişi maymunun neşesini paylaşmaya karar verdim. Koridorun loş aydınlığında Zira'nın sadece beyaz burnunu görebiliyordum. Spor bir ceket, eteklik giymiş, boynuna kulaklarını saklayan bir eşarp sarmıştı. Bir dakika için onun hayvansal durumunu unutarak koluna girdim. Bu hareketimi çok normal karşıladığı için hiç itiraz etmedi. Bir müddet böylece yan yana yürüdük. Koridorun sonundaki pencerenin önüne geldiğimiz zaman Zira birden kendisine geldi ve kolunu çekip ben iterek uzaklaştırdı. Ciddî bir tavır takınarak zincirimi çekti.

Üzüntülü bir sesle:

Böyle davranmamalısın, dedi. Her şeyden önce nişanlıyım ve...

— Nişanlı mısın?

Zira, kimi hareketlerinin saçmalığını kavrayınca hayvansal burnu kıpkırmızı oldu.

— Yani demek istiyorum ki, şu anda kimse senin gerçek kişiliğini bilmemeli. Kendi iyiliğin için böyle davranmanın gerekli olduğuna inanmalısın.

Zira'nın tavsiyesine uyarak uysal bir tavırla peşinden yürüdüm. Binadan çıktık. İri yarı bir goril Enstitünün kapısında bekliyordu. Zira'ya meraklı bir bakış fırlatarak eğildi ve bahçe kapısını açtı. Üç aylık esir yaşantısından sonra, Betelgeuse güneşinin kuvvetli ışığı gözlerimi kamaştırınca biraz tökezlendim. Ilık havayı derin derin ci-

ğerlerime çektim. Çıplaklığımdan ötürü utandığımı ilk defa fark ettim. Kafes içinde çıplaklığa alışmıştım, ama yoldan geçen maymunların meraklı bakışlarından sıkılıyordum. Ehlileştirilip sirklerde gösterilen insanlar gibi giyinik olmamamın dikkati çekeceğini söyleyen Zira, giyinmemi istememişti. Haklı olduğundan hiç kuşkum yoktu. Gerçekte, yoldan geçen maymunlar çıplaklığıma aldırış etmiyorlar, vahşi bir insan olduğum için bakıyorlardı. Eğer Dünya üzerinde böyle bir maymunu gezdirmiş olsaydım, insanlar da o maymuna hayretle bakacaklardı. Yetişkin maymunlar sadece gülümseyerek yanımdan geçiyorlardı, ama daha genç maymunlar yavaş yavaş etrafımızı almaya başladılar. Zira, beni çekerek aceleyle arabasına götürdü. Arkaya oturmamı işaret etti, kendisine direksiyona geçti ve büyük caddelerde ağır ağır gitmeye başladı.

Önemli bir hayvansal bölgenin başşehri olan bu şehir, baştan aşağı maymunlarla doluydu. Dükkân sahipleri, şoförler, kunduracılar, terziler ve bütün iş sahipleri maymunlardı. Kanunları uygulayan polisler, iri yarı goriller arasından seçilmişti. Şehrin üzerimdeki etkisi büyük değildi. Evler, bizim evlere benziyordu. Oldukça kirli olan caddelerin de bizim caddelerden farkı yoktu. Trafik, Dünya'da olduğundan çok daha seyrekti. Yalnız yayaların caddeyi geçmeleri çok ilginçti. Yol geçitleri yoktu ve karşıdan karşıya geçmek isteyen bir yaya, eldivenli ellerini ve ayaklarını kullanarak, yolun üstüne bir köprü gibi uzatılmış demir borulara tutunup karşıya geçiyordu.

Zira, şehir hakkında yeteri kadar bilgi alabilmem için biraz dolaştıktan sonra, çiçek tarhlarını, göbeklerini görebildiğim büyük bir bahçe kapısının önünde durdu.

— Park, dedi. Biraz dolaşabiliriz. Sana başka şeyleri

de göstermek istiyorum... Müzelerimizi... Ama henüz mümkün değil.

Bacaklarımı biraz çalıştırmamın iyi olacağını söyledim.

— Zira:

— Ayrıca, burada rahatsız edilmeden konuşabiliriz, dedi. Fazla kalabalık olmaz ve artık önemli konular üzerinde konuşmamız gerekiyor.

4.

— Soror'da karşı karşıya bulunduğun tehlikenin farkında değilsin, öyle değil mi?

— Halen bazı tecrübeler geçirmiş bulunuyorum, fakat kendimi gerçek rengimle gösterek olursam, ki bunu bazı delliler vererek yapabilirim, maymunlar beni kardeş olarak kabul etmek zorunda kalırlar.

— İşte bunda yanılıyorsun. Şimdi beni dinle...

Parkta dolaşıyorduk. Arada sırada tek tük âşıklara rastlıyorduk. Bize kısa bir bakış fırlattıktan sonra kendi âlemlerine dalıyorlardı. Oysa, onlara hiç utanmadan bakıyordum, çünkü, hayvansal töreleri elimden geldiği kadar iyi öğrenmek istiyordum.

Kolları oldukça uzun olduğu için birbirlerinin bellerine sıkıca sarılarak geziyorlardı. Arada sırada bir patikanın köşesinde durup kaçamak öpüştükleri oluyordu. Zaman zaman, sağa sola kaçamak bakışlar fırlattıktan sonra, serbest elleriyle ağaçların alçak dallarına tutunup sallanıyorlardı. Kimi zaman böyle sallanmalardan sonra bir çalının arkasında kayboluyorlardı.

Zira:

— Şimdi beni dinle, dedi. Gezegene indiğiniz küçük botunuzu...

Gezegene nasıl indiğimizi bütün ayrıntılarıyla anlatmıştım.

— ...buldular. Yani, vahşi insanların talan etmesinden sonra geriye kalanlar demek istiyorum. Araştırmacılarımızın çok dikkatini çekti. Bulunan roketin burada yapılmadığını biliyorlar.

— Bizim rokete benzer makineler yapıyor musunuz?

— Evet, fakat sizinki kadar iyi değil. Bana söylediklerini düşününce sizden çok geri olduğumuzu anlıyorum. Böyle de olsa gezegenimizin çevresine peyk attık. Son attığımız peykte bir canlı vardı. Bir insan. O peyki, uçuşu sırasında havaya uçurmak zorunda kaldık çünkü, geri getirmemiz mümkün değildi.

Düşüncelerim içinde kaybolmuş bir tavırla:

— Anlıyorum, dedim. Demek ki insanlar böyle tecrübelerde size yararlı oluyorlar.

— Başka çaremiz yok... Her neyse, roketiniz bulundu.

— Peki, son birkaç aydan beri gezegenin yörüngesinde dolaşan gemi ne oldu?

— Hiç duymadım. Astronomlarımızın gözünden kaçmış olacak... fakat konuşmamı kesmesen iyi olacak. Kimi bilginlerimiz bu roketin başka bir gezegenden gelmiş olacağı o gezegenin de meskûn bulunduğu teorisini ortaya attılar. Daha ileri giderek bu gezegen sâkinlerinin insan olabileceğini düşünmüyorlar.

— Fakat onlara söylemelisin, Zira, dedim. Yeteri kadar uzun zaman bir esir olarak yaşadım, hem de en rahatsız bir şekilde, bir kafesin içinde... Beni neden saklıyorsun? Neden gerçeği herkese duyurmuyorsun?

Zira, birden durdu ve çevresine bakındı, sonra elini koluma koydu.

— Neden mi? Senin çıkarın için böyle davranmak zorundayım. Zaius'u biliyorsun, değil mi?

— Tabiî. Onun hakkında da seninle konuşmak istiyordum. Ne olmuş?

— İlk davranışlarının onun üzerinde nasıl bir etki yaptığını fark etmedin mi? Yüzlerce defa ona gerçeği anlatmak istediğimi de biliyorsun. Senin, görünüşüne rağmen, bir hayvan olamayacağını ona anlatmaya çalışıyordum.

— Onunla yaptığın uzun konuşmaları hatırlıyorum. Söylediklerini kabul etmediğini de biliyorum.

Zira, birden öfkeyle:

— Bir katır kadar inatçı ve bir insan kadar aptaldır, dedi. Heyhat! Zaten bütün orangutanlar onun gibidir. Davranışlarının son derece gelişmiş bir hayvan gibi olduğunu kabul etti ve bu fikrini ölse değiştirmez. Ayrıca, hakkında uzun bir tez hazırlamış. Senin ehli bir insan olduğunu ve kimi hareketleri ezberlediğin için yapabildiğini kabul ediyor.

— Aptal canavar!

— Kuşkusuz. Asıl önemli olan bilim dalında önemli bir yeri var ve çok güçlüdür. Enstitüdeki en yüksek otoritelerden biridir ve verdiğim raporlar önce onun elinden geçer. Teklif ettiğin gibi gerçeği açıklamaya çalışsaydım, bilimsel gerçekleri sakladığım için beni suçlayacaktı. Sonuç olarak işime son verirlerdi. Bu önemli değil, fakat başına geleceklerin ne olacağını tahmin edebilir misin?

— Bir kafesin içinde yaşamak zorunluğundan daha kötü ne olabilir?

— Bu kadarına teşekkür etmelisin! Senin tetkik ve araştırma servisine gönderilmemen için nasıl uğraştığı-

mı biliyor musun? Bilinçli bir yaratık olduğunu bilseydi, seni onun elinden kimse kurtaramazdı.

Birden korkuyla titredim.

— Tetkik ve Araştırma servisi nedir?

— Belirli ameliyatlar yaptığımız bir servis. Beyin sinir merkezlerindeki değişikliklerin araştırılması için ameliyatlar orada yapılır.

— Peki, bu tecrübeleri insanlar üzerinde mi yapıyorsunuz?

Tabiî. Bize en yakın benzerlikleri, vücut yapıları gibi, beyinleri. Doğaya teşekkür etmeliyiz ki, kendi yapımızı incelemek üzere bir hayvan yaratmış. Daha sonra anlayacağın gibi, insanların bize daha başka sahalarda da faydaları dokunuyor... Şu anda, son derece ilginç ve önemli deneylerin üzerindeyiz.

— Bu deneyleriniz için de sayısız insanları öldürerek geçirmelerini engelleyemiyoruz. Tabiî, sonuç olarak çok sayıda deney insanı kaybetmiş oluyoruz.

Dudaklarımı ısırarak:

— Ne kadar üzücü, dedim. Fakat benim durumumda...

— Sırrımızı neden böylesine gizlilikle sakladığımı biliyor musun?

— Şu halde, hayatımın sonuna kadar kafeste kapalı olarak mı kalacağım?

— Eğer tasarladığım plan başarı sağlarsa, hayır. Fakat zaman elverişli olana ve bütün kozları elinde tutana kadar maskeni düşünmemelisin. Tavsiyem şu: Bugünden itibaren bir ay sonra yıllık Bioloji konferansımız yapılacak. Çok önemli bir olaydır. Toplum ve tanınmış gazeteciler dâvet edilir. Şimdi, bizim için komuoyu, Zaius'-

tan çok daha önemli ve güçlüdür. Hatta, bütün orangutanlardan da üstündür. Gorillerin de kamuoyuna karşı saygıları büyüktür. İşte senin elindeki fırsat bu olacak. Kongre toplandığı zaman peçeni sıyırmalısın, çünkü daha önce söylediğim gibi Zaius, hakkında hazırladığı uzun raporu bu kongreye takdim edecek. Senin için yapılacak en olumlu şey, kürsüye çıkıp hakkını savunmak olacaktır. Zaius, senin bu hareketine istese de engel olamaz. Kurulu kandırmak, toplumu ve beni inandırdığın gibi gazetecileri inandırmak tamamen senin elinde.

— Peki, ya Zaius ve orangutanlar diretirlerse?

— Goriller kamuoyu önünde eğilmeye zorlandığı takdirde, o salak orangutanları boyun eğmeye zorlayacaklardır. Orangutanların çoğu Zaius kadar aptal ve inatçı değildir. Aynı zamanda, bilginler arasında, yaptıkları buluşlardan akademiye kabul edilmiş olan birkaç şempanze vardır. Bunlardan biri nişanlım Cornelius'tur. Senin hakkında sadece onunla konuştum. Elinden geleni yapacağına söz verdi. Normal olarak, kendisine verdiğim gerçeklerin doğruluğunu kontrol etmek için seni görmek istiyor. Bugün seni buraya getirmekteki amacım bu. Onunla burada buluşacağız, geç kalmayacağını umuyorum.

Cornelius, büyük eğreltiotlarının yanındaki bir kanepenin önünde bizi bekliyordu. Çok yakışıklı bir şempanzeydi ve Zira'dan daha yaşlıydı, ama bir akademi mezunu için çok genç sayılırdı. Onu görür görmez, son derece zeki bir maymun olduğunu anladım.

Zira, bana Fransızca olarak fısıldadı.

— Onun hakkında ne düşünüyorsun?

Zira'nın bu sorusu üzerine, onun güvenini kazanmış olduğumu anladım. Birkaç methedici söz mırıldandıktan sonra Cornelius"a doğru yürüdük.

Nişanlılar birbirlerinin kollarına atıldılar. Cornelius,

bana bakmadan kollarını nişanlısına açmıştı. Tutumundan, Zira'nın anlattıklarına rağmen beni ehli bir hayvan gibi gördüğü belliydi. Zira da beni unutmuş, nişanlısıyla uzun uzun öpüşmeye başlamıştı. Birden kasıldı, Cornelius'un kollarından kurtuldu, ve utançla gözlerini önüne çevirdi.

— Sevgilim, yalnız değiliz.

Hayvansal dilini mümkün olduğu kadar iyi konuşmaya çalışarak:

— Evet, ben buradayım, dedim.

Cornelius, şaşkınlıkla:

— Bu da nesi? dedi.

— Burada olduğumu söyledim. Bu gerçeği hatırlatmak zorunda kaldığım için özür dilerim. Hareketleriniz beni hiç şaşırtmadı, ama ilerde aleyhime kullanabilirsiniz.

Bilgin şempanze, hayretle bağırdı:

Hiç bir zaman!

Zira, kahkahalarla gülerek bizi tanıştırdı.

Akademiden Doktor Cornelius; Ulysse Merou, güneş sistemi sakinlerinden, ya da daha kesin olarak, Dünya'dan.

— Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum, dedim. Zira, sizden söz etmişti. Böyle sevimli bir nişanlınız olduğu içii sizi tebrik ederim.

Ve elimi uzattım. Sanki hemen önünde bir yılan başını kaldırıp ona saldırmaya hazırlanmış gibi ürktü.

Şaşkın bakışlı gözlerini Zira'ya dikerek:

Demek doğruymuş, diye mırıldandı.

— Sevgilim, sana yalan söylemek alışkanlığım var mı?

Cornelius, hemen toparlandı. İlim adamıydı. Bir dakikalık bir tereddütten sonra elimi sıktı.

— Nasılsınız?

— Nasılsınız? diye cevap verdim. Bir kere daha, böyle çıplak olarak karşınıza çıktığım için özür dilerim.

Zira, gülerek:

— Düşündüğü hep bu, dedi. Kompleks haline gelmiş. Giyindiği takdirde yapacağı etkiyi hiç düşünmüyor.

— Ve siz gerçekten de... Şeyden... Şeyden...?

— Güneşin bir gezegeni olan Dünya'dan geldim.

Zira'nın söylediklerini şu ana kadar dikkate almadığı açıkça belliydi. Soruları arka arkaya sıralamaya başladı. Ağır ağır dolaşıyorduk. Dikkati çekmemek için onlar biraz önde kol kola yürüyorlar, ben de birkaç adım geriden geliyordum. Fakat verdiğim cevaplar bilgini öylesine heyecanlandırıyordu ki, Zira'nın kolundan çıkıyor, karşımda durup benimle ellerini kollarını sallayarak tartışıyordu. Arada sırada parkın toprağı üzerine gemalar çiziyorduk. Zira'nın umursadığı yoktu. Nişanlısı üzerine yaptığım etkiden memnun, kendi kendine gülümseyip duruyordu.

Cornelius, Dünya üzerinde benim gibi yaratıkların bulunmasına şaşıyor ve bu konu hakkında bildiklerimin hepsini tekrar tekrar anlattırıyordu. Bir müddet düşünceli görünen Cornelius, nihayet, durumumun son derece ilginç olduğunu, özellikle bilinç alanında çalıştığı için kendisini ilgilendirdiğini söyledi. Maymunların bilinçli olmalarının nedenini araştıran bir bilgindi. Anladığım kadarıyla, maymunların bilinçli olmalarının nedeni şimdiye kadar bulunmamıştı ve halen araştırılıyordu. Özellikle Cornelius, genel olarak kabul edilen teorileri kabullen-

miyordu. Fakat bu konu üzerinde çekimser kalarak, ilk karşılaşmamızda düşünrelerini açıklamadı.

Kendisi için son derece ilginç bir örnek olabilirdim ve beni kendi laboratuvarına alabilmek için milyonlar bağışlayabilirdi. İçinde bulunduğum durumdan, Zaius'un aptallığından ve inatçılığından söz edildiği zaman tutumumuzla son derece ilgilendi. Zira'nın planını haklı görüyordu. Durumumu kendi bilgin arkadaşları ile de tartışması gerektiğini söyledi. Elinden gelen yardımı yapacağına dair kesin söz verdi.

Ayrılacağımız zaman hiç tereddüt etmeden elini uzattı. Tabiî bu hareketi etrafta kimsenin olmadığı kanısına varınca yapmıştı.

Sonra nişanlısını öperek uzaklaştı. Arada sırada arkasına dönerek bakıyordu.

— Sevimli, genç bir maymun, dedim.

Ağır adımlarla arabaya doğru yürüdük.

Zira:

— Hem de büyük bir bilgin, dedi. Onun desteği ile başarıya ulaşacağından eminim.

Arka kanapeye geçtiğim zaman Zira'nın kulağına mırıldandım.

— Zira, özgürlüğümü ve hayatımı sana borçlu olacağım.

Yakalandığımdan beri Zira'nın benim için yaptıklarını düşünüyordum. Onun yardımı olmasaydı, içinde bulunduğum hayvansal dünya ile bağıntı kurmam mümkün olmayacaktı. Zaius'un hiç tereddüt etmeden beynimi deleceğini ve benim sadece akıllı bir hayvan olduğumu ispatlamak isteyeceğini kesinlikle biliyordum. Allahtan ki Zira gibi bir dostum vardı. Onun yardımıyla başaracağımı tahmin ediyordum.

Zira, kızardı.

— Ben sadece bilim sevgisinden ötürü yaptım. Çok ender bir olayı temsil ediyorsun ve her ne pahasına olursa olsun hayatta kalmalısın.

Zira'nın hayvansal görünüşüne rağmen altın gibi bir kalbi olduğunu biliyordum. Elimi, kıllı elinin üzerine koydum. Gözlerinin içine baktığım zaman titrediğini hissettim. Her ikimiz de son derece hassaslaştığımız için yol boyunca hiç konuşmadık. Beni tekrar kafesime kapadığı zaman, dönüşüm üzerine sevinç gösterilerinde bulunan Nova'yı tersledim.

5.

Zira'nın gizlice vermiş olduğu kitapları ve elektrik fenerini otların altında saklıyordum. Şimdi maymunların dillerini çok iyi konuşuyor, kitaplarını rahatlıkla okuyabiliyordum. Her gece birkaç saatimi onların uygarlıklarını incelemekle geçiriyordum. Önceleri Nova itiraz ediyordu. Kitabı ilk gördüğü zaman usulca sokulmuş ve dikkatle bakmış, koklamıştı. Bu arada, sanki elimde tehlikeli bir şey varmış gibi dişlerini göstermişti. O zaman elektrik fenerinin ışığını yüzüne tutmuştum ve Nova, korkuyla köşesine kaçmış ve iniltili sesler çıkartarak olduğu yerde büzülmüştü.

Artık kafesteki duruma tamamen hakimim. Nova'yı susturmak için sadece elektrik fenerini kullanmam yetiyor. Bana, olağanüstü bir insanmışım gibi baktığını fark ediyorum. Kafesteki diğer insanların da bana karşı saygıları var. Aralarındaki üstünlüğüm gözle görülebilecek kadar açık. Bazen, elektrik fenerini kullanarak Nova'yla şakalaşıyorum. Onun korkarak kaçtıktan sonra sürünerek yanıma gelip özür dileyici hareketler yapması hoşuma gidiyor.

Hayvansal dünya hakkında bilgimin çokluğuyla övünüyorum.

Maymunlar uluslara ayrılmıyorlar. Bütün gezegen bakanlar kurulu tarafından yönetiliyor. Bakanlar kurulunun başında bir goril, bir orangutan ve bir şempanze var. Bu hükümetle beraber çalışan bir parlemento vardı. Bu parlemento; goriller, orangutanlar ve şempanzelerden kurulu üç meclis vardı. Bu meclisler kendi cinslerindeki üyelerin yönetiminden sorumluydu.

Gerçekte, maymunlar dünyasını meydana getiren bu üç ırktan başka maymun ırkı yoktu. Prensip olarak, üç ırk birbirlerine eşitti ve her türlü yönetimde görev alabiliyordu. Böyle olduğu halde bazı kural dışı durumlar vardı. Her ırk kendi bünyesi içinde çalışıyordu.

Geçmişte, kuvvetleriyle hüküm süren goriller hâlâ güçlü sınıfı meydana getiriyordu. Toplumsal değişikliklerle hiç ilişkileri olmadığı halde, en yüksek görevleri ellerinde tutuyorlardı. Goriller oldukça cahil olmakla beraber, güçlerinin nasıl kullanılacağını içgüdüleri ile biliyirlardı. Genel kuralları koyanlar ve diğer maymunları kontrolları altında tutanlar gorillerdi. Örneğin, bir teknisyen tarafından yeni bir buluş yapıldığı takdirde, bu buluştan en yüksek çıkarı sağlayan yine goriller oluyordu. Fazla zeki sayılmamakla beraber yine de orangutanlardan daha anlayışlı oluyorlardı. Arzu ettikleri her şeye sahip olabiliyorlardı. Böylece bulunduğumuz enstitünün bilim dalına Zaius hakim olmakla beraber yönetici olarak başımızda bir goril bulunuyordu. Yöneticiyi çok az görüyorduk. Koğuşumuza yalnız bir kere gelmişti. Kafesimin önünde durup beni baştan aşağı gururla süzünce elimde olmayarak ayağa fırlamış, onu selâmlamıştım. Zaius'un saygılı tavrı ve Zira'nın, gorilin otoriter tavrından memnun olduğu gözümden kaçmamıştı.

Yüksek bir görevde bulunmayan goriller, kuvveti gerektiren işlerde çalışıyorlardı. Örneğin, Zoram ve Zanam koğuştaki düzeni sağlamakla görevliydiler.

Kimi goriller avcıydı. Görevleri vahşi hayvanları yakalamaktı, özellikle insanları tuzaklarına düşürerek yakalarlardı. Daha önce yapılan büyük avdan söz etmiştim. Yakalanan insanlar genellikle tecrübeler için kullanılıyordu. Maymunlar gezegenindeki maymunların büyük bir bölümü biyoloji dalında ilerleme kaydetmişti. Hemen hemen hepsi vücut, beyin gibi fiziksel yapılarla ilgileniyorlardı. Bütün araştırmalar ve tecrübeler bu yönde geliştirilmişti.

Gorillerin yanında orangutanlar ve şempanzeler yer alıyordu. Orangutanların sayısı az olduğu halde, Zira'nın daha önce söylediği gibi, bilimsel araştırmaları ellerinde tutuyorlardı.

Kimi orangutanlar çok ender olarak başka işlerde de çalışıyorlardı. Örneğin, politika, sanat ve edebiyat. Orangutanların belleği çok güçlü olduğu için öğrendiklerinin büyük bir kısmını kitaptan belleyerek öğreniyorlardı. Sonra, kendileri de kitap yazıyorlardı. Her nedense orangutanlar şempanzeler tarafından sevilmiyordu. Zira ve nişanlısı bunu defalarca tekrarlamışlardı. Ayrıca, orangutanlar goriller tarafından da sevilmiyordu. Orangutanların içgüdülerinin zayıf olması ile her zaman alay ediyorlardı. Hemen hemen her orangutanın arkasında bir goril, ya da gorillerden kurulu bir meclis vardı. Orangutan istenilen başarıyı sağlayamazsa, hiç tereddütsüz değiştiriliyor ve yerine yine aynı dalda başarı gösteren başka bir orangutan getiriliyordu.

Geriye şempanzeler kalıyordu. Şempanzeler, tüm gezegenin en zeki yaratıklarıydı. Zira'nın daha önce söylediği gibi, en önemli buluşlar şempanzeler tarafından yapılmıştı. En ilginç konuları ele alan yine onlardı. Yazdıkları kitaplar çok değişik konuları kapsıyordu.

Böyle olduğu halde, eğitim kitaplarını yazanlar ve

genç maymunların eğitimini yapanlar orangutanlardı. Okul kitaplarında yazıldığına göre, Soror gezegeni dünyanın merkeziydi. Fakat bu teori, çok önce bütün maymunlar tarafından reddedilmişti. Binlerce yıl önce, Soror gezegeninde yaşamış olan Haristas'ın ortaya atmış olduğu teori, orangutanlar tarafından benimsenmişti. Yalnız maymunların ruhu olduğuna inanan Haristas'ın yazılarını okuduktan sonra Zira'nın bana karşı olan tutumunu daha iyi anlıyordum. Şempanzelerin, eski aksiyomları değiştirmek için bütün gayretleriyle çalıştıkları ve genel bir kampanyaya giriştiklerini, birkaç yıldan beri büyük ilerleme yaptıkları gerçekti.

Gorillere gelince, onların yazdıkları çok az kitap vardı. Fakat kitapların başlıkları çok ilginçti. Bu kitaplardan birkaçının ismini hatırlıyorum: Araştırmalara Temel Olan Sağlıklı Örgütler için İhtiyaçlar, Sosyal Politikanın Yararları, Yeşil Kıtada İnsan Avının Geniş çapta Örgütlenmesi.

Savaşın olmaması ve ordu masrafları nedeniyle ordu yoktu. Sadece iç düzeni sağlayan bir polis örgütü vardı. Her ne kadar Soror, Dünya'dan daha yaşlı bir gezegen gibi görünüyorsa da, maymunların, insanlardan birçok yönde geri kaldıkları kaçınılmaz bir gerçekti.

Elektrik gücü, endüstri, otomobil ve uçaklar vardı. fakat, uzayın fethedilmesi söz konusu olursa, yalnız suni peyk atımından ileri gidememişlerdi. Bilimsel bakımdan, bilgilerinin insanların bilgilerinden çok daha az olduğu muhakkaktı. Araştırma yapmaktaki arzularını, yorulmak bilmeden çalışmalarını görüyorum da bir gün bize yetişeceklerine inanıyorum. Gerçekte, uzun süren bir duraklama devri geçirdiklerini ve ancak son zamanlarda belirli ilerlemeler yaptıklarını biliyorum.

Bilimsel araştırmalar, tekrar ediyorum, sadece bir

konu üzerine yöneltilmişti: Biyoloji ve maymunların incelenmesi, bu incelemelerde insanların tecrübe hayvanları olarak kullanılmaları. Bu araştırmalar, maymunların yaşantısında önemli bir yer alıyordu. Deneme için kullanılabilecek insanın bol olması da araştırmalarında yardımcı oluyordu. Okuduklarımı dikkate alacak olursam, gezegendeki insan sayısının maymunlardan çok olduğunu kabul etmem gerekiyordu. Fakat zamanla insan sayısı azalacak, maymunların sayısı gittikçe artacaktı. Kimi bilginler, laboratuvarlarının deney için daha çok insana ihtiyaçları olduğunu söylemeye başlamışlardı.

Bütün bunlar hayvansal gelişmelerin sırrını vermiyordu. Diğer taraftan, belki de çok basit olarak açıklıyordu. Ortaya çıkmaları, bizim var oluşumuz kadar basitti. Böyle olduğu halde, bu fikri kabul edemiyordum ve benim gibi, maymunların oluşlarını basit olarak kabullenmeyen bilginler de vardı. Cornelius, bu gruba dahil olan şempanzelerdendi. Nereden var olduklarını, kim olduklarının, nereye gitmek istediklerini bilmemek onları müthiş eziyordu. İşte bütün bu nedenlerle, kendilerini biyolojik araştırmalara vermişlerdi.

İşte, gecelerimi kaplayan düşünceler dizisi hep bu konular üzerinde dolaşıp duruyordu.

6.

Zira, beni sık sık park gezmelerine götürüyordu. Kimi zaman, parkta Cornelius ile buluşuyorduk. Hep beraber, kongrede yapacağım konuşmayı hazırlıyorduk. Kongre gününün süratle yaklaşması sinirlerimi bozuyordu. Zira, çabalarımızın boşa gitmeyeceğini söyleyerek beni avutuyordu. Cornelius, serbest bırakıldığım takdirde benimle rahat rahat çalışabileceğine için için seviniyor ve bu sevincini de saklamıyordu.

Bir gün Corneliues yoktu. Zira, parkın hemen yanında olan hayvanat bahçesine gitmemizi teklif etti. Hayvanat bahçesi yerine tiyatroya, ya da müzeye gitmek istiyordum, ama böyle ziyaretler henüz serbest bırakılmamıştı. Hayvansal sanat hakkında sadece kitaplarda okuduklarımı biliyordum. Kimi klasik resimleri hayranlıkla incelemiştim. Eski savaşlara ait resimler de çok ilginçti. Bu resimleri ancak kitaplardaki küçük kopyalarından görebiliyordum.

Zira'yla beraber çıktığım zamanlar, Zira, beni bizim futbolumuza benzeyen maça, boks maçına ve atletizm yarışmalarına götürmüştü.

Hayvanat bahçesini de görmek ilginç olacaktı. Önce hiç hayret etmedim. Hayvanlaı, Dünya'da görülen

hayvanlara çok yakındı, hemen hemen onların benzeriydi. Kimi ayıların boynuzlu olduğunu gördüğüm zaman, Soror gezegenindeki gariplikler alışkın olduğum için, hiç de hayret etmedim.

Şaşkınlığım, insanların kısmına geldiğimiz zaman başladı. Zira, beni buraya getirdiğine pişman olarak insanları görmemi istemedi. Fakat merakım öylesine büyüktü ki, zincirimi çekiştirmem sonucu Zira, çaresizlikle omuzlarını silkti ve beni insanların bulunduğu kısma götürdü.

Önünde durduğumuz ilk kafeste, erkekler, kadınlar ve çocuklar vardı. Kafeslerin önü meraklı maymun dolu yolu. Kafesteki insanlar birbirlerinin üstüne atılıyor, parmaklıklara tırmanıyor ve bir parça muzu almak için çeşitli gösteriler yapıyorlardı.

Gerçekten de görülecek bir manzaraydı. Kafeslerin çevresindeki küçük maymunların zaman zaman attıkları küçük meyva parçalarının köpek gibi havada kapıyorlardı. Aralarına düşen parçaları ise, birbirlerini tırmalayıp, saçlarını çekerek kapışmaya çalışıyorlardı.

Bu insanlar arasında, ağır başlı olanları da vardı. Onların bir köşeye çekilip diğerlerinin gösterilerine katılmamaları gözden kaçmıyordu. Maymunlardan birinin uzattığı meyvayı sakin bir tavırla alıp yiyorlardı. Çok genç ve tecrübesiz olan maymunlar, bu adamların ellerini uzatmaları üzerine korkarak kaçışıyorlardı. Sonra, arkadaşlarının ya da ana babalarının alayları üzerine, korkarak yanaşıp meyvayı adamların ellerine bırakıyorlardı.

Bir adamın kafes dışında bulunması oldukça büyük bir şaşkınlığa sebep oldu. Şaşkınlık, kafeslerdeki adamların yüzlerinden de okunuyordu. Çocuk maymunlar oyunlarını bırakıp dikkatlerini bana verdiler, ama benim kımıldamadan duruşum ve onlara aldırmamam üze-

rine tekrar kafesteki adamlarla oynamaya başladılar. Ben de rahat rahat kafesteki insanları seyretmek fırsatını buldum. Karşımdaki insanların saçma ve komik davranışları sinirime dokundu. Fiziksel olarak bana ne kadar benzediklerini düşündüğüm zaman sinirlerim büsbütün bozuldu.

Diğer kafeslerdeki insanların da birinci kafesteki insanlardan fazla bir farkı yoktu. Zira, zincirimi çekiştirdiği için gitmek üzere döndüğüm zaman hayret çığlığımı zorlukla boğdum. Tam önümdeki kafeste bulunan insanlar arasında değerli Profesör Antelle vardı. O da benim gibi yakalanmış ve büyük bir talihsizlik olarak hayvanat bahçesine satılmıştı.

Onun hayatta olduğunu öğrenmek ve ona tekrar kavuşmak beni öylesine heyecanlandırmıştı ki gözlerime biriken yaşları tutamadım. Fakat, bu bilgin adamın diğerlerinden farklı olmadığını gördüğüm zaman müthiş bir sarsıntı geçirdiğimi söyliyebilirim. İçimi derin bir acıma hissi bürüdü. Profesör de sakin sakin oturan adamların arasındaydı ve meyva uzatıldığı takdirde elini uzatıyordu. Bu hareketi tekrarlayışını gizlice izledim ve tutumundan, gerçek kimliğinin belli olmadığını anladım. Küçük bir maymunun uzattığı muzu aldı, oturdu, soyduktan sonra sakin bir tavırla yemeye başladı. Profesörün bu görünüşü karşısında ağlamaya başladım. Alçak sesle Zira'ya neden ağladığımı anlattım. Gidip profesörle konuşmak istediğimi söyledim, ama Zira şiddetle başını salladı. Onunla herkesin gözü önünde konuşmam bazı söylentilerin yayılmasını engelleyemezdi. Bu takdirde bunca aydır üzerinde uğraştığımız plan boşuna gitmiş olacaktı.

Zira:

— Kogreden sonra, dedi. Kongre tarafından insan

olarak kabul edildikten sonra buraya gelip onu görebiliriz.

Zira, haklıydı ve onun tarafından sürüklenerek Profesörün dünyadaki durumunu ve bilgin bir kişi olduğunu anlattım. Zira, bir müddet düşündükten sonra onu hayvanat bahçesinden almak için elinden geleni yapacağına dair söz verdi. Kafesime döndüğüm zaman eskisinden çok daha neşeliydim, ama o gece goriller tarafından verilen yiyeceğe dokunmadım.

7.

Kongrenin bir hafta öncesinden Zaius, ziyaretlerini sıklaştırdı ve saçma deneylerinin adedini çoğalttı. Bu arada sekreteri not defterleri dolduruyor, Zaius'un gözlemlerini kâğıt üstüne aktarıyordu. Elimden geldiği kadar fazla zekâlı görünmemeğe çalışıyor, beni istediği gibi görmesini sağlamaya gayret ediyordum.

Nihayet, uzun bekleyiş günlerinden sonra kongre günü gelip çattı, fakat ilk oturum teorik ispatlar üzerine olduğu için beni ancak üçüncü günü çağırdılar.

Oturumun tutumundan dakikası dakikasına haberim oluyordu. Zira, kongrede olup bitenleri haber veriyordu. Zaius, hakkımdaki raporu okumuş ve benim yetenekli, fakat düşünceden yoksun bir yaratık olduğumu belirtmişti. Yaptığım bazı hareketlerin tamamen içgüdü ile yapıldığını söylemişti. Cornelius, bazı hareketlerimin nasıl açıklanabileceği hakkında birkaç sual sormuştu. Bilginler iki gruba ayrılmıştı.

Hayvanlarda ruhsal bir durumun olmadığını savunanlar ve maymunlarla insanlar arasındaki farkın yalnız bilinç bakımından olduğunu savunanlar daima çatışma halindeydi. Tabiî, gerçeğin ne olduğunu Cornelius ile Zi-

ra'dan başka bilen yoktu. Zaius, raporunu öylesine güçlü hazırlamıştı ki, bilginler arasında çok zeki olanlar bile gerçeği kavrayamamışlardı. Mamafih, şehirde, çok garip yetenekleri olan bir insanın ele geçmiş olduğu söylentisi dolaşıp duruyordu. Bu bakımdan dinleyiciler bütün dikkatleriyle raporun okunmasını dinlemişlerdi.

Zira, beni kafesten alırken kulağıma fısıldadı.

— Salon çok kalabalık ve bütün basın hazır. Herkes sabırsızlıkla bekliyor. Senin için çok iyi bir durum. Cesaretini kaybetme-

Moral bakımından Zira'nın desteğine çok ihtiyacım vardı. Son derece sinirliydim. Bütün gece konuşmamın üzerinde çalışmıştım. Söyleyeceklerimi hemen hemen ezbere biliyor ve en aptal kimseleri bile inandıracağımı düşünüyordum. Fakat konuşmama izin verilmemesi ihtimali içimi kemirip duruyordu.

Goriller, beni kafesli bir kamyona götürdüler. Benimle beraber giden daha başka insanlar da vardı. Onlar şu veya bu sebeple ilgi çekmişler ve incelenmelerine karar verilmişti. Büyük bir binanın önünde durduk. Nöbetçilerimiz bizi, kongre salonunun bitişiğindeki, içinde kafesler bulunan bir odaya götürdüler. Bilginler tarafından çağrılmamızı heyecanla bekliyorduk. Arada sırada siyahlar giyinmiş iri bir goril kapıyı açıp bir numara haykırıyordu. O zaman, bizi bekleyen gorillerden biri söylenen numaralı insanın boynuna tasma takıp salona götürüyordu. Gardiyanın kapıda her görünüşünde kalbim heyecanla çarpıyordu. Yarı aralık kapıdan salonun uğultusunu duyabiliyordum. Kimi zaman şiddetli alkış sesleri kulaklarımı sağır edercesine salonu inletiyordu.

Kongre önüne çıkarılan insanlar işleri bittikten sonra hemen götürüldükleri için, şimdi odada yalnız kalmıştım. Hem dolaşıyor hem de söyleyeceklerimi bir kere daha kafamdan geçiriyordum. Beni, sanki büyük bir

kişiliğim varmış gibi en sona bırakmışlardı. Siyah elbise giymiş olan goril son defa göründü ve numaramı haykırdı. Hemen ayağa fırladım. Boynuma takacakları tasmayı şaşıran gorillerin elinden alarak boynuma kendim taktım. Sonra, iki yanımdaki gardiyanlarla beraber kongre salonuna girdim. Salona girer girmez gözlerim kamaşarak durdum.

Soror gezegenine geldiğimden beri çok değişik şeylere tanık olmuştum. Maymunların tutumlarına öylesine alışmıştım ki, onlardan gelebilecek hiç bir şeyin beni şaşırtmayacağını düşünüyordum. Gördüğüm manzara karşısında rüya görmediğimi anlamak için kendi kendimi çimdiklemek zorunda kaldım.

Çok büyük bir anfide olduğumu gördüm. Her nedense Dante'nin komik cehennemi aklıma geldi. Çevrem, tavana kadar maymunla doluydu. Binlerce maymun vardı. Hayatımda şimdiye kadar bu kadar çok maymunu bir arada görmemiştim. Kendimi büyük bir arena ortasına atılan bir suçlu gibi hissettim. Sayılarının böylesine çok oluşu başımın dönmesine sebep oluyordu.

Tökezledim, kendimi toparladım. Anfinin tam ortasında dairesel bir ışık vardı. Yanımdaki maymunlar beni o ışığın altına doğru ittiler. Işığın tam altında kare biçimi bir platform bulunuyordu. Bana en yakın olan yerlerde kongre üyeleri oturuyordu. Hepsinin sırtında uzun beyaz çizgili pantolon ve kuyruklu ceketler vardı. Hemen hemen hepsinin orangutan olması korkumun artmasına sebep oldu. Mamafih, aralarında gördüğüm goril ve şempanzeler korkumun biraz geçmesini sağladı. Şempanzeler arasında Cornelius'u aradıhsam da, göremedim.

Otoriter tavırlı maymunların oturduğu yerin üst kısmında akademi öğrencileri ve asistanları vardı. Büyük bir galeri baştan başa gazeteciler ve fotoğrafçılarla do-

luydu. Nihayet, anfinin geri kalan kısmı, meraklı maymunlarla tıklım tıklımdı. Kapıdan görünmemle beraber büyük anfiyi gürültülü bir uğultu doldurdu.

Asistanların arasında oturması gereken Zira'yı da görmeğe çalışıyordum. Onun bir bakışının bile sinirlerimi düzelteceğini, bana cesaret vereceğini biliyordum. Yine hayal kırıklığına uğradım, çünkü, asistanlar arasında Zira'yı görememiştim.

Bakışlarımı kongre başkanlarına çevirdim. Başkanlar, kırmızı deri kaplı koltuklarda oturuyorlardı. Görünüşleri bana Zaius'u hatırlatıyordu. Başları hemen hemen cüppelerinin içinde kaybolmuş gibi duruyordu. Uzun kıllı kolları önlerinde duran masanın üstüne dayanmıştı. Arada sırada not alıyorlar, ya da resim yapıyorlardı. Görünüşlerine bakılacak olursa, kongreye karşı ilgisiz oldukları düşünülebilirdi. Salona girişim üzerine büyük hoparlörlerin homurtusu üzerine içlerinden bazı orangutanlar sanki derin bir uykudan uyanıyorlarmış gibi başlarını salladılar.

Oysa bütün maymunlar dikkatlerini bana vermişlerdi. Binlerce göz bana dikilmişti. Zira, kongrenin evvelce olduğu gibi bir bilgin tarafından yönetilmediğini söylemişti. Çünkü, bilginler kendi aralarında tartışmaya dalıyorlar ve kongre hiç bir karar alamadan dağılıyordu. Bu sebeple kongreler goriller arasından seçilmiş bir yönetmen tarafından yönetiliyordu.

Platformun ortasındaki kare biçimindeki platformun üstünde bulunan kürsüde yönetmen goril oturuyordu. Bu önemli kişinin sol tarafında, bütün kongrenin notlarını tutan şempanze bir sekreter vardı. Sekreterin sağ tarafında boş bir koltuk duruyordu. Bu koltuğa, raporunu kongreye sunmak isteyen bilginler oturuyorlar ve raporlarını okuyorlardı. Zaius, alkışlar arasında bu koltu-

ğa oturmuştu. Hoparlörlerin kuvvetli ve ışıkların iyi ayarlanmış olması, platformda olan hiç bir şeyin gözden kaçmamasını sağlıyordu.

Başkan goril zili çaldı, sessizliği sağladı ve şöhretli Zaius'un kongreye daha önce bildirdiği gibi bir insanı tanıtacağını söyledi. Orangutan ayağa kalktı ve konuşmasına başladı. Bu sırada, mümkün olduğu kadar zeki görünmeye çalışarak duruyordum. Benden söz etmeye başladığı zaman elimi göğsüme koydum ve kongreyi selâmladım. Bu hareketim kahkahalara sebep oldu, ama başkanın zili kahkahaları yarıda kesti. Birden böyle davranışımın bana yararı dokunmayacağını kavradım. Çünkü, yaptığım hareketlerin evvelce belletilmiş olduğu düşünülebilirdi. Yerimden kımıldamadan durarak orangutan Zaius'un konuşmasını bitirmesini bekledim.

Raporunun sonuçlarını özetledi ve bana uygulayacağı deneyleri kısaca tarif etti. Deneyleri yapacağı aletler hemen platformun yanına getirildi. Konuşmasının sonunu, kimi kuşlar gibi birkaç kelimeyi tekrar edebildiğimi söyleyerek bağladı. Sonra bana döndü ve birkaç çeşit kapalı kutuyu alıp uzattı

Saatim dolmuştu. Boynumdaki tasmanın zincirini hafifçe gardiyanın elinden çektim, elimi kaldırıp mikrofona yaklaştım ve başkana hitap ettim.

Şöhretli başkanım, dedim. Bu kutuyu memnuniyetle açacağım. Aynı zamanda programda olan bütün deneyleri yapacağım. Ancak, deneylere başlamadan önce, şunu belirtmek isterim ki bu deneyler benim için çok basit ve kolaydır. Konuşmam için yüksek izninizi istiyorum.

Kelimeleri tane tane söylemiştim ve etkisini kongre üyelerinin yüzlerinde okuyabiliyordum. Bütün maymunlar oturdukları yerde nefes bile almaya cesaret edemeyerek donmuş gibi kalmışlardı. Gazeteciler not almayı

bile unutmuşlar, fotoğrafçılar bu tarihsel dakikayı resimle tesbit etmeyi düşünmemişlerdi.

Başkan ağzı bir karış açık bana bakıyordu. Zaius, hırsından yerinde duramıyor, ayaklarını yere vuruyordu.

— Bay Başkan! diye haykırdı. İtiraz ederim...

Fakat bir insanla tartışmanın manasızlığını anlamış olacak ki sözünü bitirmeden sustu. Bu durumdan yararlanarak konuşmama devam etmeye karar verdim.

— Sayın Başkan, en derin hürmetlerimle, konuşmama izin verilmesini rica ediyorum. Durumumu açıkladıktan sonra, son derece saygı değer şöhretli bilgin Zaius'un arzularına boyun eğeceğime dair namusum üzerine yemin ediyorum.

Birkaç dakika süren sessizlikten sonra salonda bir fırtına koptu. Her taraf alkıştan inliyordu. Kimi kahkahalarla gülüyor, kimi sevinçle haykırıyordu. Salonda kopan gürültü beş dakika kadar sürdü. Sonra başkanın çaldığı zil sessizliği yine sağlamaya yetti.

— Ben..., diye kekeledi. Size nasıl hitap etmem gerektiğini bilmiyorum.

— Bana sadece «Bayım» deyin yeter, dedim.

— Evet, şey... Bayım, son derece ender bir olayla karşılaştığımız için, bu bilimsel kongreye başkanlık etmek şerefine sahip olduğum göz önüne alınacak olursa, sizi dinlemeye hazırız.

Başkanın verdiği bu karar salonun yine alkıştan inlemesine sebep oldu. Hemen platforma çıktım, mikrofonu boyuma göre ayarladım ve aşağıdaki söyleve başladım.

8.

— Şöhretli Başkan, Asil Goriller, Değerli Orangutanlar, Bilgiç Şempanzeler ve siz Sayın dinleyici Maymunlar! Ben, bir insan, size hitap etmeme izin vermenizi rica ediyorum. Görünüşümün gülünç, vücudumun tiksinti verici, yüzümün hayvansal, kokumun iğrenç, derimin renginin korkunç olduğunu biliyorum. Bu garip görünüşlü vücudumun sizi sıktığını bildiğim gibi, en zekî ve en bilgili maymunlara hitap ettiğimi de biliyorum.

Açılış konuşmasının böyle övücü olmasını Zira ve Cornelius"la beraber kararlaştırmıştık. Böyle konuştuğum takdirde orangutanları etkilemem mümkün olabilecekti.

Koca salonda çıt çıkmıyordu. Konuşmama devam ettim.

— Beni dinleyin, Sayın Maymunlar! Sizi temin ederim ki, hiç bir hayvanı taklit etmiyor, öğrendiklerimi tekrarlamıyorum. Sizinle, yine sizin dilinizle konuşuyorum. Düşünebiliyorum, konuşabiliyor, söylediklerinizi anlayabildiğim gibi, kendi söylediklerimi de anlayabiliyorum. Eğer sayın kongre üyeleri beni sorguya çekmek isterlerse, kendilerine memnuniyetle cevap verebilirim. Verdiğim cevapların sizleri tatmin edeceğinden eminim. Bu şerefi bana tanıdıkları takdirde kendimi çok mutlu

sayacağım. Fakat her şeyden önce sizlere, bazı şaşırtıcı gerçekleri söylemek istiyorum. Bilinçli ve yetenekli bir yaratık olduğum gibi, çok uzak bir gezegenden geldim. Bu gezegenin adı Dünya'dır. Dünya benim gibi yaratıklarla doludur. Buraya kadar biz insanların sağladığı başarıyla gelebildim. İzin verirseniz sizlere geldiğim dünyanın uzaydaki yerini belirtmek isterim. Tabiî, bu arzum çevremde gördüğüm saygı değer bilginler için değil, siz dinleyicilerim yüksek zekâlı maymunlar içindir.

Hemen getirilmiş olan bir kara tahtaya gittim, tebeşiri alarak güneş sistemini çizdim ve dünyanın yerini işaretledim. Konuşmam büyük bir sessizlik içinde dinleniyordu. İşimi bitirip tebeşiri bıraktığım zaman tebeşir tozlarını elimden silkelemek üzere ellerimi birbirine sürttüm. Bu basit hareketimin bile kalabalık arasında mırıltıların yükselmesine sebep oldu.

Tekra platforma çıkıp konuşmama devam ettim.

— Böylece, Dünya'daki yaratıklar benim gibi insanlardır. Bu bir gerçektir ve aksini söylemek imkânsızdır. Dünyanızı keşfettiğimden beri son derece şaşkınım, çünkü, Dünya'da bulunan maymunlar halen vahşidir, insanlar ileri zekâyâ sahiptir. Dünya'da yalnız insanların beyni gelişmiştir, insanlar düşünebilir. Dilbilgisini bulan, ateşi keşfeden ve takımların kullanılmasını öğrenen insanlardır. Dünya insanların elindedir. Ve uygar olanlar sadece insanlardır. Geldiğim dünya da sizin dünyanızın eşidir.

Şehirlerimizi, endüstrimizi, haberleşme sistemimizi, kanunlarımızı, yönetim sistemimizi anlattım. Sonra, sözü sanat ve buluşlar üzerine getirerek değerli bilgilere hitap ettim. Konuşma uzadıkça kendime olan güvenim de artıyordu.

Sonra kendi serüvenimi anlattım. Betelgeuse yıldızına gelişimizi, Soror gezegenine inişimizi, ormandaki insanlar tarafından nasıl yakalanıp çıplak bırakıldığımızı

ve yakalanıp kafese kapatılışımı anlattım. Zaius'la nasıl bağıntı kurmaya çalıştığımı açıkladım. Bütün çabalarımın boşuna olduğunu düşündüğümü, ümidimin kırıldığını açıkladım. Sözün sonunu Zira'ya bağladım. Cornelius'un bana nasıl yardımcı olduğunu açıkladım. Sözleri mi şöyle bitirdim:

— Size söylemek istediğim şudur, sayın Maymunlar! Böyle bir serüvenden sonra tekrar kafesime kapatılarak bir hayvan muamelesi görmem ya da serbest bırakılıp insan gibi yaşamam sizin kararınıza bağlı. Bu gezegene geldiğim zaman hiç bir kötü maksadım yoktu. Bütün amacımız yeni bir yıldız keşfetmek, yeni dünyalar aramaktı. Sizin gibi ileri bir uygarlığı bulduğum için son derece memnunum. Sizleri bütün kalbimle tebrik ederim. Bu gezegenin büyük zekâlarına şöyle bir teklifte bulunabilirim. Dünya bilgilerimle sizlere yardımcı olabilirim. Aranızda bulunduğum birkaç aydan beri çok şeyler öğrenmiş olduğumu saklayamam. Gayretlerimizi birleştirelim! Dünya ile bağıntı kurmaya çalışalım! İnsanlar ve maymunlar el ele ilerleyelim! Uzayın hiç bir sırrının önümüzde gizli kalamayacağından eminim!

Yorgun bir tavırla sustum. Sessizlik sürüyordu. Elimde olmayarak başkanın kürsüsüne döndüm ve kürsünün üstünde duran bir bardak suyu alıp içtim. Bu hareketim sanki bir işaretmiş gibi salon arkışlarla çınlamaya başladı. Toplumun güvenini kazandığımı biliyordum. Kamuoyuna boyun eğmeyecek bir kongrenin varlığını hiç bir zaman kabul edemezdim. Kulaklarım sağır olacakmış gibi çınlıyordu. Ayakta duramayacağımı anlayarak çevreme bakındım. Zaius, oturduğu yerden öfkeyle ayağa fırlamış, kafesimin önünde yaptığı gibi, ellerini arkasında kavuşturarak dolaşmaya başlamıştı. Sanki rüyadaymışım gibi, boş koltuğa kendimi bıraktım. Bayılmadan önce, salonun bir kere daha alkıştan inlediğini duydum.

9.

Bir müddet sonra ayıldım. Bir yatakta yattığımı fark ettim. Üniformalı goriller, fotoğrafçıları ve gazetecileri kapıdan sokmamaya çalışırken baş ucumda Zira ve Cornelius duruyordu.

Zira, kulağıma fısıldadı.

— Fevkalâde! Kazandın.

Cornelius:

— Ulysse, dedi. Birlikte büyük işler başaracağız.

Soror Büyük Kurulunun özel bir oturum yaptığını ve derhal serbest bıragılmama karar verildiğini söyledi.

Tabiî, itiraz edenler oldu. diye ekledi. Fakat kamuoyuna karşı gelmeleri imkânsızdı.

Cornelius, asistan olarak kendisinin yanına verilmemi talep etmiş ve talebi olumlu karşılanmıştı. Sevinçle ellerini oğuşturup duruyordu.

— Burada oturacaksın. Umarım ki bu daireyi beğenirsin. Senyor personele ayrılmış olan kanatta ve benim evime çok yakın.

Rüya gördüğümü düşünerek etrafıma bakındım. Odada her türlü konfor vardı. Böylesine uzun zamandan beri ümitle bekledikten sonra birden rahata kavuşmak

beni heyecanlandırmıştı. Gözlerim Zira'nın gözleriyle karşılaşınca zeki dişi maymunun aklımdan geçenleri anladığını tahmin ettim.

Zira, alaycı bir tebessümle bakarak:

— Tabiî, burada Nova'yla beraber olamayacaksın, dedi.

Kızardım, omuz silktim ve yattığım yerden doğrulup oturdum. Gücümü yeniden toparlamıştım ve yeni yaşantıma başlamak üzere sabırsızdım .

Zira:

— Bir toplantıya gidebilecek kadar iyi misin? diye sordu. Birkaç dostumuzu davet ettik. Hepsi şempanze. Bu büyük günümüzü kutlamak istiyoruz.

Benim için daha büyük bir zevk olamayacağını söyledim. Fakat, artık çıplak dolaşmak istemiyordum. Sırtımda pijama olduğunu fark ettim. Cornelius, kendi pijamasını bana ödünç olarak vermişti. Pijamasını giyebilirdim, ama onun elbiselerinin içinde komik görüneceğim muhakkaktı. Yarın bütün ihtiyaçlarını giderebiliriz. Bu gece için uygun bir elbise giyeceksin. İşte terzi de geldi.

Odaya giren ufak tefek bir şemyanze yerlere kadar eğilerek beni selâmladı. Baygın yatarken ölçüm alınmış ve arkama uygun bir elbise hazırlanıp getirilmişti. Elbisemi diken bu terzi, en tanınmış ve iyi bir terziydi. müşterilerinin arasında en saygı değer goriller bile vardı.

Süratini ve ustalığını takdir ettim. İki saatten az bir zamanda bana tıpa tıp uyan bir elibse hazırlayabilmişti. Tekrar giyinmek bana garip geliyordu. Giyindikten sonra, Zira, sanki beni ilk defa görüyormuş gibi süzdü. Terzi, son düzeltmeleri yaparken Cornelius, kapıyı zorlayan gazetecileri odaya aldı. Bir saatten fazla gazetecilerin çeşitli sorularını cevaplandırdım, resimler çektirdim. Dünya

ve üzerinde yaşayanlar hakkında geniş bilgi verdim. Bir gazeteci olarak, gazetenin ne kadar güçlü bir destek olduğunu biliyordum.

Gazeteciler gittiği zaman saat oldukça ilerlemişti. Cornelius'un arkadaşlarıyla buluşmak üzere çıkacağımız sırada, Zanam geldi. Haberi duymuş olacak ki, benim önümde de saygıyla eğildi. Zira'ya, koğuşunda bazı huysuzlukların olduğunu haber vermeye gelmişti. Uzun zamandan beri dönmediğimi gören Nova, büyük gürültü koparıyordu. Onun huysuzluğu diğer esirlere de geçmişti. Goriller ellerindeki sopalara rağmen onları yatıştıramamışlardı.

Zira:

— Gidip bakayım, dedi. Beni burada bekleyin.

Yalvarır gibi Zira'ya baktım. Tereddütle durdu, sonra omuz silkti.

— Arzu ediyorsan sen de gelebilirsin, dedi. Nihayet, artık özgürsün ve belki onları benden daha kolaylıkla yatıştırabilirsin.

Koğuşa Zira'yla beraber girdik. Esirler beni görür görmez sustular. Şimdi koğuşa derin bir sessizlik hakimdi. Giyimli olmama rağmen beni tanımışlardı. Onlar bile durumda bir gariplik olduğunu sezebiliyorlardı.

İçim titreyerek Nova'nın bulunduğu, yani benim eski kafesime doğru yürüdüm. Nova'ya gülümsedim, onunla konuştum. Bir an için bana konuşarak cevap vereceğini düşündüm. Konuşması mümkün değildi, ama diğerleri gibi beni görünce hemen susmuştu. Cebimden çıkardığım şekeri eline sıkıştırdım. Koğuştan çıkarken hüzünlü gözlerle peşimden bakıyordu. Kalbimin burkulduğunu hissettim.

Toplantı bir gece kulübünde yapılmıştı. Cornelius, beni toplum içine sokmaya kararlıydı.

Aylardan beri içki içmediğim için başım dönüyordu. Hislerimde de bazı değişiklikler olmuştu. Örneğin, bizi bir maymunu bir koket görmeye başladım. Hatta Zira'yla masamıza götüren gorili bir şef garson, fazla süslü dişi dans ederken normal bir kadınla dans ediyormuşum gibi beline sarıldım. Çevremdeki maymunları da birer insan gibi görüyordum.

Etraftaki bütün gözler üzerimdeydi. Birçok meraklıya hayat hikâyemi anlatmak zorunda kaldım. Cornelius'un beni korumaları için getirdiği iki iri yarı goril bile, benimle dans etmek için kaynaşan dişi maymunlara engel olamıyordu.

Vakit oldukça geç olmuştu. Oldukça sarhoş da sayılırdım. Profesör Antelle'i hiç unutamıyordum. Ben burada oturmuş eğlenirken, o kapalı kafesinde vahşi bir hayvan gibi yaşıyordu. Gözlerimden akan yaşlara mani olamadım.

Zira, neden bu kadar üzgün göründüğümü sordu. Söyledim. O zaman Cornelius, Profesör hakkında soruşturma yaptığını ve sağlığının yerinde olduğunu söyledi. Onun da benim gibi serbest bırakılabileceğini anlattı. Bu mutlu haberi dostuma yetiştirmek için sabırsızlandığımı söyledim.

Cornelius, biraz düşündükten sonra:

— Nihayet, dedi. Böyle bir günde, bu kadar basit bir arzu reddedilemez. Haydi gidelim. Hayvanat bahçesi müdürünü tanırım.

Üçümüz kulüpten ayrıldık ve doğruca hayvanat bahçesine gittik Müdür geç vakit uyandırıldığı halde aceleyle giyinip geldi. Başımdan geçenleri duymuştu. Cornelius, kafeslerde bulunan bir insanın gerçek kimliği hak-

kında bilgi verdi. Kulaklarına inanamamakla beraber bana yardım etmek için can atıyordu. Tabiî, profesörü serbest bırakabilmesi için ertesi günü beklememiz gerekecekti. Ayrıca, bazı işlemlerin tamamlanması gerekecekti. Fakat şimdilik profesörlerle konuşmamızda bir sakınca olmadığını söyledi. Bizimle beraber gelmeyi teklif edince, kabul etmek zorunda kaldık.

Zavallı talihsiz profesörün elli kişiyle beraber kaldığı kafesin önüne geldiğimiz zaman gün ağarmak üzereydi. Kafesin içinde bulunan insanlar üçlü, beşli gruplar halinde birbirlerine sokulmuş halâ uyuyorlardı. Müdürün ışıkları yakması üzerine hemen gözlerini açtılar.

Dostumu bulmam uzun sürmedi. Diğerleri gibi yere uzanmıştı ve yanında oldukça genç bir kız vardı. Kendimi de onun gibi aylarca böyle yaşadığımı unutarak üzüldüm.

Öylesine üzgündüm ki konuşamadım. Uyanmış olan insanlar, uyandırıldıklarına hiç hayret etmiş görünmüyorlardı. Hepsi ehlileştirilmişlerdi. Müdürün attığı kek parçalarını kapışarak yemeye başladılar.

Profesör Antelle de onlar gibi davranıyordu. Müdüre iyice yaklaşıp elini açtı ve bir parça kek verilmesi için garip sesler çıkarmaya başladı. Bilginin bu tutumu karşısında ne söyleyeceğimi şaşırdım. Benden üç adım ötede duruyor, bana bakıyor, fakat beni tanımış görünmüyordu. Gerçekte, evvelce son derece zeki bakışlı olan gözlerine boş bir anlatım gelmişti.

Büyük bir gayretle konuştum.

— Profesör, dedim. Efendim, benim ben. Ulysse Merou. Kurtulduk. Haber vermek için geldim ve...

Şaşkınlıkla sustum. Sesimi duyar duymaz Soror gezegenindeki vahşi insanlar gibi tepki göstermişti. Birden başını eğerek geri geri kaçtı.

Yalvararak:

— Profesör, dedim. Profesör Antelle, benim, Ulysse Merou, yolculuk arkadaşın. Özgürüm ve birkaç saat sonra sen de özgür olacaksın. Burada gördüğün maymunlar bizim dostumuz. Kim olduğumuzu biliyorlar ve bizi bir kardeş gibi kabul ediyorlar.

Hiç bir tepki yoktu. Korkmuş bir hayvan gibi büzüldü. Çaresizdim ve yanımdaki maymunların şaşkınlığı sonsuzdu. Cornelius, sanki zor bir probleme çözüm yolu arıyormuş gibi kaşlarını çatmıştı. Profesörün, maymunların varlığından ürkerek anlamaz gibi görünebileceğini düşündüm. Yanımdaki maymunlara biraz uzaklaşmalarını ve beni onunla yalnız bırakmalarını rica ettim. Kabul edip yanımdan uzaklaştıkları zaman, Profesörün büzüldüğü köşeye yaklaştım.

— Efendim, tedbirli olmanızı anlıyorum. Dünyalıların bu gezegende nasıl bir tehlike yaratabileceklerini biliyorum. Fakat yalnızız, şerefim üzerine söylüyorum ki artık kurtulduk. Bana inanmalısınız. Bana, dostunuz Ulysse Merou'ya inanmalısınız.

Ürkek bakışlarla bana bakarak kafesin derinlerine doğru kaydı. Sonra, ne yapmam gerektiğine karar veremeden beklerken ağzını açtığını gördüm.

Nihayet, onu kandırabilmiş miydim? İçim ümitle dolu olarak bekledim. Fakat ağzını açış tarzından konuşamayacağını geç anladım. Korkulu gözlerle hareketlerini izledim. Profesörün gırtlağından çığlığı andırır bir ses çıktı. Profesör Antelle, gözlerimin önünde kurt ulumasını andıran sesler çıkartarak duruyordu.

BÖLÜM ÜÇ

1.

Rahatsız bir geceden sonra sabah erkenden uyandım. Yattığım yerde birkaç kere döndüm, gözlerimi oğuşturdum. Bir aydan beri sürdürdüğüm uygar yaşantıya hâlâ alışamamış gibiydim. Her sabah uyandığım zaman Nova'nın sıcaklığını hisetmeyince, otların hışırtısını duymayınca oldukça şaşırıyordum.

Yavaş yavaş kendime geldim. Enstitü binasındaki en konforlu dairelerden birinde oturuyordum. Maymunlar son derece cömert olduklarını ispat etmişlerdi Bir .yatak odam, banyom, elbiselerim, kitaplarım ve televizyonum vardı. Tüm gazeteleri okuyordum, özgürdüm, dışarı çıkabilir,, yürüyüş yapabilir ve ziyaretçi kabul edebilirdim.

Şimdi enstitünün müdürü Cornelius'tu. Zaius'u başka bir işe almışlardı. Enstitünün yönetiminde de değişiklikler yapılmıştı. Zira şimdi yeni müdürün yardımcısıydı.

Bana gelince, araştırma laboratuvarında görevliydim. Bu görevi, Cornelius'un büyük çabası sayesinde almıştım. Büyük Kurul, kendi aralarında bir insanın bulunmasını halen garipsiyordu.

Alelacele giyindim, odamdan çıktım ve bir zamanlar yaşadığım koğuşa doğru hızlı adımlarla yürüdüm. Cornelius'un emriyle Zira'ya yardımcı olmaya çalışıyordum.

İşte, kafeslerin sıralandığı koğuştayım. Buraya gerektiğinden sık geldiğimi itiraf etmemde bir sakınca olabilir mi? Kimi zaman maymunlardan sıkılıyor ve kurtuluşu buraya kaçmakta buluyordum.

Tüm esirler artık beni tanıyor ve sayıyor. Zira ve yemeklerini getiren maymunlarla aramdaki farkı görebiliyorlar mı? Böyle düşünmek isterim, ama maymunlarla insanlar arasındaki ayrımı görebileceklerini hiç sanmıyorum. Son ay, bütün gücümle çalışmama rağmen onları iyi eğitilmiş bir hayvandan ileri götürememiştim. Mamafih, içgüdüm onların da bir gün benim gibi düşüneceklerini söylüyor.

Onlara konuşmasını öğretmek istiyorum. En büyük arzum da bu. Başarı sağlayamadığımı itiraf etmeliyim. Ancak, tek heceli birkaç kelimeyi bir papağan gibi tekrarlamasını öğretebildim o kadar. Yalnız, kimi zaman gözlerindeki bakışların anlayışlı bir ifade taşıdığını görür gibi oluyorum. Bu gözlerde merak parıltılarını, öğrenmek arzusunu da gördüğüm oluyor.

Koğuşta ağır ağır dolaşıyor her kafesin önünde duruyor ve hiç bıkmadan onlarla devamlı konuşuyorum. Benim bu garip hareketime artık alıştılar ve sesimden ürkmüyorlar. öylediklerimi hep dinlermiş gibi görünüyorlar. Birkaç dakika konuştuktan sonra susuyor ve tek heceli kelimeleri defalarca tekrarlıyor ve anlamalarını istiyorum. İçlerinde biri, söylediğim bir kelimeyi tekrarlıyor, ama diğer kelimelere gelince yorulmuş gibi birden susuyor. İçimi çekerek başka bir kafese geçiyorum. Nihayet, Nova'nın kalnız kaldığı kafesin önünde duruyorum. Nova, son derece üzüntülü görünüyor. Zira'nın onun yanına başka bir erkek vermemesine memnunum.

Nova'yı sık sık düşünüyordum. Onunla geçirdiğim mutlu saatleri, günleri unutmam imkânsız denecek kadar zordu. Fakat onun kafesine bir daha hiç girmemiştim. İnsanlığın verdiği terbiye onunla birleşmemi engellemişti. Nova, bir hayvan değil mi? Ben şimdi uygar bir kütlenin içinde yaşamıyor muyum? Böyle bir ilişki nasıl kurabilirim? Nova'la olan ilk ilişkilerimi hatırlayınca utancımdan kızarıyorum. Artık onunla beraber yaşamadığıma göre, ona da diğerlerine gösterdiğim ilgiden fazlasını göstermemem doğru olmaz, diye düşünüyorum.

Diğer esirlerden daha farklı olduğunu görünce seviniyorum. Nova'dan çok daha iyi sonuçlar alıyorum. Beni görür görmez kafesin parmaklıklarına yanaşıyor ve gülümseme olarak nitelendirebileceğim gibi dişlerini gösteriyor. Daha ağzımı açmadan, önceden öğrenmiş olduğu birkaç kelimeyi tekrarlıyor. Zeki olduğu muhakkak. Acaba diğerlerinden farklı mı? Yoksa benimle uzun zaman kalması mı ona bazı yetenekleri kazandırmıştı? Böyle olmasını bütün kalbimle diliyorum.

Onun ismini, sonra kendi ismimi söylüyorum ve sırayla hem onu hem de kendimi işaret ediyorum. Hareketimi tekrarlıyor. Fakat, yüz anlatımının birden değiştiğini görüyorum. Arkamdan doğru bir kahkaha duyulurken dişlerini öfkeyle gösteriyor.

Gayretimin boşuna olduğunu söyleyen Zira'nın kahkahası. Zira'nın varlığı Nova'nın sinirlenmesine sebep oluyor. Zira'nın yanında, gösterdiğim gayretle yakından ilgilenen Cornelius var. Cornelius, sık sık gelir ve gelişmenin yapılıp yapılmadığını gözleriyle görmek ister. Bugün beni başka bir sebeple görmeye gelmiş. Oldukça heyecanlı görünüyor.

— Benimle beraber küçük bir yolculuğa çıkar mısın, Ulysse?

— Yolculuk mu?

— Oldukça uzun bir yolculuk. Hemen hemen Antipode'lara kadar. Kimi arkeologlar, eğer gelen raporlar doğruysa, birtakım eski harabeler bulmuşlar. Kazıları bir orangutan yürüttüğü için sözlerinin ne kadar doğru olabileceğini tahmin zor. Verilen raporda beni ilgilendiren birtakım şeyler var. Eğer kuşkularım doğruysa çalışmalarım için kesin deliller elde etmiş olacağım. Akademi tarafından resmî görevle gönderiliyorum. Senin de orada çok faydalı olabileceğini düşünmüştüm.

Cornelius'un teklifini geri çevirmem imkânsızdı. Zaten ben de Soror gezegeninde yapılan araştırmaları yakından izlemeye çalışıyordum. Cornelius'la beraber bürosuna gittik, bana daha ayrıntılı bilgi vermek istiyordu.

Koğuşu tamamen dolaşmadığım için bir bakıma memnundum. Başka bir esiri daha görmem gerekiyordu... Profesör Antelle. Serbest bırakılmasını önleyen tutumunu hâlâ bırakmamıştı. Talebim üzerine rahat bir hücrede, tek başına yaşıyordu. Onu ziyaretlerim benim için çok acılı oluyordu. Bütün gayretime rağmen hâlâ çok iyi eğitilmiş bir hayvan gibi davranıyordu.

2.

Bir hafta sonra yola çıktık. Zira da bizimle gelmişti, ama birkaç gün sonra, Cornelius enstitünün başında bulunması gerektiği için, geri dönmek zorundaydı. Eğer kazılar umulduğu kadar ilginçse, Cornelius kararlaştırılan zamandan biraz daha uzun zaman kalmak istiyordu.

Özel bir uçak emrimize verilmişti. Dünyada yapılmış olan ilk jet uçaklarına benziyordu, ama kabin ses geçirmez bir şekilde yapıldığı için rahatça konuşmak imkânı bulunabiliyordu. Uçağın kalkışından sonra Zira ve ben, uçağın kabininde oturuyorduk. Hayvansal dünyaya alıştığım için, uçağın bir maymun tarafından kullanılması beni şaşırtmıyordu. Bütün düşüncem, yolculuğun tadını çıkarmak ve doğmak üzere olan Betelgeuse güneşini seyretmek üzerineydi. 9.000 metre yüksekliğe çıkmıştık. Hava oldukça berraktı ve Betelgeuse güneşi, bizim güneş gibi ufukta görünüyordu. Zira, güneşin görünmesi karşısında duygulanmış gibi oturuyordu.

— Dünya'da da böylesine güzel grup var mıdır? diye sordu. Sizin güneşiniz de bizimki kadar güzel mi?

Bizim güneşin, ne bu güneş kadar büyük ne de kır-

mızı, fakat bize yeterli olduğunu söyledim. Çocuklar gibi sevinçliydik. Gülüyor, şakalaşıyorduk. Bir dakika sonra Cornelius yanımıza geldiği zaman, konuşmalarımızın kesilmesine bayağı içerledim. Genç şempanze çok durgun görünüyordu. Bir ara, onun çok sinirli olduğunu fark ettim. Kendi araştırmaları üzerinde öylesine çalışıyordu ki, onun arada sırada dalgın olduğunu zaten fark ediyordum. Araştırma konusunu hâlâ bir sır olarak saklıyordu. Zira'nın da bu araştırmalar hakkındaki bilgisi benim bilgimden ileri değildi. Araştırmaların, maymun neslinin aslı üzerine olduğunu biliyordum, o kadar. Aslında, bütün şempanzelerin araştırma konuları, ortaya attıkları teoriler hep maymun nesli üzerineydi. Bu sabah ilk olarak, araştırmaları üzerinde konuşmaya başladı. Onu dinledikten sonra, uygar bir insan olarak aralarında bulunmamın taşıdığı önemi o zaman anladım.

Konuşmaya, binlerce defa aramızda tartıştığımız bir konuyla girdi.

— Dünyadaki maymunların halen vahşi olduğunu söylemiştin, değil mi, Ulysse? İnsanların bizler kadar uygar olduğuna değinmiştin, değil mi? Beni kızdıracağımı düşünme ve hiç çekinme. Bilimsel araştırmalarda bencil olmamak gerektiğini çok iyi biliyorum.

— Evet, kaçınılmaz bir gerçek. En büyük delili benim varlığım. Bana öyle geliyor ki siz sadece...

Cornelius, yorgun bir tavırla sözümü kesti.

— Biliyorum, biliyorum, bunların tartışmasını evvelce de yapmıştık. Sizlerin asırlarca önce bulduğunuz sırları biz ancak buluyoruz... Beni sıkan yalnız senin verdiğin bilgiler değil.

Küçük kabinde aşağı yukarı dolaşarak konuşmasına devam etti.

— Bir süreden beri bazı duyguların altında eziliyorum. Bu duygularım birtakım sağlam temellere daya-

nıyor. Öyle sanıyorum ki, bu sırrın anahtarı, hatta burada bizim gezegenimizde bile, uzak geçmişti başka zekâların elindeydi.

Dünya üerinde de böyle düşünen kişiler olduğunu söyleyebilirdim. Böyle düşünceler bütün evrene yaygın olabilirdi. Hattâ, Tanrı'ya inancımızın temeli bile böyle düşüncelere dayanabilirdi. Fakat onun sözünü kesmemek kararındayım. Cornelius, kendisini zorlayan düşünce zincirini takp ederek konuşuyordu.

Dalgın bir tavırla:

— Bizim beyinlerimiz, dedi. Belki de...

Birden sustu. Kendi kendisine itiraftan bile kaçındığı birtakım düşüncelerin altında eziliyormuş gibi görünüyordu.

— Dünyanızda bulunan maymunların son derece taklitçi olduklarını söylemiştin, değil mi?

— Yaptığımız her hareketi taklit ederler. Yani, düşünceyle ilgisi olmayan hareketleri demek istedin. Hatta taklitçiler için «maymun gibi» deyimini bile kullanırız.

Cornelius, üzülmüş gibi:

— Zira, diye mırıldandı. Maymun gibi taklitçi deyimi bizi karakterize etmiyor mu?

Zira'ya cevap vermek fırsatı bırakmadan heyecanla konuşmasına devam etti.

— Çocukluk devrelerinde başlıyor. Öğrenimimizin temeli tamamen taklitçiliğe dayanmaktadır.

— Orangutanlar...

— Tamam. Orangutanlar, çocukların eğitimini kitaplarına göre yürüttükleri için önemlidirler. Orangutanlar, çocuklara atalarının yaptığı her hatayı tekrarlatıyorlar. Gelişimdeki yavaşlığımızın nedenini çok iyi açıklıyor. Son iki yüzyıldan beri, kendi kendimize benzer olarak kaldık.

Maymunlar arasındaki yavaş gelişme hakkında birkaç kelime söylemem gerekiyor. Geçmişleri hakkındaki kitapları okurken, beyinlerinin insan beyni kadar gelişmemiş olduğunu bir gerçek olarak kabul etmiştim. Bizim de ilkel devirler geçirdiğimiz doğru, ama bu devre maymunlarda çok daha uzundu. Maymunların karanlık yılları on bin yıl sürmüştü. Ancak son yarım yüzyıldan beri gelişmeye başlamışlardı. On bin yılın öncesi tamamen karanlıktı ve bu devir hakkında tek kelime dahi yazılmamıştı. Görünüşe göre, uygarlıkları on bin yıl öncesinden başlamış ve hiç değişmeden bugüne kadar gelmişti. Maymunlar bu durumu çok normal karşılamışlardı. Cornelius gibi şempanzeler, asıllarını araştırıyor ve geçmişlerinde bir gariplik olduğunu sezerek üzülüyorlardı.

Zira, itiraz etti.

— Fakat asılları belli olan maymunlar var.

— Muhakkak, fakat özellikle son yıllarda. Gerçekte ise, gelişmenin bir temeli olmalı, bir temele dayanmalı. Benim bütün gücümle aradığım, Zira, bütün bunların ne zaman ve ne şekilde başladığıdır. Şu anda neslimizin basit bir taklitçilikle başladığı kanısındayım.

— Kimi, neyi taklit ederek başladı?

Cornelius, halen çok fazla konuştuğunu anlamış gibi başını önüne eğdi.

Nihayet:

— Bu soruya henüz cevap veremem, dedi. Kesin delillere ihtiyacım var. Muhtemelen bu delilleri evvelce gömülmüş olan şehrin kalıntılarından bulacağız. Raporlara göre, uygarlık on bin yüzyıldan çok önce başlamış, ki biz bu devirler hakkında hiç bir şey bilmiyoruz.

3.

Cornelius, fazla bir şey anlatmamakla beraber, söylediklerinde bazı gerçeklerin payı olduğunu hissediyordum.

Arkeoloğlar, kumların altına gömülü kalmış olan eski bir şehrin kalıntılarını tamamen meydana çıkarmışlardı. Fakat bu kalıntılarda bir sır saklıydı ve bu sırrı çözümlemek kararındaydım. Aslında görüşü olan ve düşünebilen bir kişi için zor bir şey değildi, ama kazıları yöneten orangutanın bu yetenekte olmadığı gerçekti. Cornelius'u büyük bir saygıyla karşıladı.

Kumun içinde kazı yapmak pek kolay olmuyordu. Kazılan yer yine kumla doluyor, tek kazma darbesi bütün taşların yıkılmasına sebep oluyordu. Bir aydan beri kazılardayız. Zira, gideli çok oluyor, ama Cornelius, kalışını değişik nedenlerle uzatıyordu. Bu kalıntıların arasında, kafasını kurcalayan gerçeği bulacağını biliyordu.

Bilgisinin böylesine geniş olmasına şaşırdım. Her şeyden önce şehir kalntıların değerlendirmeye çalışıyordu. Maymunların değerlendirme metotları da bizimki gibiydi; kimyasal, fiziksel ve jeolojik araştırmalar.

Cornelius, şehrin çok eski olduğunu kabul ediyordu.

Hatta, on bin yıldan daha eskiydi. Şehir kalıntılarının anlatmak istediği bir gerçek vardı, ama bu gerçek neydi? Yapılan ileri araştırmalar, şehir kalıntılarının şimdiki şehirlerden pek farklı olmadığını ortaya koydu. Eski fabrika, uçak, otomobil kalıntıları bulduk. Bütün bu kalıntılar, maymun beyninin ve zekâsının gerilere doğru izlenebileceğini gösteriyordu. Oysa, Cornelius'un umduğu, benim beklediğim bu değildi.

Bu sabah Cornelius, eski bir ev kalıntısını görmek için benden önce gitmişti. Evin duvarları, betonarme demirleriyle takviyeli betondu. Evin içi kum ve pislik doluydu. Şimdiye kadar, mutfak eşyası, boru parçaları ve ufak tefek öteberiden başka bir şey bulunamamıştı. Cornelius'la paylaştığım çadırın önünde dolaşırken Orangutanın işçilere emirler verdiğini görüyordum. Cornelius da işçilerle beraber kazılan hendeğin içindeydi. İşçilerin bir kazma darbesiyle değerli olabilecek bir kalıntıyı parçalamalarını önlemek için başlarında duruyordu.

Cornelius'un birden çukurdan aceleyle çıktığını gördüm ve olağanüstü bir şey bulduğunu düşündüm. Elinde tuttuğu şeyin ne olduğunu anlamam imkânsızdı. O şeyi elinden almak isteyen yaşlı orangutanı itti, sonra dikkatle yere bıraktı. Eliyle beni yanına çağırdı. Yanına yaklaşırken yüzünün anlatımındaki değişikliği görünce çok şaşırdım .

— Ulysse! Ulysse!

Cornelius'u şimdiye kadar böylesine heyecanlı görmemiştim. Heyecanından konuşamıyordu. Onun arkasından hendekten çıkan işçiler bulunan şeyin etrafını sardığı için ne olduğunu göremiyordum. Birbirlerine parmaklarıyla işaret ediyorlar, kahkahalarla gülüyorlardı. İşçilerin hepsi gorildi. Cornelius, yere koyduğu şeye yaklaşmamalarını söyledi.

— Ulysse!

— Ne var?

Conelius, boğulursacına konuşmaya çalışırken kumların üzerine bıraktığı şeyi gördüm.

Cornelius, zorlukla:

— Bir bebek, Ulysse, bir bebek!, dedi.

Evet, kumların üzerinde bir taş bebek vardı. Bulunan şehrin eskiliğine rağmen bebek sağlam kalmıştı. Kaş ları, saçları bozulmamıştı. Gözlerinin mavisi bile renk değiştirmemişti. Bana öylesine doğal geliyordu ki Cornelius' un bu kadar heyecanlanmasına akıl erdiremiyordum. Kavramam için aradan iki dakika geçmesi gerekti... Sonra birden kavradım! Bu taş bebek, Dünyalı insanların bir benzeriydi. Henüz kesin bir karar vermeden önce, bir takım gerçeklerin bilinmesi gerekirdi. Cornelius gibi bir bilginin bu gerçekleri daha önce araştırdığı muhakkaktı. Her şeyden önce, maymunların çocuklarına verilen oyuncaklar, porselen değildi, oysa bu bebek porselenden yapılmıştı. Ayrıca, maymun çocukların oynadıkları bebekler giyinii değildi bu bebek Dünyadaki oyuncak bebekler gibi giyinikti. Üstündeki eteklik, bulüz ve çoraplar açıkça belliydi. Soror gezegenindeki küçük maymun çocuklar, maymun bebeklerini ancak böyle giydirirlerdi. Şimdiye kadar hiç bir çocuk, insanı temsil eden bir bebeği giydirmek lüzumunu duymamışlardı. Zeki, bilgin dostum şempanzenin neden böylesine heyecanlandığını ancak kavrıyordum.

Hepsi bu kadarla da bitmiyordu. Bebeğin başka bir anormalliği vardı ve goril işçilerin gülmelerine de sebep buydu. Bebek konuşuyordu. Dünyadaki «Walkie-Talkie» bebekler gibi konuşuyordu. Cornelius, bebeği yere bırakırken her nasılsa bir yerine dokunmuş ve bebeğin konuşmasına sebep olmuştu. Bebek tek kelime söylüyordu. İki heceli bir kelime: Ba-ba...

Cornelius, bebeği yerden alırken bebek yine «Baba» diye tekrarladı.

«Baba» kelimesinin anlamı dünyanın her yerinde aynı olduğu gibi Soror gezegeninde de aynı anlamı taşıyordu. Cornelius'un hayvansal burnu kıpkırmızı oldu.

Beni bir kenara çekerek:

— Sersemler! dedi. Salaklar, hiç bir işe yaramaz serseriler!

Cornelius'ün bu sözleriyle kimi kastettiğini biliyordum. Kazıyı yöneten orangutan bu bebeği ,eski kalıntılardan çıkmış bir maymun oyuncağı zannediyordu. Orangutana başka bir sebep söylenemezdi, çünkü, orangutanların inançlarını değiştirmek kolay kolay mümkün olamazdı. Cornelius, durumu açıklamak lüzumunu bile duymadı. Aklına gelen şey, öylesine can sıkıcıydı ki, bu düşüncesini kendisine saklaması daha doğru olacaktı. Bana da bir şey söylememişti, ama benim anladığımı çok iyi biliyordu.

Günün geri kalan kısmını düşüncelerine kapanık olarak geçirdi. Öyle sanıyorum ki, araştırmalarını da fazla ileri götürmek istemiyordu. Genel heyecan geçtikten sonra, buluşunun tarafımdan görülmesine canının sıkıldığını anlıyordum.

Ertesi günü beni buraya getirdiğine yişman olduğunu anladım. Gözlerini benden kaçırarak, beni geri yollayacağını, enstitüde daha yararlı olobileceğimi söyledi. Uçaktaki yerim bile ayırtılmıştı. Yirmi dört saat sonra geri dönecektim.

4.

Bu gezegende bir zamanlar insanların hakim olduğunu söylersem; dünyamızın uygarlığına benzer bir uygarlığın on bin yıl önce bu gezegende var olduğunu söylersem, ne dersiniz?

Bütün bunlar artık saçma teoriler değil ...Tamamen tersine heps idoğru. Artık maymunların geçmişine ait sırrın çözümlenmiş olduğunu biliyorum.

Oldukça konuşkan bir şempanze olan, Cornelius'ün sekreteriyle beraber başşehre dönüyorum. Canım hiç konuşmak istemiyor. Zaten uçakta olduğum zamanlar hep uyumak isterim. Hiç değilse düşüncelerimi düzene sokabileceğim bir fırsatı bulmuş oluyorum.

Bu gezegendeki geçmiş yaşantının, uygarlığın, dünyanın eşi olduğunu söylersem, hatalı konuşmuş olmam. Maymunların uygarlıkları basit bir taklitten meydana gelmiş olamaz mı? Bu sorunun cevabını açıkça vermek oldukça tehlikeli görünüyor. Makine, yine makinedir. Bir robot ne kadar geliştirilirse geliştirilsin, yine robottur. Fakat maymun denen yaratıkların zekâlarının gelişmesi, nasıl bir sebebe bağlanabilir? Maymunların taklitçi olması bunun üzerinde bor rol oynayabilir mi?

Gözlerimi kapadım. Uçak motorlarının uğultusunu

dinledim. Kendi durumumu incelemek için zamana ihtiyacım vardı.

Bir uygarlığı karakterize eden nedir? Olağanüstü dehalar mıdır? Hayır, her günkü hayat bu... Hımmm- Zekânın gelişmesi için zaman gerekli. Prensip olarak sanat, daha önemlisi edebiyat olduğunu itiraf edelim. Konuştuklarına göre, yüksek zekâlı maymunlar edebiyata uzanamıyorlar mı? Peki, bizim edebiyatımız nelerden meydana gelmiştir? Şaheserler mi? Yine, hayır. Fakat orijinal bir kitap yazıldığı zaman -bir yüzyılda bir veya iki kitaptan fazla yoktu- o kitabın basılmak suretiyle çoğalması mümkündür. Maymunların konuşma dilinden yararlanabildikleri düşünülürse, taklitçi oldukları da göz önüne alınırsa, neden insanların kitaplarından yararlanmış olmasınlar?

Gerçekte, dilbilgisi yalnız geçerli bir gayedir. Fakat bir dakika! Maymunların, bir orijinali çoğaltarak kopya ettikleri şeyi anlamaları bir temel olarak kabul edilemez. Onların da bizim gibi, söylenen bir cümleyi tekrarlayarak öğrenmeleri mümkün. Edebiyatın geri kalan kısmının çoğaltılması onlar için gereksiz. Maymunların anatomisi basit, beyinleri basit, şu halde sadece içgüdüleri kuvvetli. Beyindeki bazı merkezlerin de çalışmaya başlaması mümkün. Bu takdirde, eğitilmiş bir hayvan resim yapabilir...

Başşehirdeki müzede gördüğüm eserler çok güzeldi. Hayvanlar resim yapabildikleri gibi, sanat dallarında da başarı gösterebilirlerdi. Temel olarak sanat, el işlerinden meydana geldiği için, insanların yerlerini yetenekleri yüksek hayvanlar alabilirdi. Bütün bunlar reflekslerin iyi çalışmasına dayanırdı. Maymunların, insanları kopya ederek çalışmaları yeterli olmaz mıydı?

Bu karara varınca, düşüncelerimi başka alanlara da uygulamak kolaydı. Maymunların her alanda insanla-

rı taklit etmeleri mümkündü. İnsanlarla maymunların yer değiştirdiklerini düşündüm. Bir gazeteci olarak katıldığım ticaret toplantılarını, sanat tartışmalarını düşündüm. İnsanların davranışlarını maymunların davranışlarıyla karşılaştırdım ve arada büyük bir ayrım göremedim.

Cornelius, bir gün, borsaya gitmemiz için ısrar etmişti. O gün, olağanüstü bir resim gibi hâla gözlerimin önündedir.

Borsa binası, geniş bir yapıydı. Büyük salonu tıklım tıklım maymun doluydu. Müthiş bir uğultu, kulakları sağır edercesine insanın yüzüne çarpıyordu. Maymunlar, hiç bir sebep olmadığı halde haykırıyor, bağırıyor, garip çığlıklar atıyorlardı. Tavandan sarkan ipler, trapezler, merdivenler maymunların salonun bir ucundan diğer ucuna kolaylıkla ve çabuk gitmelerini sağlıyordu. İri bir goril tavandan sarkan ipe elleriyle tutunmuş, ayak parmakları arasına almış olduğu bir tebeşirle kara tahtaya bazı rakamlar yazıyordu. Borsa salonu, dünyadaki spor salonuyla karşılaştırılabilirdi. Bütün bu maymunların insanlarla yer değiştirdikleri takdirde ne olacağını düşündüm. Davranışlarının insanların davranışlarından farkı olmadığına karar verdim.

Dostum Cornelius, gururla:

— Hayatında hiç böyle bir şey gördün mü? diye sormuştu.

Evet, gerçekten de görmemiştim. Bütün maymunlar birbirlerine benziyorlardı. Onları birbirlerinden ayırmak mümkün değildi. Bakışlarında boş bir anlatım vardı. Gözlerinde en küçük bir zekâ kırıntısını görmek bile imkânsızdı. Gördüğüm kadarıyla, hepsi kelimenin tam anlamı ile hayvandı.

İnsanların eğitimi için atandığım zaman sevinmiştim. Eğitmeye çalıştığım insanların beyin yapıları mu-

hakkak ki benimkinden değişik değildi. Kimi koşullar altında, vahşî bir hayat sürdürmeye zorlanmışlardı. Zamanla bu insanların ilkel bir yaşantıya dönecekleri kaçınılmaz bir gerçekti. Yazlığa giden insanların ilkel bir yaşantıya dönecekleri kaçınılmaz bir gerçekti. Yazlığa giden insanların da yaşantıları ilkel değil midir? Pikniğe çıkan insanların yaşantıları da ilkel değil midir? Dünya turuna çıkan yoksul kimselerin yaşantıları da ilkel değil midir?

Uçak, uçuş pistine dokundu. Yine Başşehire dönmüştüm. Zira, beni karşılamak üzere alana gelmişti. Kulaklarını kapayan eşarbını gördüğüm zaman her nedense sevinmiştim. Gümrük işlemleri bittikten sonra, Zira'yı kucaklamak için kendimi zorlukla tutmam gerekmişti.

5.

Dönüşümü izleyen ay içinde hep yattım. Muhtemelen kazılarda sıtmaya benzeyen bir hastalık kapmıştım. Sancım yoktu, ama beynimin ateşten kavrulduğunu hissediyordum. Hayvansal dünyanın kurulmasından önce Soror gezegeninde insanların hüküm sürdüğüne dair en küçük kuşkum yoktu. Her nedense, maymunların sadece insanları taklit ederek gelişim yaptıklarını öğrenmek beni sevindiriyordu. İnsanlık dünyasının nasıl olup da maymunların eline geçtiği, üzerinde düşünülecek çok önemli bir konuydu.

Nasıl olmuştu? Ateşle kavrulurken düşünce zincirimi düzgün tutmak zordu. Doğru, uygarlığımızın geçici olduğunu biliyordum, ama böyle tamamen ortadan silineceğini bilmiyorduk. Büyük bir felâket mi olmuştu?

Biyolojik araştırmalara verdikleri önemi anlıyordum. Biz de dünyada maymunları tecrübe hayvanı olarak kullanmıyor muyuz? Şimdi de onlar bizi tecrübe hayvanı olarak kullanıyorlardı.

İki aydan beri insanların bulunduğu koğuştan uzak kalmıştım. Bugün kendimi daha iyi hissediyorum. Artık ateşim de düştü. Hastalığım süresince bana bir kız kar-

deş gibi bakmış olan Zira'ya tekrar işe başlamak istediğimi söyledim. Memnun görünmemekle beraber itiraz da etmedi. Artık ziyaretlere bazlamamın zamanı gelip çatmıştı.

İşte yine kafeslerin bulunduğu koğuştaydım. Garip bir hisle kapıda durakladım Şimdi bu yaratıkları daha başka gözle görüyordum. Uzun ayrılıktan sonra beni tanıyıp tanıyamayacaklarını merakla düşündüm. Eh, beni hemen tanıdıklarını söyleyebilirim. Her zaman olduğu gibi bütün gözler üzerimde. Bakışlarında bir değişiklik olduğunu mu sanıyorum, yoksa bana bakışları gerçekten de gorillere bakışlarından değişik mi? Bakışlarında hafif bir uyanış var. Sanki, umut ışığı gibi... Zaman zaman benim gözlerimde de böyle umut ışıkları yanıp sönmüştü. Yoksa Ben, Ulysse Moreu, bu gezegene yeni bir uyanış mı getirmiştim?

Bir zamanlar ünlü bir psikoloğun söylediği gibi Tanrı zar atmaz. Evrende hiç bir şey talih eseri değildir. Betelgeuse sistemine gelişimiz rastlantı mıydı? Hayır, buraya bilerek gelmiştik. Bu insanları yeniden canlandırmak, örgütlemek benim görevim olmalıdır, diye düşündüm.

Evvelce olduğu gibi, kafesleri ağır ağır dolaştım. Hemen Nova'nın kafesine koşmamak için kendimi zor tutuyordum. Her insanla teker teker konuştum. Henüz konusacak durumda olmadıkları için sadece dinliyorlardı. Şimdilik bu bir gerçekti, ama bütün hayatım boyunca da olsa onları eğitmeye kararlıydım .

Evvelce içinde yaşadığım kafese yaklaşırken gözümün ucuyla baktım, fakat Nova'nın bana doğru uzanan kollarını göremedim. Nova'nın sevinç çığlıklarını da duymadım. İçimi garip bir his bürüdü. Kendimi tutamadan koştum ve kafesin önünde durdum. Kafes boştu.

Esirleri titreten gardiyanlardan birini otoriter bir tavırla yanıma çağırdım. Koşarak gelen Zanam'dı. Benden emir almak hoşuma gitmiyordu, ama Zira, benim verdiğim emirlere uyması gerektiğini kesinlikle anlatmıştı.

— Nova nerede?

Saygılı bir tavırla bilmediğini söyledi. Hiç bir sebep verilmeden bir gün kafesinden alınıp götürülmüştü. Tam bu sırada Zira, koğuşa girdi. Beni kafesin önünde görünce neden sinirli olduğumu hemen anladı, ama konuyu değiştirmek istiyordu.

— Cornelius döndü, dedi. Seni görmek istiyor.

Bu dakikada ne Cornelius, ne şempanzeler, goriller, orangutanlar, ne de cehennem ya da cennet umurumdaydı.

Parmağımla kafesi işaret ettim.

— Nova nerede?

— Hasta. Özel bir koğuşa kaldırıldı.

İşaret ederek beni bir kenara çekti. Gardiyanların duymamaları için fısıldadı.

— Yönetmen kimseye söylemememi istedi, ama sana söylemem gerektiğini düşünüyorum.

— Hasta mı?

— Ciddî değil, fakat yetkilileri huzursuzlandıracak kadar önemli. Nova gebe, bir çocuk bekliyor.

— Nova...

— Evet, yanlış duymadın, gebe ve bir çocuk bekliyor.

.6

Bu haberin ne kadar önemli olabileceğini düşünemeyecek kadar şaşırmıştım. soruları arka arkaya sıraladım. Neden bana haber verilmemişti?

Zira, fırsat vermeden:

— İki ay önce, kazıdan döndüğüm zaman fark etmiştim, dedi. Goriller durumun farkında bile değillerdi. Cornelius'e telefon ettim, o da yönetmenle uzun uzun konuştu. Gizli tutulması gerektiği üzerine karar aldılar. Onlardan ve benden başka kimse bilmiyor. Nova'ya ben bakıyorum.

Cornelius'un bunu gizli tutmasının altında bazı gerçekler vardı. Zira'nın şaşırmış olduğunu biliyordum.

Zira:

— Merak etme, dedi. Çok iyi bakılıyor ve hiç bir şeye ihtiyacı yok. Elimden gelen her şeyi yapıyorum. Şimdiye kadar hiç bir gebe kadın onun gibi bakılmamıştı.

Zira'nın alaylı bakışları altında gözlerimi yere çevirdim. Alaycı görünmekle beraber Zira'nın sıkıldığını fark ettim. Benim gerçek kişiliğimi öğrendikten sonra Nova'yla beraber oluşumu hazmedemiyordu. Üzüntüsünün benimle ilgili olmasından doğduğunu kesinlikle biliyordum. Zira, Nova'nın gebe oluşundan Büyük Krul'un haberdar

olduğunu ve yüksek yetkililer arasında tartışmaların sürdüğünü benden nedense saklıyordu.

— Doğum ne zaman?

Üç ya da dört ay içinde.

Betelgeuse ssiteminde baba olmak üzereydim. Soror'lu bir vahşiyi seviyor ve ona karşı sonsuz ilgi duyuyordum. Ama bu sevdiğim kadının vahşi hareketlerini engelleyemiyordum. Başarmış olsaydım, şimdi yanımda olabilirdi. Bundan da kendimi suçlu buluyordum.

— Zira, onu görmek istiyorum!

Zira, şaşkınlığını belli eden bir hareket yaptı.

— Onu görmek isteyeceğini biliyordum. Bunu bildiğim için de durumu Cornelius'la tartışmıştım. O da benim fikrimde. Bürosunda seni bekliyor.

— Cornelius bir haindir!

— Böyle söylemeğe hakkın yok. Bilimsel araştırmalarla, bir maymun olarak görevleri arasında ikiye bölünmüş durumda. Bu doğumla ilgilenmesi ve bunu bir sır olarak saklaması normal.

Zira'nın peşinden yürürken üzüntüm gittikçe artıyordu. Yeni bir neslin türemesinden maymunların nasıl korktuklarını tahmin edebiliyordum.

Cornelius, beni gerçek bir dost gibi karşıladı. Fakat aramızda soğuk bir hava vardı. Kimi zaman bana bakışlarında korku izlerini görüyordum. Kafamdaki soruyu hemen sormamak için kendimi zorladım. Yolculuğunun nasıl geçtiğini ve kalıntılar arasında başka bir şey bulup bulmadığını sordum.

Fevkalâde. Reddedilemez. Gerçeklerden kurulu bir sürü şeyim var.

Zeki bakışlı gözleri kıvılcımlarla yanıp tutuşuyordu. Başarısını daha fazla gizleyemiyordu. Zira'nın hakkı vardı; bilime karşı olan sevgisiyle, maymun olarak, görevleri arasında parçalanmıştı.

Şu dakikada bilim adamı olarak konuşuyordu. Teorilerinin gerçekleşmesinden ötürü aşırı sevincini saklayamıyordu.

— İskeletler buldum. Bir mezar bulduğumuzu sanıyorum. Tabiî, her zaman olduğu gibi, orangutanlar bulunan iskeletlerin tamamen bir raslantı olduğunu söylüyorlar.

— Şu iskeletlerden...

— Maymun iskeletleri değil.

— Anlıyorum.

Birbirimizin gözlerine baktık.

Cornelius, bakışlarını kaçırdı.

— Senden saklayamam, dedi. Zaten tahmin ediyorsun. Bulduğumuz iskeletler insanlara ait.

Zira, şaşırmadığı için biliyor olmalıydı. Her ikisi de beni dikkatle süzüyordu.

Cornelius, nihayet durumu benimle açıkça tartışmaya karar vermişti.

— şimdi tamamen eminim, dedi. Senin kadar zeki ve akıllı insanların evvelce bu gezegende uygarlık kurdukları gerçek. Bu uygarlık her nedense, hayvansal bir uygarlığa dönüşmüş... Dahası da, buraya döndüğümden beri bu hipotezleri güçlendirecek gerçekleri öğreniyorum.

Hangi gerçekleri?

— Maymunların taklitçi oldukları, araştırmacı bilginlerimizin biri tarafından ortaya çıkarıldı. Senin haklı olduğun meydanda. Biyolojik alanlarda, özellikle beyin incelemeleri alanında ileri gelişmeler kaydettik. Bir gün sonuçları sana gösteririm. Aldığımız sonuçların şaşırtıcı olduğunu göreceksin.

Kendi kendini kandırmaya gayretli görünüyordu.

— İnan bana, her sahada insanlardan üstün çıkacağımız bir gün gelecek. Bazı başarılarımız tahmin ede-

bileceğin gibi raslantıdan ötürü değil. Bilinçli insanların günleri artık geçti;daha bilinçli yaratıklar eskilerin yerini alacaklardır.

Dünyada da bazı bilginler, günün birinde kendilerinin üstesinden gelebilecek bir neslin varlığını kabul ediyorlardı, ama bu yaratıkların maymun olabileceklerini hiç bir zaman düşünmemişlerdi.

Konuşmayı Nova'nın üzerine getirdim.

Merak etme, dedi. Umarım ki sonuç iyi olacak. Soror'daki diğer insanlara benzeyeceğini sanıyorum.

— Ben böyle ummuyorum. Çocuğun konuşacağını zannediyorum!

Zira'nın kaşları çatıldı. Fakat susmakta israr ediyordu.

Cornelius:

— Bu kadar ümitlenme, dedi. Hem kendin hem de onun çıkarı bakımından.

Daha dostça bir sesle ekledi.

— Eğer konuşacak olursa, seni şimdiki gibi koruyup koruyamayacağımı bilmiyorum. Büyük Kurul'un huzursuz olduğunu ve Nova'nın doğum yapacağının saklanmasını istediğimi bilmiyor musun? Yetkililer durumu öğrendiğini bilecek olurlarsa, hem beni hem de Zira'yı işinden atarlar ve sen onların arasında tek başına kalırsın...

— Düşmanlar arasında mı kalırım?

Cornelius, başını çevirdi. Ben de onun gibi düşünüyordum; varlığım hayvansal ırk için tehlikeliydi. Cornelius'un, dostum olmasa bile yanımda oluşundan memnundum. Zira'nın benim tarafımdan olduğunu biliyordum. Cornelius da onu mutlu görmek için her şeyi yapabilirdi. Kimseye duyurmadan Nova'yı görmeme izin verdi

Zira'nın arkasından yürüdüm. Nova'nın bulunduğu

yerin anahtarı yalnız Zira'da vardı. Zira'nın beni götürdüğü oda fazla büyük değildi. Üç kafesten ikisi boştu, birinde Nova bulunuyordu. Bizim geldiğimizi duymuş, varlığımı hissetmiş, kollarını beni karşılamak üzere uzatmıştı. Ellerini tutup yanaklarıma bastırdım. Zira, omuz silkerek kafesin anahtarını bana verdi ve koridora çıkarak etrafı kollamaya başladı. Bu dişi maymunun kalbi gerçekten de altındı. Hangi kadın onun kadar yardımcı olmaya çalışırdı? Birbirimize söylenecek çok şeyimiz olduğunu bildiği için bizi yalnız bırakmayı uygun bulmuştu.

Söylenecek çok şey mi vardı? Nova'nın içinde bulunduğu koşulları yine unutmuştum. Kafese dalarak kollarımı boynuna doladım. Anlayacakmış gibi onunla konuşmaya başladım.

Beni anlıyor muydu? Bundan sonra ikimizin birbirimizden sorumlu olduğunu biliyor muydu?

Otların üzerinde yatan Nova'nın yanına uzandım. Şişmiş olan karnını sevgiyle okşadım. Nova'nın içinde bulunduğu durumdan başka bir şeyle ilgilenmiyordum. Parmaklarım karnında dolaşırken Nova'nın titrediğini hissettim. Bakışlarında yepyeni bir anlatım olduğundan emindim. Birdenbire, kendisine öğretmiş olduğum gibi, ismimi heceledi. Derslerini unutmamış olduğu muhakkaktı. Sevinç içinde olduğumu o da görüyordu. Gözlerindeki bakış değişti ve getirmiş olduğum meyvayı yemek üzere döndü.

Zira, tekrar odaya girdi. Gitme zamanın geldiğini söylemesine lüzum yoktu. Oturduğum daireye girdiğim zaman göz yaşlarımı tutamayarak hüngür hüngür ağladım.

— Ah. Zira, Zira!

Zira'nın omuzunda çocuk gibi ağladım. Ağlarken, Nova'nın anlayamayacağı bir şekilde Zira'yla konuştum, hem de kesiksiz olarak.

7.

Nova'yı kimsenin haberi olmadan istediğim zaman görebildiğim için Zira'ya teşekkür borçluydum. Ben Nova'nın yanındayken, O da, hep nöbet tutuyordu. Doğum zamanına kadar haftalar böyle akıp geçti.

Bir gün, Cornelius, beni beyin ameliyatlarının yapıldığı servise götürmeğe karar verdi. Servis şefi olan Helius adındaki genç şempanzeyi bana tanıştırdıktan sonra, işi olduğundan ötürü kendisinin gezdiremeyeceğini söyleyip özür dileyerek yanımızdan ayrıldı.

— Bir saat sonra gelip araştırmalarımızın incisi olan tecrübeyi kendim gösteririm, dedi. Fakat genel tecrübeleri de çok ilginç bulacaksın.

Helius'un arkasından kloroform kokan bir koğuşa girdim. Anestezi kokusu her yere sinmişti. Helius, bütün ameliyatların, hastalar uyutulduktan sonra yapıldığını söyledi. Mamafih, acı merkezlerinin bulunup uyuşturulması denendiği zaman, lokal anesteziyle yapıldığını sözlerine ekledi.

Zira'nın buraya gelmemi istemediğini hatırladım. Kendisi bile gerekmediği zaman buraya gelmek istemiyordu. Geri dönmek istedim, ama Helius buna fırsat vermedi.

— Eğer ameliyatta bulunmak isterseniz, hastanın acı çekmediğini anlarsınız. İstemez misiniz? Şu halde gidip sonucu öğrenelim.

Önünde durduğumuz ilk kafesin içinde oldukça yakışıklı, genç bir erkek vardı. Bir taburenin üzerine oturmuştu ve önündeki küçük masada bir kap yemek duruyordu. Yemek hemen hemen burnunu dibinde olduğu halde farkında değilmiş gibi görünüyordu.

Helius:

— Görüyorsunuz ya, dedi. Çocuk aç, yirmi dört saattir bir şey yemedi. Böyle olduğu halde en çok sevdiği yiyeceğe karşı bile tepki göstermiyor. Bunun sebebi, birkaç ay önce geçirdiği ön beyin ameliyatı. O zamandan beri bu durumda ve zorlanmadığı takdirde yemiyor. Ne kadar zayıflamış olduğunu görüyorsunuz.

Bir hasta bakıcıya işaret etti. Hastabakıcı kafese girip adamın yüzünü yemek kabına bastırdı. Adam hemen yemeye başladı.

— Adi bir vaka. İşte burada daha ilginç vakalar var. Bunların her biri, beyin zarlarının değişik yerlerinden ameliyat oldular.

Değişik yaşlarda kadın ve erkeklerin bulunduğu kafeslerin önünden geçtik. Her kafesinkapısında asılı duran levhada yapılan ameliyatın çeşidi yazılıydı. Beyin zarının normal, refleksleri, bazı yerleri ise acıdan doğan reflekslere cevap verir. Örneğin, şu...

Gösterdiği örnek, kafesin kapısındaki tabeladan öğrendiğim gibi, küçük beynin soğancık kısmı tamamen çıkarılmış bir hastaydı. Uzak ve yakın cisimleri seçmesine imkân yoktu. Bir meyva uzatıldığı zaman korkarak geri çekiliyordu kafesin demirlerini tutmak istediği zaman parmakları boşluğu kavrıyordu.

Helius, gözünü kırparak:

Burada gördüğünüz hasta ise, bir zamanlar adı-

nı söyleyen ve öğrendiklerini yapabilen bir adamdı, dedi.

Sonra başını salladı.

— Şimdi bunların hiç birini yapamıyor. Dünyanın en aptal adamı oldu. Sebep de, beyninden temporal lobulun çıkarılması.

Karşımda sırıtarak duran şempanzenin beynini dağıtmamak için kendimi güç tuttum. Çevrem yarı sakat, yarı deli insanlarla doluydu. Kendimi Doktor Frankeştayn'ın şatosunda sanıyordum.

Helius, evvelce analık duygusunun çok kuvvetli olduğunu söylediği, bir kadın gösterdi. Kadının cervical cortex'i çıkarılmıştı, sonuç olarak da kadındaki analık duygusu kaybolmuştu. Yanındaki küçük çocuk anasına yaklaşmak istediği zaman onu öfkeyle iterek kendisinden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Bu kadarı artık fazlaydı. Yumruklarımı sıktım ve Nova'yı düşündüm. Allahtan ki Heliues beni başka bir odaya götürdü de öfkemi yenebildim, yoksa çok kötü olaylar meydana gelebilirdi.

— Burada daha hassas araştırmalar yapılıyor, dedi. Beynin belirli merkezlerine elektrik akımıyla işaret veriyoruz. Çok ilginç sonuçlar aldığımızı söyleyebiliriz. Dünyada da böyle tecrübeler yapılıyor mu?

Öfkeyle haykırdım.

— Evet, maymunlar üzerinde!

Şempanze sinirlerine hakim olarak gülümsedi.

Muhakkak. Mamafih, Doktor Cornelius'un özellikle göstereceği gibi sonuçlar alamadığınız gerçektir. Şimdilik, adi vakaları görmeye devam edelim.

Kafeslerden birinin önünde durduk. Hemşireler birçok adamı ameliyat ediyorlardı. Adamlar, masa gibi bir tahtanın üstüne yatırılmıştı. Beyinlerinin bir kısmı açıktı ve buraya elektrotlar dokundurularak akım veriliyor-

du. Başka bir ekip hastalara anastezi uyguluyordu.

Helius:

Gördüğünüz gibi hastalar uyuşturulmuştur, dedi. Anastezi fazla değil, ama hasta acı duymaz. Anastezi fazla olduğu takdirde istenen sonucu alamayız.

Elektrotlar dokunuş yerine göre hasta değişik hareketler yapıyordu. Bu hareketler genellikle vücudun tek tarafında oluyordu. Adamın biri, her elektrik şokunda bacağını kaldırıyor, akım kesilince yine eski halini alıyordu. Başka biri, aynı hareketi koluyla yapıyordu. Bir vakada, hastanın bütün omuz kısmı titriyordu. Genç bir çocuğun, çenesi açılıp kapanıyordu.

Helius:

— Şok arttırıldığı zaman bakın ne oluyor, dedi. İşte, en yüksek limitle yapılan bir deney.

Deney yapılan hasta çok genç bir kızdı. Kızın çıplak vücudunun yattığı masanın çevresinde kadınlı erkekli, beyaz gömlekler giymiş birçok hastabakıcı vardı. Elektrotlar dişi bir maymun tarafından genç kızın yanaklarına yerleştirilmişti. Genç kızın parmakları oynamağa başladı. Akım arttırılınca parmaklarının hareketi önce bileğine, sonra koluna geçti. Şimdi genç kızın parmaklarından omzuna kadar bütün kolu hareket halindeydi. Hareketler yayılmaya devam ediyordu. Genç kızın kalçası, butları ve bacağı, sonra ayak parmakları titremeye başladı. On dakika sonra kızın vücurunun sol tarafında oynamayan yer yoktu.

Helius, sakin bir sesle:

— Bilinç altına yansıyan uzatmanın etkisi, dedi. Çok iyi bilinir ve epilepsinin bütün semptomlarını belirten bir titreme durumu... Son derece garip bir epilepsi, vücudun tek tarafını etkiliyor.

— Durdurun!

Dudaklarıma kadar yükselen feryadı tuta mamış-

tım. Bütün maymunlar şaşkınlıkla dönüp baktılar. Tam bu sırada gelmiş olan Cornelius, omzuma dostça vurdu.

— İnsan alışmazsa, böyle deneylerin sinirleri bozduğu muhakkak. Fakat şunu unutma ki, son çeyrek asırdan beri tıp alanında yaptığımız gelişmeleri onlara borçluyuz.

Cornelius'un söylediklerini kabul edemezdim, çünkü, dünyada, maymunlar üzerine yapılan deneyleri de kabul etmiyordum. Cornelius, omuz silkerek öne düştü ve beni daha küçük bir odaya açılan daracık bir koridora soktu.

Ciddî bir anlatımla:

— Burada, dedi. Bizim için tamamen yeni olan çok önemli bir deney göreceksin. Bu odaya ancak üç kişi gireriz. Delius, bu deneyin başında olan ve başarı sağlayan maymun, ben ve dikkatle seçilmiş bir asistan. Bir Goril. Aptal. Bütün hayatını bana seve seve verebilir. Ayrıca, son derece vahşidir. Durumun ne kadar önemli olduğunu anlıyorsun. İlgileneceğini bildiğim için sana da göstermek istiyorum. Kendi çıkarın için bu deneyi görmelisin.

8.

Odaya girdim ve evvelâ nasıl bir sır sakladığını çözemedim. Odada bulunan ekipmanlar ilk girdiğim koğuştaki ekipmanların aynıydı; jeneratörler, transformatörler, elektrotlar. Yan yana iki masaya yatırılmış bir kadın ve erkek vardı. İkisi de yattıkları masaya sıkıca bağlanmıştı. Odaya girişimiz üzerine garip anlamlı bakışlarıyla bizi süzdüler.

Asistan goril bizi başıyla selâmladı. Helius'ea dilsizlere özgü el ve parmak işaretiyle konuştular. Bir gorille şempanzenin dilsiz gibi konuştuğunu ilk defa görüyordum. Bana öylesine saçma geldi ki gülmemek için kendimi zorlukla tuttum.

— Her şey yolunda. Tamamen sakinler. Deneye hemen başlayabiliriz.

— Nasıl bir deney? diye sordum.

Cornelius, sırıtarak:

— Senin için bir sürpriz olarak saklasak daha iyi, dedi.

Goril iki insanı anasteziyle uyuttu ve değişik aletlerin başına geçerek bazı düğmelerle oynadı. Helius, adamın yanına giderek başındaki bandajı dikkatle açtı ve elektrotları belirli bir yere uyguladı. Adam son de-

rece sakindi. Cornelius'a deneyin ne olduğunu sormak üzereyken mucize kendisini gösterdi.

Adam konuşmaya başladı. Sesi, jeneratörlerin gürültüsünü bile bastıracak kadar gürdü. Konuştuğu dil, maymunların hayvansal diliydi.

İki bilginin yüzünde zafer parıltıları vardı. Bana baktıkları zaman aptallaştığımı görünce dudaklarında alaycı bir tebessüm belirdi. Hayretle konuşacağı sırada susmamı ve dinlememi işaret ettiler. Adamın söylediği cümleler, hemşirelerden ya da gardiyanlardan duyduğu cümlelerdi.

Cornelius,, deneye son verdi.

— Bu adamdan daha fazla konuşma bekleyemeyiz. Önemli olan konuşmasını duymamızdı.

Hayretle:

— Çok ilginç, diye söylendim.

Helius:

— Henüz bir şey görmüş değilsiniz, dedi. Bir papağan ya da bir gramofon gibi konuşuyor. Fakat kadından çok daha iyi sonuç aldım.

Sakin uyuyan kadını işaret etti.

— Kadın daha mı iyi? diye sordum.

Cornelius, meslektaşı gibi heyecanla:

— Binlerce defa daha iyi, dedi. Bak dinle. Biraz sonra göreceğin gibi bu kadın da konuşacak. Fakat, yalnız yakalandığı zaman öğrendiklerini tekrarlamıyor. Bu kadının konuşmasının olağanüstü bir önemi var. Sana ayrıntılarını anlatmayacağım, ama şu kadarını söyleyebilirim. Psiko-kimyasal işlemlerin karmasıyla, büyük dahimiz Helius, kadının bilinç altını uyarıyor ve ondan atalarına ait bilgiler alıyor. Bunun ne demek olduğunu tahmin edebiliyor musun,Ulysse?

Öylesine şaşırmıştım ki, bir an için bilgin Corneli-

us'un aklını kaçırdığını düşündüm, çünkü, maymunlar arasında, özellikle bilginlerin çabuk çıldırdığını biliyordum. Helius, elektrotları kadının beynine uygulamaya başlamıştı bile. Kadın da adam gibi bir süre sessiz kaldı, sonra derin bir iç çekişinden sonra konuşmaya başladı. Kadın hayvansal dille konuşuyor, sesi zaman zaman değişiyordu. Gözlerini kapayan bir insan birçok kişinin birden konuştuğunu düşünebilirdi. Kadının söylediği her kelime beynime işliyor ve orada kalıyordu.

Kadın konuşmasına devam etti.

Bir süreden beri, bu maymunlar, bütün bu maymunlar kesiksiz olarak çoğalıyordu. Oysa, yaşantı sürelerinin kısa olduğunu düşünüyorduk. Eğer böyle devam edecek olursa, bir gün sayıları bizim çok üstümüzde olacak... Hem hepsi bu kadar da değil. Küstahlaşmaya başladılar. Gözlerimizin içine bakıyorlar. Onları ehlileştirmekte ve bazı işlerde kullanmakla hata işledik. İşlerde kullandıklarımız diğerlerinden çok daha küstah. Bir gün sokakta şempanzenin biri tarafından çimdiklendim. Tokat vurmak üzere elimi kaldırdığım zaman, gözlerimin içine öylesine korkutucu bir şekilde baktı ki, elimi tekrar indirmek zorunda kaldım. Laboratuvarda çalışan Anna, orada birçok değişikliklerin olduğunu söylüyor. Artık kafese tek başına girmeye cesaret edemediğini bildiriyor. Geceleri, fısıldaşmalar ve kahkahalar duyduğunu söylüyor. Gorillerden biri, başkanının arkasından alay etmiş.

Kadın sustu, sonra içini çekerek devam etti.

— Nihayet oldu. İçlerinden biri konuşmayı başardı. Kadın Dergisinde okudum. Bir de resmini basmışlar, sevimli bir şempanze.

Cornelius, hayretle:

— Şempanze, ilk konuşan, ha! dedi. Tam düşündüğüm gibi.

Kadın, konuşmasına devam ediyordu.

— Başkaları da var. Gazeteler her gün yeni olayları yazıyor. Komi biyologlar, bunun büyük bir başarı olduğunu belirtiyorlar. Sonunun nereye vararağını düşünebiliyorlar mı? Görünüşe göre, bu, şempanzelerden biri, tehdit edici sözler söylemiş. Konuşur konuşmaz, yaptıkları ilk iş, verilen emirlerin yapılmasını reddetmek olmuş.

Kadın yine sustu. Tekrar konuşmaya başladığı zaman ses tonu yine değişmişti.

— Olanların önceden görülmüş olması gerekiyor. Hepimizin zekâları çok durgun. Kitap yok. Dedektif kitaplarını bile okumak için büyük bir gayret gerekiyor. Artık oyunda oynanmıyor. Kağıt oyunlarını oynayan insan çok azaldı. Çocuk filimleri bile bizi fazla ilgilendirmiyor. Şimdilik maymunlar çok sessiz duruyorlar. Beyinleri süratle gelişiyor... ve konuşuyorlar. Oh-Konuşmaları bizimle olmuyor. Borkaç kelimeden fazla söylemiyorlar, ama geceleri birbirlerine kendilerine özgü bir dille hitap ettikleri ve bazı emirler verdikleri duyuluyor.

Uzun bir sessizlikten sonra kadın bu sefer daha değişik bir ses tonuyla konuşmaya başladı.

— Çok korktum. Böyle yaşamaya devam edemem. Evimi, emrimde çalışan gorile verdim. Kendi evimi terk ettim. Yıllardan beri yanımda çalışıyordu ve bana çok sadıktı. Akşamları yapılan toplantılara katılmaya başladı. Konuşmasını öğrendi. Çalışmayı reddetti. Bir ay önce, yemek pişirmemi ve bulaşık yıkamamı söyledi. Benim tabaklarımı, bıçaklarımı ve çatallarımı kullanmaya başladı. Son hafta beni yatak odamdan kovdu. Oturma odasındaki bir koltukta sabahlamak zorunda kaldım. Onu cezalandırmayı düşünmüyor, nezaketle kazanmayı düşünüyordum. Yüzüme karşı güldü ve talep-

lerini arttırdı. Son derece sıkılmaya başladığım için evimi terk etmek zorunda kaldım. Benim gibi evlerinden kaçan kadınlarla beraber kamp hayatı yaşamaya başladım. Yanımızda kimi erkekler de var. Erkeklerin çoğunda eski cesaretlerinden eser yok. Şehir dışında kötü bir hayat sürüyoruz. Utancımızdan ötürü birbirimizle bile konuşmaktan kaçınıyoruz. İlk birkaç gün sabırlıydım, ama artık sabrım tükenmek üzere.

Kadın sustu. Sonra erkek sesine yakın bir sesle konuşmaya başladı.

— Kansere bir çare bulduğumu sanıyor, her zaman olduğu gibi buluşumu denemek istiyordum. Dikkatliydim, ama gereken dikkati gösterememiştim. Bir süreden beri maymunlar tecrübe masasına yatmayı reddediyorlardı. Georges'un, yani şempanzenin kafesine girmeden önce, iki asistanıma onu sıkıca tutturdum. Enjektörü kullanmak üzereydim... Kanser yapıcı enjektörü. Onu tedavi edebilmem için önce kanseri ona aşılamam gerekiyordu. Georges'un bakışları boştu, ama omzumdan arka tarafıma doğru baktığını fark ettim. Çok geç kavramıştım. Aşılamak üzere ayırdığım altı goril kaçmıştı. Goriller bizi arkadan yakaladılar. Georges ameliyatı idare etti. Hareketlerimi aynen kopya etti. Bizim masaya bağlanmamızın gerektiğini söyledi. Goriller bizi hemen masalara yatırıp bağladılar. Sonra enjektörü alarak üçümüze ölüm aşısı yaptı. Şimdi kanserliyim. Enjeksiyonu yaptıktan sonra, Georges, benim hastalarıma yaptığım gibi neşeyle yanağımı okşadı. Maymunlara karşı daima iyi davranmıştım. Bizi kapattıkları kafeste geçirdiğim üç gün sonra ilk kanser semptomlarını fark ettim. Georges da ayni belirtileri görmüştü ve tedaviye başlayacağını söylüyordu. Tedaviye başlayacağını söylemesiyle başka bir korkunun pençelerinde kıvranmaya başladım. Ya uygulayacağı ilaç ölümümü hız-

landırırsa? Başka çarem yoktu, ama tedavinin olumlu sonuç vereceğinden kuşkulanmaya başlamıştım. Akşam olunca kafesimin parmaklıklarını zorlayarak kaçtım. Şehrin dışındaki kampa sığındım. Yaşayacak ancak iki ayım kaldı. Sabırla ölümümü bekliyor ve bol bol uyuyorum.

Kadının sesi tekrar inceldi. Her konuşmaya başladığında başka birisinin sesiyle konuştuğunu biraz geç anladım.

— Hayvan terbiyecisiydim. Bir düzine orangutanla gösteriler yapıyordum. Bugün onların yerine kafeste ben varım. Yanımda, sirkin diğer elemanları var. Maymunlar bize karşı çok iyi davranıyorlar ve bol yiyecek veriyorlar. Döşemedeki otlar çok kirlendiği zaman hemen değiştiriyorlar. Bize öğretmek istedikleri numaraları yapmayı reddedenleri cezalandırıyorlar, aksi halde bize karşı çok nazik davranıyorlar. Artık dört ayak yürüyüşü yapabiliyorum, ters taklalar atabiliyorum. Bana karşı çok iyi davrandıkları için hayatımdan memnunum. Artık sorumluluğum olmadığı için rahat sayılırım. Çoğumuz bu yeni rejime alışıyoruz.

Kadının susması bu sefer oldukça uzadı. Bu süre anında, Cornelius, ısrarla bana baktı. Düşüncelerini yüzünden okuyabiliyordum. İnsanlar böylesine kolaylıkla mı idareyi hayvanlara bırakmışlardı? Utanarak kızardım ve bakışlarımı kaçırdım.

Kadının kederli sesi tekrar duyuldu.

— Şimdi bütün şehir ellerinde. Şehir dışına kaçabilenlerin sayısı birkaç yüzü buluyor. Şehir dışında insanlardan kurulu bir koloni meydana getirdik, ama maymunlar burunlarının dibinde yaşamamıza razı değiller. Diğer kamplardaki erkeklerin bazıları ormanın derinliklerine çekildiler. Kimi, açlıklarını giderebilmek için maymunlara sığınmaya başladı. Yapacağımız bir iş olmadığı

için tembellik bütün benliğimizi sardı. Uyuyoruz. Maymunlara karşı koyabilmek için yeniden örgütlenmeğe bile lüzum görmüyoruz. Korktuğum başıma geliyor. Korkunç bir gürültü duyuyorum. Sanki bir ordu yürüyor... İmdat! Gelenler onlar, maymunlar! Etrafımızı sarıyorlar. İri yarı gorillerden kurulu bir ordu bu- Borazanlarımızı, üniformalarımızı ve silâhlarımızı almışlar... Hayır, ellerinde silâh yok. Oh, son bir hakaret daha! Maymunlar ordusu üzerimize çullandı ve ellerinde kırbaç var!

9.

Helius'un buluşlarının bir kısmı topluma sızmıştı. Belki de başarısından ötürü ağzını tutamayan yine kendisi olmuştu. Şehirde, bilginlerin nihayet insanları konuşturmayı başardıklarına ilişkin konuşmalar vardı. Kazılarda bulunmuş olan eski şehir kalıntısı gazetelere geniş çapta konu olmuştu. Gazetecilerden bir ya da ikisi gerçeğe çok yakınlaştıklarını yazıyorlardı. Sonuç olarak, bana karşı tutum yavaş yavaş değişiyordu.

Cornelius'un düşmanı çok. Buluşunu içtenlikle açıklayamıyor. Buluşunu açıklamış bile olsa, üstlerinin eleştirisine uğrayacağı muhakkak. Zaius tarafından yönetilen orangutanlar grubu Cornelius'un baş düşmanları arasında. Hayvansal ırka karşı yönetilen bir komplo olduğunu söylüyorlar ve sebep olarak da beni gösteriyorlar. Gorillerin resmî görevleri olmamakla beraber, kanun ve yasalara aykırı hareketleri hoş karşılamıyorlar.

Bugün derin bir hissin altında ezildim. Önceleri sevinmekle beraber benim için tehlikenin artacağını düşünerek endişe duymaya başladım. Nova, nihayet doğum yapmış ve bir erkek çocuk dünyaya getirmişti.

Soror gezegeninde bir çocuğum, bir oğlum vardı. Onu görmem büyük sıkıntılarla mümkün olabilmişti. Emirler çok kesin olduğu için Nova'yı ancak doğumdan

bir hafta sonra görebilmiştim. Bana haberi veren Zira olmuştu. Her ne olursa olsun benim gerçek dostum olarak kalabilecek tek maymun, Zira. Üzülmemi ve sıkıntımı olumlu karşılamış, yeni ailemle buluşmamı, bütün tehlikelerine karşı, sağlayabilmişti. Yeni doğan çocuk gündüzleri yakın bir kontrol altında olduğu için onları ziyaretim ancak gece mümkün olmuştu.

Oğlumu gördüm. Çok sağlıklı bir bebekti. Annesinin memesini emerken otların üzerinde yatıyordu. Bana benzemekle beraber annesinin güzelliğini almıştı. Kafesin kapısını açtığım zaman Nova, tehdit edici bir tavırla hırladı. O da tehlikenin farkındaymış gibi görünüyordu. Hemen ayağa sıçramış, tırnaklarını göstermiş, fakat beni tanıyınca sakinleşmişti. Nova'nın doğum yapması, durumunu bir kat daha nazikleştirmişti. Oğlumu büyük bir özlemle öpüp bağrıma bastım. Bu arada, başımızın üzerinde toplanan kara bulutları düşünmek bile istemiyordum.

Oğlum gerçek bir erkek olacak. İnsanları temsil edecek. Eminim. Hareketlerinden ve gözlerinden zekâ fışkırıyor. Yeni bir insanlık doğuyor. Soror gezegeninde yeni bir tür yaratılmış oluyor. Büyüdüğü zaman yeni neslin önderi olacak ve...

Büyüdüğü zaman! Oğlumun gelecekteki durumunu düşündüğüm zaman korkuyla titredim. Üçümüzün bir gün başarı sağlayacağından eminim. Üçümüz diyorum, çünkü Nova da bizlerden biri. Çocuğuna bakışını görmek yeterli. Evet, bu gezegendeki diğer kadınların yaptığı gibi oğlumu hâlâ yalıyor, ama gözlerinde sevgi izlerini görüyorum.

Oğlumu tekrar otların üzerine yatırdım. Henüz konuşmuyor, fakat... aklımı kaçırmadım her halde, çünkü oğlum henüz üç günlük! Ama bir gün konuşacak. Şimdiden normal bir bebek gibi ağlıyor. Oysa, diğer ço-

çuklar sadece kişnemeye benzer sesler çıkartıyor. Nova, bu değişikliğin farkında. Oğlunun ağlamasını şaşkınlıkla karşılıyor.

Zira'nın gözünden de kaçmıyor. Biraz daha yaklaştı. Yumuşak kadife tüylü kulakları dikkatle dikilmiş, çocuğu inceliyor. Bir müddet sonra bana işaret ederek gitmemizin gerektiğini bildirdi. Eğer yakalanacak olursak, üçümüz içinde de çok tehlikeli olacağını biliyoruz. Oğluma bakacağına dair söz verdi ve sözünü tutacağını biliyorum. Fakat, çocuğun bana benzeyeceğini biliyor. Yardım elini çekmesinden ötürü başımıza gelebilecekleri korkuyla düşünmekten kendimi alamadım. Ayrıca,, bana gösterdiği yakınlıktan ötürü işinden bile olabilir. Zira-nın işinden atılmasına gönlüm razı olamaz.

Ailemi özlemle kucaklayıp yanlarından ayrıldım. Zira'nın da beni taklit ederek hayvansal burnunu oğlumun yanağına dokundurduğunu gördüm. Nova, Zira'nın çocuğa dokunmasına kızmıyor! Hergünkü olaylardan olduğu için alışmış olacak. Zira'ya karşı gösterdiği tepkiyi düşününce bir mucizenin meydana gelmekte olduğunu düşünmek yerinde olacak!

Küçük odadan çıktık. Baştan aşağı titriyorum ve Zira'nın da benim kadar hassaslaştığını görüyorum.

Zira, gözlerindeki yaşları silerek:

— Ulysse, dedi. Bu çocuğun aynı zamanda benim olduğunu düşünüyorum!

10.

Profesör Antelle'i ziyaretlerim her zaman acılı bir görev oluyordu. Hâlâ enstitüde bulunuyordu, ama yardımımla konmuş olduğu hücreden alınarak başka bir kafese kapatılması gerekti. Zaman zaman sinir buhranları geçirmesi onu tehlikeli bir duruma sokuyordu. Bir keresinde bakıcısını ısırmak istemişti. Cornelius, yeni bir usul denemeye karar vererek Profesörü, döşemesine ot konmuş bir kafese kapattırdı ve yanına hayvanat bahçesinde beraber bulunduğu genç kızı verdi. Profesör Antelle, genç kızı homurtularla kabul etti ve tutumu hemen değişti. Şimdi sakin bir hayat sürdürüyordu.

Kafesine gittiğim zaman onu çok sakin ve hayatından memnun buldum. Biraz kilo almış ve daha gençleşmiş görünüyordu. Onunla konuşabilmek için elimden gelen her şeyi yapmıştım. Bugün de denedim, ama başarı sağlayamadım. Sadece kendisine verdiğim kuru pastayla ilgiliydi. Vereceğim bir şey kalmayınca gidip eşinin yanına oturdu. Genç kız hemen yüzünü yalamaya başladı.

Arkamdan birisi konuştu.

— Görüyorsun ya zekâ nasıl kolaylıkla yok olabiliyor!

Konuşan Cornelius'tu, ama beni aramasının sebebi onun hakkında konuşmak için değildi. Benimle konuşmak istediği çok ciddî bir konu olduğunu söyledi. Bürosuna girdiğimiz zaman Zira'nın bizi beklediğini gördüm. Sanki ağlamış gibi, dişi şempanzenin gözleri kıpkırmızıydı. Görünüşe göre, bana verilecek kötü bir haberleri vardı. Fakat konuşmaya cesaret edemiyormuş gibi görünüyorlardı.

— Oğlum mu? diye sordum.

Zira, birden neşeyle cevap verdi.

— Sağlığı çok iyi.

Cornelius, asık suratla:

— Hem de tehlikeli olabilecek kadar sağlıklı, diye ekledi.

Oğlumu bir aya yakın bir zamandan beri görmüyordum. Güvenlik tedbirleri eskisinden çok daha sıkılaştırılmıştı. Yetkililer tarafından kuşku ile karşılanan Zira, çok yakın kontrol altına alınmıştı.

Cornelius:

— Çok sağlıklı, diye tekrarladı. Gülüyor. Bebek maymun gibi ağlıyor... ve konuşmaya da başladı.

— Üç aylıkken mi?!...

— Bebekçe sesler, ama ilerde normal bir insan gibi konuşacağını gösteriyor. Gerçekte, vaktinden önce gelişeceği muhakkak.

Sevincim sonsuzdu. Zira, babalık davranışlarım karşısında şaşkına döndü.

— Fakat bunu bir felâket olabileceğini kavrayamıyor musun? Diğerleri onu özgür olarak bırakmayacaklardır.

Cornelius, sakin bir sesle:

— Güvenilir bir kaynaktan aldığım habere göre, dedi. Büyük Kurul iki hafta sonra toplanarak çocuğun gelişimini tartışacak ve hakkında bir karar verecek.

— Ne kararı?

— Çok önemli bir karar. Ondan kurtulmak isteyecekleri gerçek... Ama hiç değilse şimdilik böyle bir şey söz konusu değil. Fakat annesinin yanından alınacak.

— Ve benim, onları görmem mümkün olmayacak, öyle mi?

— Hayır... Ama sözümü kesme. Burada toplanışımız, kendi kendimizi acındırmak için değil, önemli bir çare aramak için. Şimdi kesin aldığım bilgiler var. Önemli bir kurtuluş planı yapmak zorundayız. Oğlun, belirli bir odaya kapatılacak ve orangutanların gözlemine terk edilecek. Evet, Zaius, ne zamandan beri kudurup duruyor ve bu sefer bizi bastıracak.

Cornelius, yumruklarını öfkeyle sıktı ve hiç duymadığım şekilde küfür etti.

— Büyük Kurul; salak Zaius'a güvenilemeyeceğini biliyor, ama oğlunun maymun ırkı için nasıl bir tehlikeye sebep olabileceğini düşünerek, idareyi benim elimden alarak ona vermeyi uygun buluyor. Oğlunun büyük bir tehlikeye sebep olmayacağını garantileyen Zaius'un sözüne inanmış gibi görünüyorlar.

Oğlumu, orangutanlar gibi aptal maymunların eline bırakmak istemiyorum, ama Cornelius'un sözlerini tamamlamasını beklemek zorundayım.

Cornelius:

— Maymun ırkına tehlikeli olabilecek sadece çocuk değil, dedi.

Konuşamadan bekledim. Zira'ya baktığım zaman, dişi şempanze gözlerini kaçırdı ve başını önüne eğdi.

— Orangutanlar, bilimsel araştırmalarını yenilgiye uğrattığın için senden nefret ediyorlar ve goriller senin toplum içinde serbest dolaşmanı tehlikeli görüyorlar. Bu gezegende yeni bir ırkın meydana gelmesine sebep olabileceğinden çekiniyorlar. Daha ileri giderek, senin, di-

ğer insanlara örnek olabileceğin üzerinde duruyorlar. Eğitmeye çalıştığın insanların arasında bazı huzursuzlukların baş gösterdiği söyleniyor.

Bu doğruydu. Kafeslerin bulunduğu koğuşu son ziyaretimde bazı değişikliklerin olduğunu görmüştüm. Koğuşa girişim üzerine beni, haykırarak karşılamışlardı. Gözlerinin yeni ışıklarla parıldadığını görmüştüm.

Cornelius:

— Doğruyu söylemek gerekirse, dedi. Kurulun senden kurtulmaya karar vermesinden korkuyorum. Beyninin bazı parçalarını çıkartarak tecrübe yapmak istemelerinden çekiniyorum. Nova'ya gelince, seninle çok yakın ilişkisi olduğu için onu da ortadan kaldırmaya niyetli gibi görünüyorlar.

Mümkün değil! Kendimin, böylesine tehlikeli bir yaratık olabileceğimi hiç düşünemezdim.

Zira, elini omzuma koydu.

— Cornelius haklı, dedi. enden gizlemesi doğru olmazdı. Fakat sana henüz söylemediği, seni yalnız bırakmayacağımız. Üçünüzü de korumaya kararlıyız ve bazı cesur şempanzeler bize yardım edecekler.

— Ne yapabilirim, neslimi temsil eden yalnız ben varım?

— Buradan gitmelisin. Gelmemen gereken bu gezegeni terk etmelisin. Ait olduğun yere, Dünya'ya dönmelisin. Oğlunun ve Nova'nın güvenliği için gitmelisin.

Zira, sanki ağlayacakmış gibi sustu. Bana, düşündüğümden de fazla bağlı olduğunu anlıyordum. Ondan ayrılmak benim için de zor olacaktı. Fakat bu gezegenden nasıl kaçabilirdim? Cornelius'un bir planı vardı.

— Doğru, dedi. Sana yardım edeceğime dair Zira'ya söz verdim, ama söz vermesem de yardım etmeye kararlıydım. Hatta, işimi kaybedecek bile olsam size yardım edeceğim. Sana yardım etmekle, maymunluk görevimi

de yerine getirmiş olacağım. Çünkü bizi tehdit eden tehlike, senin Dünya'ya dönüşünle ortadan kalkacak... Bir zamanlar söylediğin gibi, uzay geminiz hâlâ sağlam ve sizi Dünya'ya götürebilecek durumda mı?

— Hiç kuşku yok. Bizi evrenin ucuna kadar götürebilecek yakıt, oksijen ve yiyecek vardır. Fakat gemiye nasıl ulaşabileceğim?

— Hâlâ gezegenimizin yörüngesinde dolaşıyor. Astrolog bir arkadaşım geminin yerini tesbit etti ve yörüngesi hakkında bütün ayrıntılı bilgileri kesin olarak biliyor. Gemiye ulaşmana gelince, şimdi dikkatle dinle. Bugünden itibaren on gün sonra, uzaya içinde insan bulunan sunî bir peyk atılacak. Belirli ışınların etkisini öğrenmek istiyoruz... Hayır, konuşmamı kesme! Peyke koyacağımız insan sayısı üç. Bir kadın, bir erkek ve bir de çocuk.

Durumu birden kavradım.

Cornelius, konuşmasına devam etti.

— Peyki atmaktan sorumlu olan bilginler benim dostlarım ve onları kolaylıkla razı edebildim. Sunî peyk, geminin bulunduğu yörüngeye atılacak ve kısıtlı olarak yönetilebilecek. Peyke konulacak insanlar bir noktaya kadar eğitildi. Onlardan daha yetenekli olduğuna göre yönetim işini başarabileceğine inanıyorum. Planımız şu: Üç kişinin yerini sizler alacaksınız. Fazla güç olmasa gerek. Söylediğim gibi, gerekli yardımı buldum. Diğerleri oynanan oyunun farkına bile varmayacaklardır.

İnanması güç olduğu belliydi. Maymunların çoğuna göre, insan insandı, o kadar. İnsandan insana ayrım gözetimi olabileceğini akıllarına bile getiremiyorlardı.

— Bu on gün süresinde seni sıkı bir eğitime tabi tutacağım. Gemine geçebileceğini düşünebiliyor musun?

Mümkün olması gerekiyordu. Fakat bu dakika düşündüğüm, karşılaşabileceğim güçlükler ve tehlike değil-

di. Zira ve Cornelius'tan ayrılmak bana üzücü geliyordu. Onlara alışmıştım ve gerçek dost biliyordum. Sanki onları büyük bir tehlikeyle baş başa bırakıp kaçıyormuşum gibi hissediyordum. Fakat, Nova'yı ve oğlumu kurtarmak zorundaydım. Geri döneceğim, evet, kafeste esir olanların başı üzerine yemin ederim ki bir gün geri döneceğim. O zaman bütün kozlar benim elimde olacak.

Öylesine şaşkındım ki, düşündüklerimi yüksek sesle söylediğimi fark bile etmedim.

Cornelius, gülümsedi.

— Sizin zamanınızla üç ilâ dört yıl, yolculuk zamanınız, fakat biz burada kaldığımıza göre aradan asırlar geçmiş olacak. Unutma ki o zaman sırasında biz de birçok büyük adımlar atmış olacağız. Halen bu tehlikeyi dostlarım şempanzelerle tartıştık ve tehlikeyi göze almaya karar verdik.

Ertesi gün tekrar buluşmak üzere ayrıldık. Zira, bizden önce gitti. Cornelius'a bütün kalbimle teşekkür ettim. Bütün bunları neden yaptığını düşündüm.

Sanki düşündüklerimi okumuş gibi:

— Asıl Zira'ya teşekkür etmelisin, dedi. Hayatını ona borçlusun. Bana kalsaydı, bu kadar tehlikeye katlanıp katlanamayacağımı bilemezdim. Fakat, cinayetlere ortak olsaydım, beni hiç bir zaman hoş görmeyecekti ve...

Sustu. Zira, koridorda beni bekliyordu. Onun duymayacağı bir şekilde fısıldadı.

— Nasıl olsa, benim olduğu kadar onun için de bu gezegenden gitmen gerekiyordu.

Odadan çıkınca, kapıyı arkamdan kapadı.

Koridorda Zira'yla yalnızdık. Birkaç adımdan sonra:

— Zira! dedim.

Durdum ve Zira'yı kollarımın arasına aldım. O da

benim kadar şaşkındı. Birbirimize sarılmış dururken burnunun ucundan göz yaşlarının süzüldüğünü gördüm. Dış görünüşünün ne önemi vardı! Beni etkileyen ruhsal durumdu. Gözlerimi kapayarak, duygusal durumda daha da çirkinleşen yüzünü görmek istemedim. Şekilsiz vücudunun titrediğini hissediyordum. Yanağımı yanağına sürmek için kendimi zorladım. İki aşık gibi dudak dudağa gelmek üzereyken, birden beni itti ve uzaklaştı.

Ne söyleyeceğimi bilmeden dururken, Zira, kıllı ellerini yüzüne kapadı ve hıçkırmaya başladı.

— Oh, sevgilim, mümkün değil! Utanıyorum, fakat yapamam, yapamam! Gerçekten de cazip değilsin!

11.

Planımız başarıyla uygulandı. Şimdi, yine uzay gemisinde, yıldırım hızıyla, hatta artan bir hızla güneş sistemimize doğru yol alıyoruz.

Yalnız değilim. Yanımda Nova ve Sirius var. Soror gezegenindeki aşkımın meyvası, halen «Baba» ve «Anne» kelimelerini söyleyebiliyor. Gemide ayrıca, iki tavuk, tavşan ve bilginlerin kozmik ışınların nasıl etkili olabileceğini araştırmak için gemiye koydukları sebzeler var. Bütün bunların işe yarayacağını biliyorum.

Cornelius'un planı, adım adım uygulandı. Seçilen üç kişi ile yer değiştirmemiz, kolaylıkla yapıldı. Nova'nın yerini uzaya atılacak olan kadın aldı ve çocuk Zaius'a verilecek. Çocuğun bir hayvandan farkı olmadığı çabuk anlaşılacak. Belki, artık tehlikeli olmayacağımı düşünebilirler. Yerimi alan adamın konuşmadığına şaşıracakları muhakkak, ama öldürmeyeceklerini biliyorum. Değişmenin yapıldığından kuşkulanmayacakları da bir gerçek. Daha önce söylediğim gibi, orangutanlar insanları birbirlerinden ayıracak yetenekte değiller. Zaius, başarı sağlamış olacak ve onun başarısı Cornelius üzerinde etkin olabilecek, ama böylesine önemli olabileceğini sanmıyorum... Ne söylüyorum! Halen unutuldu bile, çünkü,

uzayda geçirdiğim birkaç ay süresinde evrenin yaşı oldukça ilerledi. Bana gelince, Soror'da geçirdiğim zamanın anılarını her zaman hatırlıyorum. Betelgeuse güneşi gittikçe küçülüyor ve bir balon halini alıyor. Uzay zamanı aramızı gittikçe açıyor. Belki, geri dönsem aradan asırların geçmiş olduğunu göreceğim.

Korkmam için sebep yok. Bana çok değerli olan iki kişiyi kurtarmayı başardım. Orada özlemini çekeceğim kim var? Zira mı? Evet. Zira. Fakat aramızda meydana gelen hissî durumun Dünya'da ismi yok. Hatta, evrende bile isimsiz. Cornelius'la evlendikten sonra doğuracağı küçük şempanzeyle avunacağı muhakkak. Profesör Antelle? Profesörün canı cehenneme! Onun için yapabileceğim hiç bir şey kalmadı. Muhtemelen şimdiye kadar aradığı hayatı buldu! Zira olmasaydı ben de onun durumuna düşmeyecek miydim? Bu düşünceyle titredim.

Gemiye geçişimiz çok kolay olmuştu. Sunî peyki gittikçe gemiye yaklaştırmıştım. Gemiden ayrıldığımız zaman hava kompartımanı açık bırakılmış olduğu için, gemiye geçmemiz kolay olmuştu. Sonra robot kontrollar bütün gedikleri kapatmışlardı. Gemi içindeki aletler sağlamdı ve yörüngeden ayrılışımız elektronik beyin sayesinde oldu. Soror gezegenindeki yardımcılarımız, peykin yörüngeye oturtulamadığını ileri süreceklerdi.

Dünya zamanına göre bir buçuk yıldan fazla uzaydayız. Hemen hemen ışık hızına ulaşmış ve boşluğu bir solukta geçmiştik. Küçük dünyamızda çok mutluyuz. Daha bir yıl yolculuk yapacağımızı tahmin ediyorum.

Nova, yolculuğa dayanıyordu. Gittikçe daha bilinçli hareketler yapıyordu. Annelik duygularının onu son derece değiştirmiş olabileceğini düşünüyorum. Söylediği kelimeleri çok doğru telâffuz edebiliyor, henüz konuşmamakla beraber işaretlerle anlaşabiliyoruz. Sirius'a ge-

lince, gerçekten de kozmozun bir incisi. Şimdi bir buçuk yaşında. Yerçekiminin ağırlığına rağmen rahatlıkla yürüyor ve kesiksiz konuşuyor. Onu Dünya'ya gösterebilmek için sabırsızlanıyorum.

Güneşimizin gittikçe büyümesini görünce içim nasıl değişik hislerle doldu, anlatamam! Bu kadar uzaktan sarı bir bilardo topu gibi görünüyor. Güneşi, Nova'ya ve Sirius'a gösterdim. Onlara yeni olan bu güneşin doğal özelliklerini anlattım ve anladıklarını sanıyorum. Bugün Sirius ve Nova çok güzel konuşuyorlar. Nova da Sirius gibi öğrenim devresinde. Annelik duygusunun böylesine bir mucize yaratabileceği insanın aklına gelebilir miydi? Soror'daki diğer insanları da eğitebileceğimden emindim, ama Nova, onlardan akıllıydı.

Her geçen dakika güneş büyüyor. Teleskopla Dünya'yı seçmeye çalışıyorum. Jüpiter, Satürn, Merih yıldızlarını görebiliyorum... Evet, işte Dünya'yı gördüm!

Gözlerim yaşardı. Maymunlar gezegeninde benim gibi bir yıldan fazla yaşamış olanlar ancak benim duygularımı anlayabilirler... Yedi yüz yıl sonra ne ailemin ne de arkadaşlarımın kalmadığını biliyorum, fakat insanları, uygar insanları görebileceğim için sabırsızlanıyorum.

Lomboz deliklerine yapışmış gibi Dünya'nın yaklaşmasını seyrediyoruz. Kıtaları görmek için artık teleskoba ihtiyaç kalmadı. Yörüngedeyiz. Eski Dünya'mın çevresinde dönüyoruz. Avustralya'yı, Amerika'yı ve... evet, Fransa'yı görebiliyorum. Üçümüzde hıçkırıklarımızı tutamıyoruz.

Geminin ikinci botuna dolduk. Dünya'dan atıldığımız zaman bütün bunlar tüm ayrıltılarıyla hesaplanmış-

tı. Paris'in yakınlarında bir yere ineceğimizi umuyorum.

Atmosfere daldık. Frenleme roketleri çalışmaya başladı. Nova bana bakıp gülümsüyor. Hem gülmesini hem de ağlamasını artık öğrendi. Oğlum kollarını uzatmış, iri iri açılmış gözlerini görünen manzaraya dikmişti. Hemen altımızda Paris var. Eyfel kulesinin halen yerinde olduğunu görüyorum.

Kontrollara geçtim ve botu gerektiği gibi kullanabiliyorum. Tekniğin bir harikası! Yedi yüz yıllık bir ayrılıştan sonra Orly'ye inmeyi başarabiliyorum. Fazla değişiklik yok. Havaalanının terminal binasından oldukça uzak sayılırız. Beni gördükleri muhakkak olduğuna göre beklemekten başka yapacak işim yok sayılır. Hava trafiği yok gibi görünüyor. Acaba havaalanı artık kullanılmıyor mu? Hayır, işte bir araç! Benim günlerimin uçaklarına benziyor!

Binaların yanından ayrılan bir araç bize doğru geliyor. Roketlerimi kapattım. Dünya'lı dostlarıma anlatacağım şeyleri kafamdan geçiriyorum! Belki bana inanmayacaklar, ama delillerim var. Nova ve oğlum Sirius var.

Araç yaklaşıyor. Oldukça eski bir kamyon olduğunu görüyorum. Böyle araçların artık müzelerde saklanacağını düşündüğüm için hayretimi gizleyemiyorum.

Ayrıca, daha hareketli bir karşılama töreni bekliyordum. Beni karşılamaya gelenler azınlık. Görebildiğim kadarıyla sadece iki insan var. Fakat ne kadar aptalım... Gelenin kim olduğunu bilmeleri mümkün olabilir mi? Fakat öğrenecekler...

Evet, iki kişi görüyorum. Güneş ön camı parlattığı için onları net olarak seçebilmem imkânsız. Hem ön camın pisliği çok garip! Bir şöför ve yanında başka biri var. Şöförün yanındaki adamın üzerinde üniforma var. Bir subay olmalı. Omuzlarındaki rütbeyi bile göremiyo-

rum. Muhtemelen meydan komutanı. Diğerlerinin de geleceğini biliyorum.

Kamyon bizden yirmi metre kadar uzakta durdu. Oğlumu kucağıma alıp roket bottan çıktım. Nova bir dakikalık bir tereddütten sonra peşimden geldi. Korkmuş görünüyor, ama nasıl olsa alışacak.

Şöför kamyondan iniyor. Arkası bana dönük. Aramızda bulunan uzun otlar onu iyice görmemi engelliyor. Yanındaki yolcunun inmesi için kapıyı açıyor. Yanılmamışım, gelen bir subay, yüksek rütbeli bir subay, çünkü rütbesini görebiliyorum. Sıçrayarak yere atlıyor. Bize doğru yürüyor, otları geçti, şimdi onu daha iyi görebiliyorum. Nova bir çığlık atarak çocuğu kollarımdan çekip aldı. Sonra yıldırım hızıyla rokete döndü. Ben, şaşkınlığımdan olduğum yere çakılmış gibi duruyorum; değil ayaklarımı, kollarımı bile kıpırdatamayacak kadar şaşkınım.

Bize doğru gelen, bir goril!

12.

Yazılı kağıtların üzerine eğdikleri başlarını ağır ağır kaldıran Phyllis ve Jinn, bir süre konuşmadan birbirlerine baktılar.

Jinn, nihayet gülümsemeğe çalışarak:

— İlginç bir hikâye, dedi.

Phyllis, düşünceleri içinde kaybolmuş gibi görünüyordu. Hikâyenin bir kısmı sanki onu büyülemişti ve bazı gerçekleri kavramış gibi görünüyordu. Düşüncelerini arkadaşına söyledi.

Jinn:

— Görünüşe göre, dünyanın her yerinde şairler var, dedi. Boşluğun her köşesi şairlerle dolu. Şairlerin aynı zamanda çok şakacı olduklarını düşünüyorum.

Phyllis, bu sözlerin üzerinde biraz düşündü, fakat Jinn kolaylıkla kanmıyordu. Mamafih, istemese de arkadaşının fikrine uymak zorundaydı.

— Haklısın, Jinn. Ben de böyle düşünüyordum... Bilinçli insanlar? Zekâsı işlek insanlar? Bilinçli davranabilecek insanlar? Hayır, bu mümkün olamaz. Burada yazar çok ileri gitmiş. Fakat yazık!

Jinn:

— Doğru, dedi. Eh, artık geri dönmek zamanı geldi.

Jinn, üç güneşin karışık ışınlarını yelkenine doldurdu. Dört becerikli elini kullanarak idare ve kontrol kollarıyla oynadı. Phyllis, son düşünce kırıntılarını, kadife tüylü kulaklarını sallayarak kafasından çıkarıp attı ve çantasını açtı.

Dönüş makyajını yapmak üzere pudriyerini çıkardı ve küçük pomponunu şempanze burnunun üzerinde dolaştırdı.

S O N

kap; Ünal Çöteli

Kadın, dünyada görülemeyecek kadar üstün güzelliğe sahipti. Fakat Betelgeuse gezegenine gelen yabancıları, asıl etkileyen güzel, gri gözleriydi, ama bu gözlerde zekâdan eser yoktu...

Çırılçıplaktı ve bir kayanın üstünde heykel gibi kımıldamadan duruyor, yabancıların hareketlerini izliyordu.

Betelgeuse yıldızının dünyaya benzeyen küçük gezegenindeki yaşantı çok değişikti. İnsanlar çıplak, vahşi ve aptal; oysa maymunlar giyimli, uygar ve bilgiliydi...

Kapak baskısı
AROFİS MATBAASI 22 45 45

Fiatı 750 Kur